

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

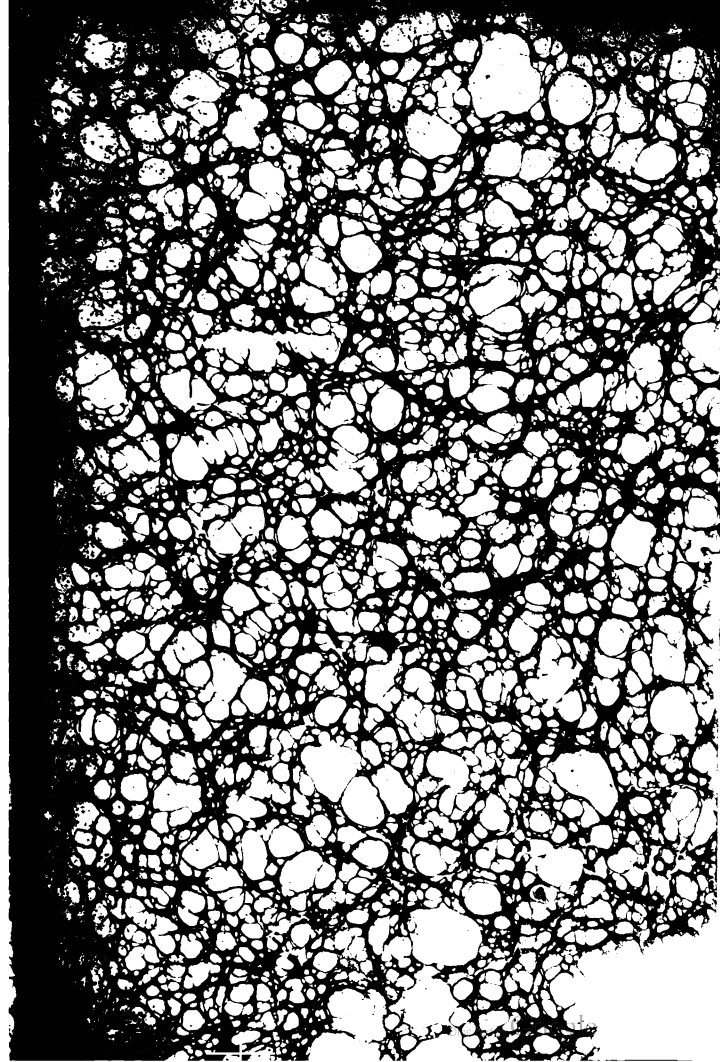
2. Y. 76.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

2.Y.76

METAMORPHOSES

SE OVIDII, ARGUMENTIS QVIdem soluta oratione, Enarrationibus autem & Allegorijs Elegiaco uersu accuratissimè expositæ, summaq; diligentia ac studio illustratæ, per

M. IOHAN. SPRENGIVM AVGVSTAN.

*Vnà cum uiuis singularum transformationum Iconibus,
à Vergilio Solis, eximio pictore, delineatis.*

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

1 5 6 3.

AD ILLVSTRIS-
SIMOS AVSTRIAE ARCHIDVCES,
*Rudolphum & Ernestum, Sereniss. Roma-
norum ac Bohemiae Regis Maximi-
liani, &c. filios.*

Vanquam uniuersa Philosophia,
quæ non solum laudatarum artium
omnium procreatrix, & naturæ re-
rumq; occultarum indagatrix, ue-
rumetiam magistra uirtutū & ho-
nestarum actionum, à doctissimis quibusq; rectè
nuncupatur, plurimum utilitatis humano gene-
ri confert: nulla tamen pars fructuosior, & maio-
ris emolumenti uidetur esse, quàm ea ipsa, quæ
de officijs & moribus hominum differit, unde
salutifera bene, constanter, honesteq; uiuendi
præcepta proficiſcuntur. Cum autem eiusmodi
documenta, quæ uirtutes & uitæ disciplinam in
se continent, tam ex Poëtis, quàm Oratoribus,
hauriri queant, utrosq; ab ijs, qui ad aliquem e-
ruditionis gradum contendunt, & actiones suas
ad integritatis perfectæq; mentis regulam con-
formare laborant, euoluendos, accurateq; intel-
ligendos esse censeo: Nam Poëtæ quoq; suis fig-

EPISTOLA

mentis non rarò nos, abdita quadam ratione, ad iter uirtutis ingrediendum, & uiam perditionis deferendam, propositis mirabilium casuum exemplis inuitant, sicut & Ouidius in sua Metamorphosi (præter continuâ, quam inde à mundi origine ad sua usq; tempora persequitur historiam, & occultam naturæ scientiam) singularem Dei in pios & moderatos fauorem ac beneuolentiam, horribilem contrà in malitiosos, obstinatos & insolentes irâ designat, & sub aspectû nostrum, uiuis ueluti picturis, subiicit, ut hac ratione nos ab omni turpitudine & iniquitate auocet, & ad uitam probè, feliciterq; transigendam perducatur.

Quemadmodum uerò omnes ingenuos ac liberales animos tam salutaris & frugifera decet cognitio: ita in primis maximus honor & ornamentum est, nobili, & generosa stirpe procreatos liberos, ac præsertim eos, qui longa & perpetua propemodum serie maiorum, & ueluti cognatione quadam, ad imperij gubernacula nati esse uidentur, hisce utilissimis Philosophiæ præceptionibus, à teneris, ut aiunt, unguiculis, imbuui atq; informari, utpote quæ ad fœlicem Reipublicarum administrationem plurimum ponderis & momenti asferre iudicantur.

D E D I C A T O R I A.

Quocirca illustrissimi Heroes, cum opusculum hoc, in quo una ueluti fasce omnes Ouidianæ μεταμορφώσεις, res humanas illustri quadam imagine depingentes, comprehenduntur, in lucem diutino multorum desiderio, tandem edatur, operæ precium me facturum, aut saltem industriæ, ac laboris mei fructus non omninò perditurum existimaui, si hæc meas, licet tenues ac pueriles, lucubrationes, tanquæ illustri loconatis Heroibus indignas (ut à multis sine dubio censebitur) V. Celsitudinibus consecrarem.

Neq; uerò propter hanc causam illud facio, quòd uel eos, qui apud V. Celsitudines assidue morantur, officio suo negligentius fungi, uel uosmet ingenuè ac liberaliter educatos, salutaribus præceptis & monitionibus indigere suspicer. Haud enim me latet, Serenissimum Romanorum ac Boemiæ Regem Maximilianum, parentem uestrum, omni genere doctrinæ, ut cæteras uirtutes taceam, excultissimum, & literatorum hominum amantissimum, uestris Celsitudinibus præceptorem, D. Ioannem Tonnerum, L.V. Doctorem, sacræ Cæs. Maiestatis consiliarium, què debiti honoris & obseruantix causa nomino, talem ac tantum uirum præfecisse, qui nullum studium, nullam industriam, nullum laborem, nul-

EPISTOLA

lum deniq; certamen in uobis, ad optima philosophiæ præcepta, institutaq; erudiendis præmittit. Satis etiam mihi constat, uos ea tum ingenij bonitate, tum excellentia naturæ esse præditos, ut uestra sponte ad rectum & laudabile sitis propensi, ab eo autem quod cum honestate pugnat, alienum prorsus geratis animum, atq; in omnibus salutaria, fidelissimi uestri Præceptoris, & aliorum rectè consulentium monita, sequi maximopere cupiatis.

Proinde uobis opusculum hoc leuidense, non tam ob bene uiuendi, quæ in eo continetur, rationem & disciplinam, quàm studij mei erga Celsitudinē uestram humiliter declarandi gratia, dono, dedico, nuncupo, uosq; qui longè præstantiori munere digni estis, maiore in modum summisseq; precor & obtestor, ut laborem hunc meum, tenuem & exiguum, hilari fronte suscipere, & potius animum, uoluntatemq; donantis, quàm ipsum opusculum considerare dignemini. Quod si à uestra Celsitudine impetrauero, uosq; hoc quaecunq; sit, benigna mente, sicuti confido, amplexari animaduерtero, ad alia fortasse maiora, studium, fauor, & beneuolentia uestra me excitabunt. Nunc ego, Generosissimi Heroes, me uestræ Celsitudini humiliter

DEDICATORIA.

commendo, Deumq; ardenti animo precor, ut
uos, cum uniuerſa ueſtra illuſtriſſima familia,
diutiſſimè ſaluos & incolumes conſeruet. Va-
lete. Datæ Heidelbergæ uigeſimo ſecundo Fe-
bruarij, Anno, 1 5 6 3.

V. C.

additiſſ.

Iohannes Sprengius, Auguſtanus.

§ 4

IOANNES SPRENGIVS AV- *gustanus, candido Lectori.*

INTER cætera beneficia, candi-
de Lector, quæ diuinitus humano
generi, gratia & amore quodam
singulari tributa sunt, historiarum
conseruatione, quibus rerum ge-
starum monumenta & exempla uetustatis ordi-
ne continentur, posteriore loco minimè habenda
esse, omnium doctorum sanaq; mente præ-
ditorum hominum iudicio patet: Quàm precio-
sus enim thesaurus sit cognitio temporum, quæ
principia & progressiones rerum, propagatio-
nem diuini cultus, originem superstitionum,
admirandam Ecclesiæ gubernationem, seriem,
& mutationem imperiorum, inuentionem di-
sciplinarū, naturæ prodigia, & alia scitu dignis-
sima, ex tenebrosis quasi latebris, in apertam lu-
cem profert, & ante oculos manifestè ponit, tam
stupidum esse neminem existimo, quin id ipsum
uel me tacete, multis rationibus intelligat. Pro-
inde laudem mereri amplissimam non solum
uidentur ij, qui in contexendis historijs aliquid
operæ ac studij posuerunt, uerum etiam hodie-
no die

no die conatus illorum haud omninò despiciendos & improbandos arbitror, qui semetipsos in hoc pulcherrimo & utilissimo exercitationis genere, uel propagandi, uel illustrandi eius causa, sedulos praestant, & ad id industriam suam, omnemq; ingenij uim alacri animo cōuertunt.

Sicut autem Historiographi tum Græci tum Latini, à quibus res gestæ, memoratu dignæ, cognitūq; necessariae, soluta oratione, recto, cōcinnò, & distincto ordine posteris sunt proditæ, & ab obliuione uindicatæ, meritis encomijs celebrantur: Ita Poëtis etiam, qui in suo genere id ipsum praestiterunt, debita laus nequaquam præripienda est. Cum igitur & Ouidius generalem totius mundi historiam in opere suo *πρὸς τὴν μεταμορφώσεω* ad Cæsaris Augusti tempora usq;, miro quodam & singulari artificio, ingenijq; solertia conscripserit, non inanem hætenus nauasse operam eos credendum est, qui uel ad cognoscendum uel ad explicandum, tam præclarum autorem, diligentiam & laborem suum contulerunt. Nam insigniores & selectiores ueterum Poëtarum omnium fabulæ (quarum ex ipsa rei ueritate origo dependet) in hoc poëmate, tanquam uno quodam fasciculo continentur: adeò, ut totius uitæ humanæ illustre quasi

P R A E F A T I O.

speculum uideatur, è quo memorabilia, cum beneuolentiæ, tum iræ diuinæ exempla, & insuper etiam gubernationis Dei mutationis rerum humanarum, leuitatis fortunæ, & totius mortalium conditionis, perspicuæ quædam imagines elucent. Neque ut multi opinantur, opus hoc pro nihilo, aut inani figmento putandum est, quod præter historiarum exempla, quæ ad uirtutis decus exprimendum nobis sunt proposita, plenam uniuersæ Philosophiæ cognitionem ex ipsis quasi tenebris eruit atq; patefacit. Nam & Phycis & Mathematicis, & regionum, locorum, urbium, montium, fluminum descriptionibus adeò est refertum, ut si quis fidelem habeat interpretem, uel ipse omnia diligentius indagare conetur, tam in Geographiæ quàm Astronomiæ scientia, rebusq; naturæ occultis, exinde plurimum proficere queat.

Idcirco, cum quidam boni & honesti uiri à me uehementer aliquoties contenderint, ut ad collustrandum Poëma hoc, meam quoq; operam & laborem impenderem, & singulas Metamorphoseon fabulas primùm soluta oratione, deinde uersibus, unà cum Allegorijs seu doctrinis moralibus, summatim cōplecterer, huic honestæ petitioni, quamuis impar in ceruices meas

onus

P R A E F A T I O.

onus impositum, meq; rei tam arduæ uix sufficere sentirem, temerè refragari non potui, sed hoc quicquid est, aggressus, tantum in eo laboraui, quantum & ingenij mei tenuitas, & temporis angustia & ipsius materia, rerumq; aliarû occasio tulit: Quo autem pacto & ordine omnia à me sint confecta (ut eò melius se Lector ex toto libello expedire queat) paucis declarabo.

Primum, ordo ac distributio fabularum, secundum libelli cuiusdâ Belgica lingua editi, picturas & imagines est constituta: Etsi autem ratio collocandi cõmodior iniri à nobis forsan potuisset (plurimæ enim μεταμορφώσεις aptissimè coherentes, à se diuulsæ, & in duas, tres, seu plures fabulas distinctæ, paucæ etiam, quæ meritò debebant inseri, prorsus omissæ sunt) tamen propter eos, qui hoc munus principio mihi delegarunt, & imagines omnes non exiguis sumptibus prius exsculpi curauerunt, memorati libelli ordinem potius sequi, quàm nouam figurarum dispositionem instituere uisum est.

Deinde cuilibet fabulæ seu μεταμορφώσει Argumentum, data opera, tenui ac simplici orationis filo (ut à quouis puero mediocriter in literis progressu intelligi possit) contextum præfigitur, cui breuis enarratio uersibus Elegiacis, ad Qui-

dianum, quoad eius fieri potuit exemplar, efficta, subiungitur: nam iisdem & uerbis & phrasibus plerumq; uti, quam compositionem nouam, & ab Ouidiani carminis facilitate alienam comminisci, tutius atq; consultius existimaui. Ad extremum narrationē Allegoria, seu doctrina, quæ uel ad formandos mores, & uitam bene feliciterq; agendam conducit, uel humanæ conditionis miseriam, & rerum mortalium breuitatem ante oculos proponit, subsequitur.

Non equidem me præterit, multa Physica, multa Astronomica, & alia secretiora, sub inuolucris harum fabularum esse abscondita: uerum de industria omnium ferè μεταμορφώσεων interpretationem, ad doctrinam de uita & moribus humanis, quæ uirtutum ac uitiorum exemplis abundant, retuli: nonnullas tamen fabulas, quæ uel ad sacrarum literarum historias aliquo modo propius accedere, & propemodum alludere, uel ex professo ijs repugnare, ac superstitiones Ethnicas stabilire, falsisq; Deorum cultibus patrocinari, uidentur, à uanis gentilium figmentis & mendacijs ad Christianam ueritatem, quæ ex Apostolicis & Propheticis hauritur testimonijs, reuocaui: & per Analogiam ac similitudinem, quod homo pius ex Ethnicorum actionibus, do-

P R A E F A T I O.

cumentum capere, quatenus illorū ritus imitari, quid deniq; omnino sequi, quid fugere ipsum deceat, ostendi.

Sunt autem in primis obseruandæ transmigrationes hominum in pecudes, in feras, in arbores, in fluuios, in saxa, & in res alias anima priuatas, quibus conditiones & proprietates mortalium luculenter exprimuntur. Nam omnes qui à uirtutis tramite ad uiam flagitiorum delabuntur, se fœdis libidinibus polluunt, perniciosis indulgent uoluptatibus, aut alijs uitiorum pestibus laborant, donec in hoc turpissimo & miserrimo uitæ statu perseverant, neq; ad sanitatem per gratiam Christi, & morum emendationem reuertuntur: eos, inquam omnes, quia non humanam, sed beluinam uitam transigunt, certum est coram Deo re uera nihil aliud esse quàm bestias, de sanitate mentis deturbatas, nihil aliud quàm truncos & stipites, quàm cautes & scopulos, quorum cor adeo stupefactum, induratum, & callo quasi obductum est, ut nullis neq; minis, neque precibus, neq; mandatis, neq; commonefactionibus diuinis ad obedientiam flectantur, dum petulanter aures suas ad omnes frugiferos & salutares Dei monitus et præceptiones occludunt, & in suis perire delictis potius, quàm ad melio-

P R A E F A T I O.

rem uitæ frugem redire, concupiscunt.

Hæc & alia plura, si quis accuratam de ijs suscipiat cogitationem, in fabulis Ovidianis in profundo quasi abstrusa & abdita latere animaduvertet. Hoc igitur modo legendi sunt tam Poëtæ quàm Historici, ut ipsa lectio non solū ad suauitatem & delectationem inde percipiendā, sed ad uirtutes potius exprimendas atq; imitandas, & ad turpitudinem procul obijciendam referatur: uelut enim Musica, quæ tantum aures inani strepitu ac tinnitu demulcet, nec ad componendam animæ harmoniam aliquid momenti confert, uoluptatem habet *ἀλγυ* omnisq; rationis & utilitatis expertem, datq; (ut Poëtæ uerbis utar) sine mente sonum, Sic omnis historiarum, quamuis splendida & copiosa noticia, sine conformatione morum ac directione uitæ ad certas exemplorum imagines, scientia tantum uana est, & parum conducibilis.

Quamobrem fructus ex historijs & fabulis capiendus hic est præcipuus, ut & intelligentiam & cognitionem earum rerum, quæ ad gloriam & immortalitatem nobis prodesse uidentur augeamus, & omnes nostras actiones ad nomen Dei propagandum, & uirtutis æternum decus adipiscendum, tanquam ad unicam me-

P R A E F A T I O.

tam, certissimamq; salutis normam dirigamus: Sic fiet, ut uicissitudinem, inconstantiamq; rerum humanarum perpendentes in aduersis placidi ac tolerantes, in secundis moderati, in repentinis casibus fortes, in affluentia & abundantia benefici, in paupertate forte nostra contenti, in morbis & alijs difficultatibus animosi, in omni deniq; uitæ nostræ statu, intra mediocritatis limites, quos ultra citraq; nequit consistere, rectum, cōstituti maneamus. Ad hæc & eiusmodi, nimirum ad imposturas Sathanæ, quibus incautos circumuenit, ad pugnam rationis & affectuum, qua uiri sæpe fortissimi grauius luctantur, ad horribilia deniq; scelera, in quibus maxima pars hominum, tanquam in cæno, uolutatur, Allegoriæ nostræ, quæ sub finem cuiuslibet enarrationi sunt affixæ, respiciunt, de quibus omnibus candido lectori suum facere iudicium liberam concedimus facultatem.

Vnum adhuc restat, quod meminisse hoc loco uolumus, nimirum in hac fabularum dispositione, directum historiarum ordinem, seriemq; temporis conciniam, non semper obseruari: Ea enim quæ prius gesta sunt, sæpe posteriori, & quæ post acciderunt priori loco, more Poëtico & ordine, quem autores illi pro arbitrio suo

P R A E F A T I O.

constituunt, recensentur. Hoc ideo significare uolui, ne quis fabulas hasce temeraria & præposita quadam ratione coaceruatas existimet: Propria enim arte, & peculiari modo Poëtæ per narrationes uidelicet, suis figmentis inserunt historias, id quod ex Homero, Vergilio, & alijs Poëtis, ad quorum imitationē noster quoq; suam Metamorphosin effinxit, manifestè deprehensum apparet. Si quis autem perpetuitatem & continuationem historiarū perfectam desiderat, is integrum Nasonis opus diligenter euoluat, ibi præter apparatus oratorium, præter insignia uerborum, ac figurarum lumina mirificam, & maximè artificiosam connexionem fabularum, animaduertet.

Hæc Præfationis loco in medium afferenda duxi, quæ pro æquitate sua Lector candidus bonam in partem accipiet, & de omnibus sincerè iudicabit: si quid præterea in hoc opusculo mendosum, aut minus elaboratum, perpolitumq; inuenerit, illud ipsum partim angustiae temporis, à qua interclusus, partim certo carminum numero, ad quem astrictus fui, ascribet. Longissimas enim historias, lateq; patentes interdum, in paucos uersiculos redigere coactus sum, hinc obscuritatem euitare prorsus, ut uoluntas mea

P R A E F A T I O.

tulit, non potui: Si quid tamen in enarratione carminū Lectori defuerit, præcedens argumentum diligentius inspiciat, & ex amborum collatione genuinum sine dubio sensum, citra ullam difficultatem, eliciet: Nam studiose operam dedi, ut quod in altero breuitatis causa mihi o-mittendum fuit, in altero compensaretur. Ea quoq; in re posthac curam ponemus assiduam, ut Enchiridion hoc magna cupiditate, à multis bonis & doctis hætenus expectatum, & nunc in gratiam omnium eorū, qui literis & rerum ue-terum monumentis delectantur, confectum, au-ctius & emendatius aliquando in apertum pro-feratur, ne quid in labore nostro iure desiderari queat. Interim hos qualescunq; conatus, Lecto-rem benignum, æqui boniq; ut faciat, ma-iorem in modum obtesta-mur. Vale.

INDEX FABVLARVM.

A Chelous.	190.107	Ariadne.	94
Achillis arma.	150	Atalanta in leenam.	130
Acteon.	40.41	Athamas.	53.54
Adonis.	127.128.131	Atlas in montem.	56
Aeneae pietas in parentem.	159	Aureum uellus.	78
Aeneae naues in Nymphas.	168	B.	
Aeneas in Deum.	169	Bacchus.	42.44.45
Aeacus rex.	85	Battus in lapidem.	32
Aesacus in mergum.	144	Bauch.	101.102
Aesculapius.	176.177	Bellum Troianum.	146
Aetas aurea.	3	Byblis.	113.114
Aetas argentea.	4	Boreas Orithyian capit.	76
Aetas abenea & ferrea.	5	C.	
Aiex in gladium sponte incum-		Cadmus.	37.38.55
bit.	152	Coenis puella in uirum.	148
Alcyone.	141.143	Calisto.	25.26
Alpheus.	66	Caunus.	113
Amathusij in tauros.	123	Cephalus.	85.88.89.90
Anaxarete in lapidem.	171	Centauri.	149
Andromede.	57	Cerberus.	83
Apollo Pythona interficit.	12	Ceres.	65
Aper Calydonius.	97	Ceycks naufragium.	140
Appulus in oleastrum.	167	Chaos.	1
Arcas.	26	Cippus.	175
Arethusa.	66	Cygnus in auem.	147
Argus.	17.19	Cyparissus.	120

INDEX.

Coronis in cornicem.	29	Heliades.	23
Coronis alia à Phœbo interfecta.	30	Hercules.	107.108.109.110
Concilium Deorum.	7	Herse.	33
Creatio hominis.	2	Hersilia.	173
D.		Hippomenes.	119.130
Daphne à Phœbo amata.	13	Hippolytus.	174
Daphne in laurum.	14	Hyacinthus.	122
Dædalus.	95.96	Homines ex lapidibus.	11
Deianira.	107	Homines ex formicis.	87
Deucalion.	10	L.	
Diluvium.	9	Iason.	77.78
Dryope.	112	Icarus.	95
E.		Ino.	54
Erichthonius.	28	Invidia.	34.35
Erisichton.	103.104.105.106	Iō à Ioue amata.	15
Europa.	36	Iō in uaccam.	18
Eurydice.	117.118.	Iphigenia.	145
F.		Iphis in puerum.	116
Formica in homines.	87	Iris.	141.142.173
Furia.	52	Isis Dea.	115.116
G.		Itis à matre cæsus.	75
Ganymedes.	121	Iulij Cæsaris anima in Cometâ.	
Gigantomachia.	6	Iuno.	16.52 (178
H.		L.	
Hecuba.	153.156	Lapitharum & Centaurorum conuiuium.	149
Helicon.	61	Læona.	69
		Leucon.	

I N D E X.

<i>Leucothoë.</i>	50	<i>Pentheus.</i>	46
<i>Lycaon in lupum.</i>	8	<i>Perseus.</i>	56.57.58
<i>Lupus in lapidem.</i>	139	<i>Phaëton.</i>	20.21.22
M.		<i>Phœbi querela de filio inter-</i>	
<i>Marsius excoxiatus.</i>	70	<i>empto.</i>	24
<i>Mars cū Venere deprehensus.</i>	49	<i>Philemon.</i>	101.102
<i>Medusa.</i>	58	<i>Philomela.</i>	72.73.74
<i>Medea.</i>	77.79.80.83	<i>Pigmalionis eburnea cōiux.</i>	124
<i>Meleager.</i>	97.98.99	<i>Picus in auem.</i>	168
<i>Memnon.</i>	158	<i>Pyramus.</i>	47.48
<i>Midas.</i>	134.135	<i>Pyreneus.</i>	62
<i>Myrrha.</i>	125.126.127	<i>Python serpens.</i>	12
N.		<i>Pyrithoi nuptiæ.</i>	149
<i>Narcissus.</i>	43	<i>Pluto.</i>	63
<i>Nautæ in Delphinis.</i>	45	<i>Polydorus.</i>	154.156
<i>Niobe.</i>	68	<i>Polymestor.</i>	154.157
<i>Nisus rex.</i>	91.92	<i>Polyphemus.</i>	160.161.164
O.		<i>Pomona.</i>	170
<i>Ocyrhoë Centauri filia.</i>	31	<i>Procris.</i>	89.90
<i>Orithyia.</i>	76	<i>Progne.</i>	71.74.75
<i>Orpheus à Bacchis discerpi-</i>		<i>Proserpinae raptus.</i>	64
<i>tur.</i>	132	R.	
P.		<i>Romulus in Deum.</i>	172
<i>Pallas.</i>	61	<i>Rustici in ranas.</i>	69
<i>Pandion.</i>	72	S.	
<i>Pegasus.</i>	56.58	<i>Salmacis fons.</i>	51
<i>Pelias.</i>	81	<i>Scylla Nisi.</i>	91.92.

I N D E X.

<i>Scylla in monstrum.</i>	163	<i>Thibse.</i>	47.48
<i>Semele.</i>	42	<i>Triptolemus.</i>	67
<i>Somni domus.</i>	142	<i>Troia condita.</i>	136
<i>Superbia punita.</i>	68.138	V.	
<i>Syrinx in arundinem.</i>	18	<i>Venus cum Marte deprehensa.</i>	
T.		<i>Id.</i>	49
<i>Tereus.</i>	71	<i>Venus Adonin amat.</i>	128
<i>Thetis.</i>	137	<i>Vertumnus.</i>	179
<i>Theseus.</i>	94	<i>Vlysis socij in fues.</i>	165

F I N I S.

IOHANNIS POSTHII GER- mershemij.

TER quinq; libris Naso dicit in nouas
Mutata formas corpora,
Eos, amice Iane, tu sic explicas
Laborioso carmine,
Labore multo plurimos ut fubleues,
Cordi quibus sunt talia.
Quare cohors studiosa maximas aget
Tuo labori gratias.
Et Sprengij nomen dehinc in omnibus
Fiet Scholis notissimum.
Nec non & hisce conferentur uersibus
Quæ lusimus Tetrasticha,
Et quos amor, nouemq; iunxerunt **Deæ,**
Hos iunger ætas postera.

OVIDII METAM. LIB. I. 1

Elementorum distributio. I.

CHaos (ut opinatur Hesiodus) fuit ante creationem mundi promiscua rerū confusio, quæ postea in suas species distincta & distributa est: Quocirca leuissimū corporū æther igneus, & hunc infra aer frigidus, omniaq; sidera, mundi sublimiorē sibi partem uendicârūt, per quæ Solis splendor ac lumen cœleste uagatur: Grauiissimum aut, terra uidelicet & aqua, in parte omniū infima collocātur.

ENARRATIO.

ANTE globum cœli, terras camposq; liquentes,

OVIDII METAM. LIB. I.

Vnica natura forma, rudisq; fuit.

Nempe Chaos, tum pondus iners, tum massa tenebris

Obruta, nec proprijs associata locis.

Hinc Elementa diu confusio mœsta premebat,

Hinc nitida tetrum luce uacabat onus.

Ignis, humus, tellus permiscebantur & aer,

(Fertilis unde fluit rebus origo suis)

Hunc ergò rigidum tandem dissoluit aceruum,

(Pulchro disponens ordine cuncta) Deus:

A cœlo terram seclussit, ab aere Pontum,

Certis naturam legibus ire iubens.

VERA INTERPRETATIO.

Hæc priscis olim sententia fixa Poëtis,

De Mundi prima conditione fuit:

Haud dubiè patribus quondam clarissima fulsit,

Cognitio summi, (qui regit astra) Dei.

Hanc quoq; posteritas ceu primis hausit ab annis,

Hinc ad gentiles fama superstes abit.

Vera sed effictis! quia sunt uicina, peractis

Aspergi rebus fabula sæpe solet.

Nosse cupis uerum, sacros euolue Libellos,

Qui de præteritis te meliora docent.

Bis tribus absoluit Genitor miracula diebus,

Quæ uel adhuc hodie lumina nostra uident.

Condidit ex nihilo per inenarrabile VERBUM

Omnia, per quod idem cuncta creata fouet.

Animantibus habitandi locus assignatur. II.

Distinctis iam, & à se disclusis Elementis, cuilibet Regioni tam superiori, quàm inferiori, certa & peculiaria tribuuntur animantia: post etiam homo ueluti terræ futurus cultor, ac Dominus pro creatur: Prometheus enim Iapeti filius, terram imbri molliuit, & ex hac hominem ad Dei similitudinem & imaginem finxit, cuius facies non prona, ut cæterorum animalium, in terrâ spectat, sed semper in cœlum erecta tollitur.

ENARRATIO.

Post ubi discreuit Deus omnia limite certo,

OVIDII METAM. LIB. I.

Mox æther uario fidere clarus erat,
Squamigerum pecus incipiunt habitare sub undis,
Et liquidum uelox æra tranat auis,
Picta feras tellus, ac cætera bruta receptat,
Postmodò terrestri corpore prodit homo:
Hunc satus Iapeto fertur formasse Præmetheus,
Qui tibi cælesti denotat arce Deum.
Hic quia de limo finxit, terraq; palustri,
Humanum certa cum ratione genus,
Cretus homo fragili primus de puluere surgit,
Nos cuius soboles, posteritasq; sumus.
Mens immortalis datur huic, & sancta uoluntas,
Os sublime, frequens cernat ut astra Poli.
In terros oculus animalia bruta retorquent,
Vt saltem uenter pabula crassa uoret:
Nos Deus erectos ad sidera tollere uultus
Præcipit, ut cœli pectora tangat amor.
Vt propriam stabili patriam seruire petamus,
Non datur hic certos incoluisse lares.

ALLEGORIA.

Verus homo semper sublimia mente uolutat,
Supremas reputans nocte dieq; domos:
Carnalis contra tutam sibi figere sedem
Appetit in fluxis (stultus inopsq;) bonis:
Quisquis es, eternam semper præpone salutem
Rebus, quas aufert hora suprema neccis.

ACcepta iam luce, Mundus quasi in ætates et se-
cula quædã distribuitur, quibus pro uarijs mo-
rum qualitatibus, nomina sunt imposita, uidelicet
Aureum, argenteũ, æneum, & ferreum. Sicut enim
hæc inter se metalla maximè discrepant, & aliud a-
lio preciosius habetur, ita etiam istæ quatuor ætates
longo à se interuallo remotæ sunt. Aureum uerò
dictum est seculũ, in quo regnante Saturno, rerum
omnium plena fuit tranquillitas.

ENARRATIO.

ORdine nunc quadruplex hominum depingitur ætas.

OVIDII METAM. LIB. I.

Vnde status mundi,uitaq; tota patet.
Secula de rutilis nomen traxêre metallis,
Semper enim præstat posteriore prius.
Scilicet argentum fuluo superatur ab auro,
Nec precio constant ambo metalla pari.
Sic æri ferrum cedit rubigine tectum,
Tantundem propria nec bonitate ualet.
Temporis haud aliter quadruplex distinguitur ætas,
Prima sibi summum uendicat apta locum.
Aurea,ceu reliquas inter dignissima, splendet,
Qua coluit Mundus fœdera sancta Dei:
Et lata uitam duxit sine lege pudicam,
(Tranquillæ placido pacis amore fruens.)
Absq; metu populum pietasq; fidesq; regebat,
Cursum iusticiæ conficiebat homo.
Mox tamen in peius cœperunt cuncta relabi.
Pristina nec probitas mansit (ut antè) diu,

ALLEGORIA.

Ista tibi forsân Daniel quoq; sæcula uates
Promit, dum prudens somnia mira refert.
Viderat effigiem quia Rex Babylonicus, auro
Cui nitido totum fulsit ubiq; caput.
Argentq; pectus, uenter post ære micauit,
Debilior ferri sed pede nixa stetit.
Sic omnes mortale genus decrescit in horas,
Heu pulsant nostras fata suprema fores.

Aetas argentea. IIIL

Seculo ex auro migrante in argenteū, grauiorain
 scumbere mortalibus cœpêre. Ver, prius cōtinu-
 um, in quartam anni partem contrahitur, cui dein-
 de æstas, autumnus & hyems succedunt. Ab homi-
 nibus speluncæ, & ex arborum atq; corticum con-
 gerie habitacula extructa, incoluntur, terraq; iam
 negante fruges mortalibus per se crescentes, duris
 agriculturæ laboribus alimenta comparantur.

ENARRATIO.

Post ubi regna uago Saturnus in orbe reliquit,

OVIDII METAM. LIB. I.

Totus & inuictus sub Ioue mundus erat,
 Altera iam subiit signis peioribus ætas,
 Tempora quæ secum deteriora tulit,
 Sed toleranda tamen: iam Ver contractius extat,
 Mobilis & partes quattuor annus habet,
 (Quem flexo ueteres olim serpente notârunt,
 Nam uelut in sese circulus ipse meat,)

Lubrica iam uicibus succedunt tempora certis,
 Pars quæuis propria conditione redit,
 Ver, æstas, autumnus, hyems, discrimina reddunt.
 Hinc homines uitæ cura laborq; premunt.
 In siluis quærunt habitacula cortice iuncta,
 Frondibus arboreis hos casa parua capit.
 Et quia iam fruges tellus haud sponte ferebat,
 Scinditur obtuso uomere durus ager.
 Pingua post fractis mandantur semina glebis,
 Hinc solet agricolæ certa redire seges.

ALLEGORIA.

Dicitur hoc æuum præsens, argentea proles,
 Aetæ præcellit quam bonitate prior,
 Assyrios ueluti non exæquare Monarchas
 Persica laudato Regna decore queunt,
 Argento nitidum solido quæ pectus adumbrat,
 Ceu tibi diuina uoce Propheta canit:
 Sic res humanas fati decreta gubernant,
 Et nil perpetuum secula nostra uident.

OVIDII METAM. LIB. I.
Aeneum & ferreum seculum. V.

Tertium seculum æneum argento durius erat quo homines à pace & concordia remoti in prælia & res bellicas propendebant. Post quartū, id est ferreum seculum erupit, quod habendi cupiditate, liuoreq; adeò laborat, ut non sine periculo capitis etiam se mari committeret: imò ad tantam rabiem progrediretur, ut ob teterrimam auariciæ pestem, alij alios, ferina quadam crudelitate, è medio tollerent.

ENARRATIO.

Tertia nunc sequitur soboles, quæ nomen ab ære

A 5

OVIDII METAM. LIB. I.

Obtinet, & dictis est probitate minor.
Sæuior ingenio, bellis assueta gerendis,
Extimulat flagrans pectora Martis amor.
Hinc ad conflictus, & horrida promptior arma,
Crimine seposito, nascitur acer homo.
Cui post succedit, quæ, ferrea dicitur, ætas,
Inuehit hæc secum protinus omne nephas.
Aufugiunt pietas, uirtus, rectiq; decorum,
Mox subeunt fraudes, uis, scelus, ardor opum.
Hic dubio primum credens se nauita ponto,
Intrepide fallax tentat adire fretum.
Condita mortales rimantur uiscera terræ,
Et promunt auri uasta talenta grauis.
Aspera sanguinei surgunt hinc prælia Martis,
Exoritur cædes inter ubiq; uiros.
Vtq; suprema sequar paucis uestigia rerum,
Ius iacet extinctum, uis truculenta uiget.

ALLEGORIA.

Aeneus hæc uenter tibi secula bina retextit,
Et quæ Fatidicus, ferrea crura, notat.
In nos hæc eadem recidit miserabilis ætas,
Exulat in mundo pax, & amica fides.
Exulat hoc pietas, & amor fraternus, in æuo,
Et summum retinent frausq; dolusq; locum.
Bellaq; terribiles minitantur atrocia clades,
Præcurrunt magnum talia signa diem.

Gigantes, ut Poetæ fabulantur, immeniæ molis homines, & similes matri filios, terra produxit, quorum magnitudine par exarsit audacia: nam ex tractis in excelsum aggerem montibus, sacrilegas manus ipsis cælestibus afferre conabantur, sed fulmine deturbati, genus impium profuso sanguine generârunt: Cruor enim ipsorum terræ permistus, homines procreavit, haud longè ab origine discrepantes.

ENARRATIO.

Terra creat rigidos immani mole Gigantes,

OVIDII METAM. LIB. I.

Quæis mens in superas stat penetrare domos.
Congestos glomerant ad splendida sidera montes,
Et cupiunt propria sede mouere Iouem.
At Pater omnipotens illos deturbat acuto
Fulmine, quod tactu corpora dira necat.
Immaduit fuso natorum sanguine tellus,
Atq; cruor sobolem procreat inde parem.
Contemptrix superum prodit scelerata propago,
Et quæ sanguineas fert uiolenta manus.

ALLEGORIA.

Fabula de uero forsân primordia duxit:
Temporibus priscis nanq; Gigantes erant.
Disimili multum geniti de stirpe parentum,
Quæ proles ualdè nequitiosa fuit:
Pòst alij plures cœptis audacibus altæ
Immensam molem turris ad astra struunt,
Linguarum sed opus confusio mixta resoluit,
Et labor in uentos irritus omnis abit:
Sic Deus infestos hodierna luce tyrannos,
Quiq; gerunt fastu turgida colla, premit,
Vilia præsentis qui temnunt munia sortis,
Viribus at proprijs scandere celsa petunt.
Euecti cœlo, miseranda morte ruinam
(Ad Ditis pulsi tartara cæca) trahunt,
Haud uirtute sua quisquam conscendit Olympum,
Profluit à Christi munere tantus honor.

Iupiter horrendi sceleris, quo se mortalium genus polluebat, impatiens, querimonia ad Deos relata, de totius terrarum orbis destructione, consilium capit: Nam ex Giganteo sanguine nascebatur sacrilega mente progenies, quod Lycaonis testatur exemplum, qui factis suis atrocibus Iouem in se iratum, in primis accenderat.

ENARRATIO.

Perfida Progenies de sanguine nata Gigantum,
Cum strueret capiti damna futura suo.

OVIDII METAM. LIB. I.

Flagitijsq; Deum iustas raptaret ad iras,
 Iamq; modum supra glisceret omne scelus.
 Iuppiter exurgens, horrenda Lycaonis ausa
 Voluit, & indigno crimina corde putat.
 Conciliumq; uocans ad magni tecta Tonantis,
 Regalemq; Deos congregat ipse domum.
 Detegit hisce suos arcano in pectore motus,
 Accusans hominum turpe scroxq; genus:
 Illorumq; nimis crudelia gesta recludens,
 Autumat hos poenas commeruisse graues.
 Per mœstas igitur iurat, stygiasq; paludes,
 Se mox supplicio plectere uelle malos.
 Cuncta tamen tentanda prius medicamina cense,
 Annuat alma cohors, consiliumq; probat.

ALLEGORIA.

Sic hodie quoties tumidos flagrante Tyrannos,
 Igne Deus pellit Ditis ad usq; lacus.
 Nascitur illorum similis de semine proles,
 Turpia committit quæ malefacta Patrum.
 Obseruans eadem certo uestigia gressu,
 Nec metuens iusti signa tremenda Dei.
 Inde nequit meritas soboles desistere poenas,
 Ultio uibrati fulminis instar adest.
 Dum peruersus homo securam mente superbit,
 Præ foribus lethi fata sinistra cubant.

Lycaon

Lycaon in Lupum. VIII.

LYcaon Arcadiæ Tyrannus, cum aduenas & hospites trucidaret, Iupiter simulata hominis specie, ad eius Regiam accedit, cui tanquã mortali necẽ Tyrannus præparans, humana prius membra deuoranda, uelut hospitali quadam humanitate, proponit. Quod cum Iupiter sentiret: eum non penitus interemit, sed in Lupi formam conuertit, qui et mores in rabie, & nomen Lycaonis in appellatione, retinebat.

ENARRATIO.

REX erat Arcadiæ crudelis Lycaon,

OVIDII METAM. LIB. I.

Hospitibusq; necis dira pericla struens.
Illius ingreditur (Mortalis imagine) tectum
Iuppiter, ad Diui plurima signa ferens:
Huic parat extemplo crudelia fata tyrannus,
Antè tamen mensis accubuisse, iubet.
Moxq; Ioui tostas carnes proponit eorum,
Arcadis atroci qui cecidèrè manu.
Hic Deus indignans, rapidis domicilia flammis
Perdidit, inde fuga Rex citò terga dedit.
Euasitq; lupus, pecorum tunc sanguine gaudens,
Notaq; præteriti signa furoris habens.

ALLEGORIA.

Exprimit hic homines rabiosa mente, Lycaon,
Terribiles uincunt qui feritate lupos,
Quos inhiare iuvat (scelerata fraude) rapinæ.
Qui neq; se spolijs exaturare queunt.
Pauperis extremo multi corradere damno,
Incipiunt auida fauce potenter opes,
Et sic alterius denudant uiscera: tandem
Solennes epulas instituisse parant,
Templorumq; suis cumulant altaria donis,
Cernit at illorum corda maligna Deus.
His furibunda manet quoniam natura luporum,
Insidias ouibus nocte dieq; struunt,
Inq; greges pecudum sitientia guttura pandunt,
Heu quot adhuc tellus nutrit iniqua Lupos?

HAbita deliberatione Iouis in Concilio Deorū,
quónam supplicio humanū genus delendum
esset, tandem propter audaciam Lycaonis, cætero-
rumq; mortalium deploratam nequitiam qui hor-
rendis suis sceleribus etiam Deorum potentiā ten-
tabant, uniuersum orbē terrarū profusis imbribus
inundauit, adeò ut opertis diluuiο montibus, om-
nis humana caro, (duob. tantū exceptis) interiret.

ENARRATIO.

VT Mortale genus scelerum caliginemersum,

B.

OVIDII METAM. LIB. I.

Ingreditur cœcum perditionis iter.
Nec poenis adeò, monitis neq; flectitur ullis:
Supplicium reprobos exitiale manet.
Fixa Iouis mens hæc (quem non sententia uertit)
Perdere diluuiò cuncta creata stetit.
Qui citus exequitur decreta latentia corde,
Ac toto pluuias æthere fundit aquas.
Ex alto manant quasi grandia flumina cœlo,
Misceturq; feri nigra procella Maris.
Undarum terras gurgès rapidissimus opplet,
Cœlantur turres: omnia pontus habet.
Hic homines pereunt, uolucres, animantia, nulli
Parcitur, undarum copia cuncta rapit.

ALLEGORIA.

Historiam pandunt tibi sacra uolumina certam,
Quam noster ficto more Poeta canit:
Nam genus humanum largis extinguitur undis,
Ac totum miserè fluctibus omne perit.
Sicq; suæ poenas fert impietatis acerbæ,
(Prodit enim tandem uindictis ira Dei.)
Noe tamen solum casus euadere tantos,
Illiusq; domus, tanta pericla, queunt.
Sic in peccatis submersus corrui orbis,
Sordibus inq; suis occidit ægra caro:
Solutus at è tumidis emergit fluctibus ille,
Qui Christum pura mente fideq; colit.

Finis diluuij. X.

CUm uniuerfum genus humanum per aquas diluuij iam deletum & extinctum eſſet, cymbula Deucalionis (cuius Pater Prometheus erat) unâ cum Pyrrha Epimethei filia & coniuge ſua chariſſima) qui ſoli è cunctis mortalibus ſupererant (in Parnafſo monte Bœotiæ altifſimo, ad nubes uſq; penetrante, confedit.

ENARRATIO.

Horrida tempeſtas homines ubi texerat atris
Imbribus, & plenus flumine mundus erat:

OVIDII METAM. LIB. I.

Lamq; domos, urbes, lucos, montesq; superbos,
 Turgida funesto merferat unda lacu:
 Deucalion fida superest cum coniuge solus,
 Tranans incolumis fata seuera freti:
 Parnassum (coelos tangit qui culmine) montem
 Illius extemplo cymbula curua petit.
 Hic appellit homo, cultor probitatis, et a qui,
 Cum consorte thori, numina sacra uocans.
 Iam quoq; paulatim cernit subsidere fluctus,
 Iam surgunt colles, et mare littus habet.

ALLEGORIA.

Deucalion tibi Noe pium designat, et arcam,
 (Qua saluatus erat) nauis adunca refert:
 Nam cum tota cohors hominum subuersa periret,
 Et scelerum penas flumine mersa daret,
 Iustitiae praeco, tantas euadere clades,
 (Cumq; suis tutus uiuere) dignus erat:
 Is Dominum puro complectabatur amore,
 Huius et explebat pectore iussa pio.
 Sic bonus emergit, tempestatumq; procellas.
 Et dirae superat nubila spissa neq;
 Improbis at contra, qui colla tumentia caelo
 Erigit, et similem se putat esse Deo,
 Praeceptis ad nigri maestissima regna Tyranni
 Truditur, aeterno tempore lucis egens.

Repara

Reparatio generis humani. XL

D Eucalion unà cum Pyrrha coniuge sua, Themidis uatis oraculum, de reparando Mortaliū genere consuluit: ex cuius responsione significatum est, ut corporibus discinctis, & uelato capite, ossa Magnæ Parentis, id est lapides terræ, retrò, atq; à tergo iacerent: Proiecta igitur à Deucalione saxa, mares, à Pyrrha uerò fæminæ confestim euaferunt.

ENARRATIO.

I Am desolatus prospectans undiq; terras
Deucalion, lachrymas fundit ab ore graues,

OVIDII METAM. LIB. I.

Affaturq; thori consortem nomine Pyrrham,

O soror ô coniux, spes mea dulcis, ait:

Nos duo turba sumus, cuncta de gente superstes,

Humanum crescet qua ratione genus?

O utinam liceat populos reparare peremptos,

Consilium forsân numina sacra dabunt.

Accedunt igitur Themedis delubra potentis,

Summissoq; Deæ corde precantur opem.

Quæ uelare caput, tunicasq; resolvere cinctas

Ambos, ac Templum deseruisse iubet.

Dehinc etiam iactare citò post terga Parentis

Dura creatricis præcipit ossa Themis.

Ancipites timida uoluunt oracula mente

Ambo, datæ sortis dum reperère uiam.

En lapides terræ sua post uestigia mittunt,

(Qui Magne lapides ossa parentis erant.)

Protinus humanam sumunt sibi saxa figuram,

Inde recens magno crescit in orbe genus.

ALLEGORIA.

Heu sumus, à ueteri quotquot generamur Adamo,

Horrida progenies, pectora dura gerens.

Nec medicamen adest, quod saxea corda resoluat,

Quàm Mediatoris gratia sancta Dei.

Amouet hæc sæuum spissa de mente rigorem,

Hinc fiunt mollis, membra petrosa, caro.

Python

Python serpens ab Apolline interficitur. XII.

E Vigore Solis, quæ est causa generationis animalium, terra post Cataclysmum, inter cæteras brutorum species etiam Pythonem serpentem edidit, forma quidem ignota mortalibus: Hunc Apollo sagittis suis interemit, & ne eius nomen aboleret, instituit ludos ac certamina in perpetuam rei memoriam: Hinc & ipse Apollo Pythius, ludique Pythij sunt nominati.

ENARRATIO.

I Riguo postquam tellus humore madebat,
Per caluit sicco Solis ab igne lutum:

OVIDII METAM. LIB. I.

Terrâq; brutorum species, ac mille figuras
Protulit antiquas: et noua monstra dedit.
Nascitur hinc etiam squamoso corpore serpens,
Triste uenenato uirus et ore uomit.
Horrificum populis idem minitando pauorem
Incutit, ac trepido corda timore replet.
Hunc arcu sequitur flexo crinitus Apollo,
Intentans illi spicula seuæ necks.
Depromptis pharetra, Pythonem mille sagittis
Obruit, inq; latus tela cruenta iacit.
Ac monstrum fuso, per uulnera nigra ueneno
Contundit, ludos instituitq; novos.

ALLEGORIA.

Cetera sic præter serpens animalia tortus,
Hostica sanguinei signa furoris habet.
Insidiasq; struit tacitas mortalibus ægris,
Livor eos inter, lisq; nefanda manet.
Nam Sathanas tumidum se transformauit in Anguem,
Decipiens primum fraude latente Patrem.
Cladibus hinc homines miseros immergit amaris,
Hinc nos infestat perniciofa lues.
Sed tamen horrendi turgentia colla Draconis
Contudit æterni Filius ipse Dei.
Hic uicit rabidum pretiosa morte Tyrannum,
Vlla ne posset parte nocere pijs.

Daphne

Daphne Penei fluminis filia, cum omnium uirginum, quæ in Thessalia essent, speciosissima haberetur, adeo quidem, ut & Deos sua pulchritudine caperet: Apollo cum eam conspexisset, forma illius supra modum delectabatur, quam, cum neq; pollicitis, neq; precibus permouere posset, ei uim inferre tentauit.

ENARRATIO.

Egregio quondam Daphne Peneia uultu,
Thessalicæ inter, uirgo suprema fuit.

OVIDII METAM. LIB. I.

Candida cui facies pulchro suffusa rubore
 Splenduit, & roseo luxit in ore decus.
 Illam Phœbus amat, sed non succedit amanti
 Propositum, fallunt irrita vota Deum.
 Intactæ siquidem mens est immota puellæ,
 Perpetuò casta uirginitate frui.
 Vritur immodicis inter præcordia flammis
 Phœbus & ardenti pectore surgit amor.
 Insequitur Daphnes celeri uestigia cursu,
 Illius & blanda nomina uoce uocat.
 Quò magis hic ardet, tantò fugit ocyor illa,
 Fluxa nec in precio uerba uocantis habet.
 Dum neq; promissis, precibus neq; uincitur ullis,
 Dulcia nec Veneris gaudia scire cupit.

ALLEGORIA.

Insano uelut hic Titan indulget amori,
 Et cæco Daphnes carpitur igne salax.
 Haud alia Sathanas animam ratione Tyrannus
 Humanam letho tradere semper auet:
 Insequiturq; bonam uarijs insultibus audax,
 Et lapsu miseram deteriore grauat.
 Ad se blanditijs homines inuitat amœnis,
 (Instructus miris fraudibus atq; dolis.)
 Dæmonis at syncerus homo mala retia uitans,
 Cautus ab illius tramite flectat iter.

Daphne

Daphne in Laurum. XIIIIL

DAphne ab Apolline diu multumq; cursu defatigata, & ipsius conspectum strenuè fugiens, tandem Patrem inuocabat, ut ei ferret auxilium, & uirginitatem, quam ipsi promiserat, conseruaret integram, Hanc ergò filiam suam, auditis precibus Parens, ut uim insequentis effugeret, in Laurum transmoutauit.

ENARRATIO.

Phoebus ut insequitur Daphnen uelocibus alis,
Et requiem fessæ (captus amore) negat:

OVIDII METAM. LIB. I.

Imminet huic tandem, tergoq; fugacis inherens,
Stridula, diffusas afflat, ut aura, comas.
Virgo sed exhaustis pallefcit uiribus alba,
Stans rigido celeris uicta labore fuge.
Post ubi lassâ nimis Penēidas aspicit undas,
Territa succlamans, ser, Pater, inquit, opem.
Inde grauis torpor teneros complectitur artus,
Cinguntur duro mollia membra libro.
Moxq; pili frondes, nascuntur brachia rami,
Fitq; palatino Laurus amata Deo.

ALLEGORIA.

Sic animam quoties rabiosa fauce malignus
Venatur Sathanas, oraq; pandit atrox.
Ipsius insidias fugiens, artesq; dolosas,
Fortiter immota mente repugnet homo.
Imploretq; sui numen coeleste Parentis,
Ceu patris auxilium uirgo relicta uocat.
Et socuis talem rapiet, grauibusq; periclis,
Mutabitq; citò corda priora Deus.
Hunc simul in Laurum tunc transformabit amœnam,
Que radice sua tendit ad ima procul.
Perpetuoq; uiuet, nec fulmine tangitur ullo,
Gratus & è teneris frondibus exit odor.
Sic quoq; talis homo casus superabit acerbos,
Semper & illius dulce uigebit opus.

Jupiter

INachi amnis filia, cum æquales suas specie superaret, à Ioue adamata est, quæ cum in sylvam opacam se reciperet, Iupiter medio die nebulas induxit: Admotis deinceps precibus, uirgo desiderium eius expleuit. Cæterum ne puella in Iunonis iram incideret, à compressore, post facinus perpetratum, in uaccam est transmutata.

ENARRATIO.

INachus amnis erat, liquidis uberrimus undis,
Fletibus & lacrimis ille rigabat aquas.

Io nam perdens sobolem quarebat adeptam,
 Partibus in multis nec reperire datur.
 Iuppiter hanc patrio redeuntem flumine solans
 Viderat, occulta quam petit arte salax.
 Admonet ut lucos subeat, latebrasq; ferarum:
 Nil dicens metuas, præside tuta Deo.
 Inductis pariter nebulis, caligine terram
 Implicat, et cæca nocte reuoluit humum.
 Et sic uirgineo fruitur lasciuus amore,
 Tales at Iuno sentit acerba dolos.
 Miratur tenebras nitida sub luce diei,
 Iuppiter extemplo facta nefanda tegit.
 Mutat et in uaccam speciosa fronte puellam,
 Inachis euadit bos adamata Ioui.

ALLEGORIA.

Iuppiter hic ueteris ludibria sæua Draconis
 Exprimit, is nebulas insidiosus amat.
 Auersans rutuli candentia lamina Solis,
 Nos quoq; speluncas incoluisse iubet.
 Et prius ad facinus quàm nos compellat agendum
 Inuehit et medio nubila densa die.
 Et leue peccatum, nec atrocia crimina reddit,
 In laqueos donec præda petita cadat.
 Tunc homo fit similis uacæ ratione carentis,
 Amittens animi munera celsa sui.

Io in uaccam. XVI.

Iouis fallaciam ubi Iuno intellexisset, petijt ab Ieo, ut ueluti munus uaccā ipsi daret, quia formosior esset cæteris armentis. Iupiter uerò, ne, si denegaret puellam proderet, confestim uxorem petitionis ac uoti sui compotem reddit. Iuno igitur, ad prohibendum Iouis cum pellice concubitus, Argum Aristonis filium, centum oculos habentem, ei præposuit.

ENARRATIO.

Cum se fraude Iouis captam Saturnia sensit,
Detur uacca loco muneris alba petit.

OVIDII METAM. LIB. I.

Egregiæ cùm sit species miranda iuuentæ,
 Iuppiter hanc illi iure negare nequit.
 Munus ei tribuit uaccam candore nitentem,
 Nec caret accepto munere, Diua, metu.
 Nam Iouis insidias, & callida furtiva mariti
 Expendens, dubij plena timoris erat.
 Ergò bouem uigili seruandam tradidit Argo,
 Centum cui lustrant lumina clara caput.
 At uicibus certis carpunt modo bina soporem,
 Fortiter excubias cætera semper agunt.
 Omnibus indelocis Argo, spectabilis Io
 Astat, in hanc oculos torquet ubiq; suos.
 Luce quidem uesci finit hanc uiridantibus herbis,
 Cornua sed uinctis nocte recurua ligat.

ALLEGORIA.

Sic homo quem Demon malus à pietate reflexit
 Ad scelus, horribili subditur ipse iugo.
 Quicquid agit, quocunq; meat, captiuus oberrat
 Libertate (sibi quæ fuit antè) carens.
 Illius & gressus centeno lumine seruat
 Hostis, ut hunc falso tramite ducat atrox.
 Et uetat ad pietatis iter, frugemue reuerti,
 Quem uasra laqueis implicat arte suis.
 Discat homo seui technas uitare Tyranni,
 Lucida quæis nobis claudit ad astra uiam.

Argus

OVIDII METAM. LIB. I.
Argus & Mercurius. XVII.

Mercurius à Ioue Patre suo, ad Argum interficiendum, habitu pastorali mittitur, cuius ille mandato protinus obtemperans, ad Argum accedit, eundemq; fistulæ dulcedine suauiter admodû demulcet, & oculos pastoris ita paulatim somno implicare conatur, ut facilius deinde necandi eius occasionem arripiat.

ENARRATIO.

Iuppiter Inachidos casu turbatur acerbo,
Ipsius grauitèr fata dolenda ferens.

1 OVIDII METAM. LIB. I.

Mercuriumq; citò terras demittit ad imas,
 Argum, quem uita dissipare iubet.
 Protinus ille Patris mandata celerrimus explet,
 At promptus celsa desilit arce Iouis.
 Cœlestem remouens habitum, per rura uagatur
 Deuia, pastorem uilis imago refert.
 Iucundam gracili Musam meditatur auena
 Callidus: arrectis auribus Argus adest.
 Afficiturq; noui mira dulcedine cantus,
 Et lepidos docta suspicit arte sonos.
 Pergit Athlantiades animum mollire canendo,
 Dum premat ipsius lumina capta sopor.
 Ille tamèn certat lentum deuincere somnum,
 Sic inuadebat pectora dulce melos.

ALLEGORIA.

Hoc designatur cantu mellita uoluptas,
 Illecebræq; graues, quas malus orbis habet:
 Humanas etenim demulcent suauiter aures
 Deliciæ, carni gaudia multa ferunt.
 Sed sic lethali merguntur corpora somno,
 Sic etiam uicijs mens adoperta iacet.
 Hæ sunt Syrenes, hæc est deterrima Cyrcæ;
 Quæ fatum nobis, interitumq; parant:
 Frena uoluptati quiuis durissima ponat,
 Exiguo mellis tempore gustus abit.

Syrin

ŌVIDII METAM. LIB. I.
Syrinx in arundinem. XVIII.

SYRINGA Nympharum , Naiadumq; speciosissimam , cū Pan Demogorgonis filius adamasset, & eam persequens usq; ad Ladonem, Arcadiæ flumen, compulisset, ipsa, ne ui castitatem deponere cogeretur, fororum auxilio in arundinem conuersa est, ex qua Mercurij fistula deinceps conficiebatur.

ENARRATIO.

QUÆRIT Aristorides, qua nam ratione paratus
Sit suavis calamus: cui Deus Arcas ait.

1. OVIDII METAM. LIB. I.

Naias una fuit, Syrinx quæ nomen habebat,
Eximiam speciem Nympha colore ferens,
Hanc Pan ardebat flagranti captus amore,
Illius observans, quod faciebat, iter.
Poscebatq; Deæ connubia sancta Marine,
Sed precibus spretis auia (Nympha) petit.
Ausugit & subito, donec Ladonis ad amnem
Peruenit, hîc cursus impedit unda citos.
Implorans ergo turbata mente sorores,
Vertitur in cannam protinus ipsa leuem.
Dumq; ibi suspirat, uento fluuiialis arundo
Concita, iucundos edidit usq; sonos.
Fistula de calamo mea post compacta recenti,
Hac (genitus Maia dixerat) arte canit.

ALLEGORIA.

Nympha potest animam tibi designare nocentem,
Quæ tetra uitam perdita labe trahit.
Illecebris pariter mundi petulanter inhaeret,
Aspernans temerè foedera sacra Dei:
Conuertitq; agans rapidos ad flumina gressus,
Ut possit uetito carnis amore frui.
Sed tunc in calamum mutatur (iniqua) palustrem,
Ventus quem uehemens exagitare solet.
Hic homo fit leuis & quauis impellitur aura,
Inq; sua firmus non statione manet.

Argus

Argus occiditur, Io reformatur. XIX.

Argus cantu fistulæ somno grauatus, à Mercurio capite truncatur. At Iuno ipsius oculos uolucris suæ, nimirum Pauoni attribuit, eiusq; caudam pennis insignibus ornauit: Io autē uacca, diu multumq; odio Iunonis furijs agitata, tandem in pristinam figuram reuerfa est, & Isidis Dæ nomen accepit.

ENARRATIO.

Post ubi concentu uario Cylleius Argum,
Detinet, & sonitu languida corda domat.

OVIDII METAM. LIB. I.

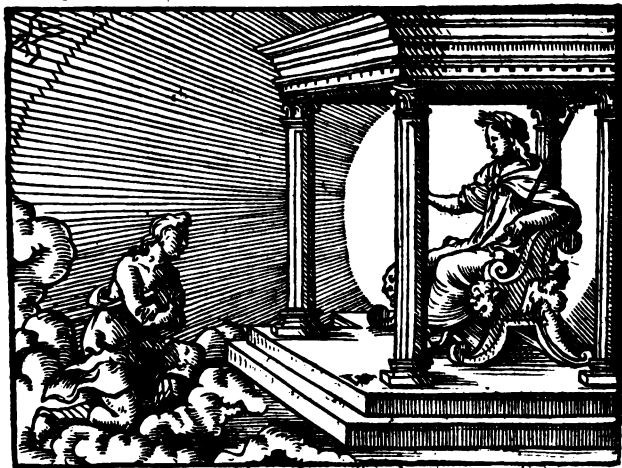
Euistis torpens oculis obrepere somnus
 Incipit, & superat lumina cuncta sopor.
 Hunc ergò celeri stertentem uulnerat ense
 Arcadius, peragens iussa paterna, Deus.
 Excipit ast oculos subito Lucina micantes,
 Hisq; suam toto tergo cingit auem.
 Panonis caudam gemmis stellantibus ornat,
 Hinc uolucrem uestis tam speciosa tegit.
 Pòst infensa magis Iunoni redditur Io,
 Quæ lustrat uarios exagitata locos.
 Vacca simul terras currit furibunda per omnes,
 Sed misera tandem pristina forma redit.
 Antiquam recipit (poena cessante) figuram,
 Linigeraq; gerit nomen in orbe Dee.

ALLEGORIA DVPLEX.

Principiò casus lethi quem sustinet Argus
 Indicat, illecebræ quanta pericla ferant.
 Et quàm carnis amor, quàm desidiosa uoluptas
 Nos in luctificæ retia mortis agant.
 Pòst etiam clades Io perpeffa nefandas,
 Quàm gliscat Sathanae uis truculenta, docet,
 Sæpe pererrat homo furijs agitatus & astro,
 Dum ratione carens in scelus omne ruit.
 Cui nisi subueniat facilis clementia Christi
 Deperit, & uita sic spoliatus obit.

FINIS LIB. I.

Phaëtonis petitio. I.

Phaëton ex Sole conceptus, & à matre Clymene, Oceani & Thithyos filia procreatus, cum ad ætatem peruenisset adultâ, à matre ad patrem, Solem uidelicet Orientē, mittitur. At ille, optionē sibi à patre concessa, regendi currus Solaris amore accensus, facultatem, post multas monitiones & fideles instructiones, eius rei liberam consequitur.

ENARRATIO.

Regia Solis erat, gemmis, auroq; decora,
Lux ubi perpetuos gignit amœna dies.

OVIDII METAM. LIB. II.

Tendit eò Phaethon, Phœbi dubitata propago,

Hunc procul excelsò conspicit axe pater.

Quis mea progenies, ait, huc te cursus adegit?

O nunquam soboles inficienda mihi.

Posce, seres quodcunq; libet pro pignore certo,

Vnde tibi constet te genus esse meum.

Continuò curruum Solis petit ille regendum,

Ob promissa parens corda dolore grauat.

Et monet ut genitus uotis desistat iniquis,

Quem tanto fungi munere posse negat.

Urget iners iuuenis graui ter promissa parentis,

Et rapido currus flagrat amore miser.

Annuit ergo parens: præceptaq; fida ministrans,

Vt parcat stimulis, lorâq; stringat, ait:

Et medium benè seruet iter, faustosq; precatur

Successus iuueni: sed grauiora timet.

ALLEGORIA.

Hic tria præcipue teneant, quoscunq; potestas

Imperijq; grauis publica cura premit:

Cum reliquis præsumt, stimulos & spicula prorsus

Ponant, ac placide subdita membra regant.

Fortiter in reprobos ualidis utantur habenis.

Nec laxent agili frena remissa manu.

Post etiam medio uirtutum tramite currant,

Et moderent populos cum pietate suos.

Phaeton

Phaëton tam supremas, quam infimas mundi
partes, incendit. II.

Phaëton iam currum ascendens, cum per igno-
tum iter monitis paternis obedire non posset,
quatuor equi ab alieno auriga, malè gubernati &
còterriti, pronā mundi partem petierunt, multasq;
mortalium regiones, urbes, montes, sylvas, unā cū
hominib. subito ardore, inflammatas absumpserūt.

ENARRATIO.

Conscendit Phaëton, plaudenti pectore currum
Letus, & ignotos flectore gaudet equos,

OVIDII METAM. LIB. II.

Protinus hi uacuas implent hinnitibus auras,
 Et properant celeri pura per astra gradu.
 Principio solitos seruant curuamine gressus,
 Sed proprium callem non tenuere diu:
 Nanq; leuis prisca currus gravitate carebat,
 Lubrica nec poterat lora mouere puer:
 Inde uagantur equi, certò nec in ordine perstant,
 Sed superi tangunt sydera magna poli.
 Altius egressi uolitantibus aethera flammis,
 Ledunt & cœli lucida signa cremant.
 At miser hinc iuuenis terras iam despicit ipsas,
 Ante oculos casus, & sua fata uidens.
 Flectere nescit Equos, nec nomina nouit eorum,
 Hinc rapit, & celerem currus ad ima uiam.
 Adq; globum Luna reuolat, combustaq; fumant
 Nubila, mox terras ignea flamma pet it.

ALLEGORIA.

Solem iusticiæ Christum designat Apollo,
 Et Phaëton plenos ambitione uiros.
 Qui polypragmonicam gestant in corpore mentem,
 Hi nequeunt rebus ritè præesse suis.
 Nec sibi subiectos moderari legibus aptè,
 Fortia nec populis ponere frena sciunt.
 Inde fit ut spreta uulgi probitate uagetur,
 Insani uolitant ceu Phaëontis Equi.

Casus

Casus Phaëtonis. III.

CUm in tam horribili Phaëtonis incendio, terra profusis, quasi lachrymis auxilium Iouis imploraret, &, ne totus orbis absumeretur flammis, obnixè peteret: Phaëtō fulmine ictus, de curru præcipitatus est, quem Eridanus fluuius excepit. Itaq; liberati uinculis equi, agnito itinere, ad suam stationem reuerſi ſunt.

ENARRATIO.

Horrida per totas ſerpunt incendia terras,
Exurgitq; rapax ignis & aſtra petit.

OVIDII METAM. LIB. II.

In cinerum cedunt magnæ cum montibus urbes,
Fontes, cum sylvis arida flammâ uorat.
Iamq; uapor piceus magnum compleuerat orbem,
Cum soluit tellus uota suprema Ioui.
Et supplex ueniam petijt, finemq; laborum,
Audiit ex alta Iuppiter arce preces.
Ac Phaethonta citò deturbans fulminis ictu,
Aethere de summo præcipitanter agit,
Excipit Eridanus Iuuenis miserabile corpus,
Qui tandem curru præmiâ dignatus ulit.

ALLEGORIA.

Significat Phaethon (quibus haud est æqua potestas,
Publica quiq; gerunt, munera) præpositos.
Illorum sed equi referunt, mihi crede, ministros,
Prædarum flammæ qui uomuisse solent.
Qui per auaritiâ, per fraudes, perq; rapinas
Corradunt, quicquid possidet orbis opum.
Imperio tali mundus deletur, et omnis
Patria fumanti protinus igne cadit.
Hinc pereunt sylvæ, conualles, flumina, montes,
Oppida uastantur, flagrat et ipse polus.
Diues inopsq; simul quatitur, sacer atq; profanus,
Cum pueroq; senex aspera fata subit.
Non est qui ualeat tantas uitare ruinas,
Sic cum rege cohors subdita sæpe perit.

Æliades

Heliades in arbores. IIIL.

SOrores Phaëtonis Heliades, miserabilem fratris sui casum deflentes, Deorum benignitate ac misericordia, in arbores populeas mutatae, lachrymae autem earum (ut & Hesiodus & Euripides fabulatur) de ramis effluentes, atq; calore Solis induratae, in Electrum conuersae sunt. Item rex Lyguriæ Cygnus, Phaetonti propinquitate coniunctus, ad Pædi ripas, casum amici deflens, in auem sui nominis euasit.

ENARRATIO.

Interea casum Genitrix Phaethontis acerbum

OVIDII METAM. LIB. II.

Deplorans, lachrymas excutit ore graves:
 Nec minus Heliades fratrem lugere peremptum
 Turbatæ pergunt, & Phaëtonta uocant:
 At cum sic miseris curas plangoribus augent,
 Edentes querulas nocte dieq; sonos:
 Populea quæuis sibi sumpsit ab arbore formam,
 Quælibet & duro cortice cincta stetit.
 Mox etiam stillæ fiunt electra profusæ,
 Dum liquor ardenti sole uigescit aque.
 Exprimat & lachrymas, Ligurum regnator amaras
 Cygnus, cui Phaëthon sanguine iunctus erat.
 Atq; sui casus nultum deplorat amici,
 Nominis hinc proprij fit noua Cygnus avis.

ALEGORIA DVPLEX.

Primò uirginibus natura notatur auari:
 Hic equidem iuuenis cor muliebri gerit.
 Dum sequitur mollis uanissima gaudia carnis,
 Grandior in ramos arboris acer abit.
 Quæ radice sua terris ut figitur altè,
 Sic hæret fragili semper auarus humo.
 Post Ligurum tibi rex lachrymis cui flumen obortum
 Ora rigat, iustum signat in orbe uirum.
 Humanas toto qui luget pectore clades,
 Ac deflet noxam corde dolente suam,
 In Cygnum uolucrem redit is candore nitentem,
 Fitq; Deo coram spiritualis homo.

Apollo

Phoebus ob casum Phaëtonis filij sui magnopere contristatus, eundemq; animo in digno ferens, præbendæ posthac lucis officium mundo denegat. Cæterum à Ioue, ac reliquis Coelicolis tandem multis precibus exoratus, amentes equos colligit, & uerberibus in eos antè grassatur.

ENARRATIO.

Post nati casum genitor Phaëthonis Apollo,
squalidus apparet, tristitiamq; fouet.

OVIDII METAM. LIB. I.

Oblitusq; sui desoris, lucemq; perosus,
 E celsa mundo denegat arce iubar.
 Iratosq; ciet mœsto sub pectore planctus,
 Supplicio sobolem sic perijsse suam.
 Liber ab officio currus cupit esse regendi,
 Alter suscipiat hoc Deus, inquit, onus.
 Degustetq; meos ullo sine fine labores,
 Iuppiter ipse potens experiatur opus.
 Omnia sed tristem circumstant lumen Phœbium,
 Utq; regat currus supplice uoce rogant.
 Excusatq; Poli Rector, quos miserat ignes,
 Colligit ergo suos Sol radiosus equos.
 Sed prius in celeres inimico uerbere sauit,
 Post orbi nitidos præbet, ut antè, dies.

ALLEGORIA.

Incumbunt, cuius grauiora negotia collo,
 Strenuus hic uigili cuncta labore gerat.
 Nec celsum temerè regimen committat ineptis,
 A quo dependet publica quippè salus.
 Ipse sed assiduus obeat sua munia curis,
 Si bene consultum rebus ubiq; cupit.
 Incutiunt aliena grauem peccata dolorem,
 Cœca quis alterius crimina sæpe luit:
 Sic quoq; mœsticiam Phaeton, luctumq; parenti
 Attulerat, rapidos dum malè rexit equos.

Iuppiter

Iupiter cum circa montem Arcadiæ, ubi genitus
lexistimatur, uagaretur, in Callistûs Lycaonis filiæ
amorem incidit: sui cum preces de expletione de-
syderij sui admouisset, frustratasq; suas uoces in-
tellexisset, astu eam subiit, in Dianæ nanq; sexum
se commutauit, eiq; fatigatæ, ornatus Pharetra
& sagittis occurrit, tum ueste deposita uirgo Io-
uem experta est.

ENARRATIO.

Iuppiter Arcadiam cum perlustraret amatam,
Has circum terras itq; reditq; frequens.

OVIDII METAM. LIB. II.

Singula restituit, quæ sunt collapsa per ignem,
 Rimaturq; uagos cæca per antra locos.
 Fors Nonacrinam pulchro uidet ore puellam,
 Ardenti cuius flagrat amore Deus.
 Virgo feris infensa nemus peragrabat opacum,
 Nam Triuiæ longo tempore miles erat.
 Hæc ubi fessa, solo pharetram ponebat & arcum,
 Comprimitur falsis à Ioue lusa dolis.
 Syluestres habitus is enim cultumq; Dianæ
 Indutus, tacita pectora fraude subit.

ALLEGORIA.

Iuppiter hîc lassam ueluti, solamq; sedentem
 Parrhesin (erepta uirginitate) capit:
 Haud aliter Damon uersuto callidus astu,
 Insidias nobis nocte dieq; struit.
 Cuius ubi captare nequit uiolenta potestas
 Sublimes animas, uis nec aperta ualeat:
 Fraudibus atq; dolis plenissima retia tendit,
 Protinus in uultus mutat & ora novos.
 Luctus & in Genium sese transformat amœnum,
 Defessos ludens iam pietate uiros:
 Dum carpit placidam uiridi tellure quietem
 Frigidus, & cœli regna perosus homo,
 Auolitat Sathanas, & segnia corda malignus
 Occupat, hinc scelerum magna caterua uenit.

Calisto in Vrsam mutatur. VII.

CUM Iupiter Calisto inuitam, & præter omnem eius uoluntatem ac meritum uitiaſſet, à Iunone immerenti delictum hoc minimè remittebatur: Nam cum inter lauandum ferre uterum ipsam animaduerneret, confestim pellicatu eius incensa eſt, ac ne amplius pulchritudine coniugem ſuum caperet, in Vrfam Calisto, poſt ſobolem procreatam, Saturnia tranſfigurauit.

ENARRATIO.

FRaude Iouis uirgo cum Nonacrima pudorem
Perdiderat, foetum concipit illa grauem:

OVIDII METAM. LIB. II.

Criminis ast huius Saturnia præscia, lucos
Ingreditur solito conglomerata choro.
Parrhasin ad sese uocat, & fluuiatibus undis
 Languida cum socijs membra lauare cupit.
Haud mora, diua cohors ponunt uelamina ripis,
 At longas nectit Parrhasis usq; moras.
Surripitur uestis dubitanti: protinus ipsam
 Turgidus in gelidis prodidit aluus aquis.
Ad quam sic Iuno: sacros ne pollue fontes
 Perdita, cede procul cede nefanda procul.
Et minatur ei post partus tempora, poenam,
 Pollicitis etiam stat Dea ritè suis.
Nam simul ac infans tener est exclusus ab aluo,
 Sylvestres fit amans (Parrhasis) ursa locos.

ALLEGORIA.

Per delicta, uagans homo sic ubi factus adulter,
 Desciscit petulans à genitore Deo.
Virginis ex habitu sylvestris bellua prodit,
 Illius & species, quæ fuit antè, perit.
Induit horrendos immani corpore mores,
 Vngues & curuos asper ut ursus habet.
Ac fouet infido peruersos pectore motus
 Vox & in hirsuta pelle tremenda sonat.
Que nihil eructat, nisi turpia gutture dicta,
 Bestia sic turpis fit sceleratus homo.

Calisto

Calisto & Arcas facta sydera. VIII.

Calisto cum Arcade filio suo, quem è Iouis concubitu fuit enixa, in cœlum à Ioue translata, inter astra ambo collocantur, quæ à Græcis Helices, ac Cynosuræ nomen accepere. A Thety autem & Oceano, ob iram Iunonis, inter cætera sydera hæc liquore non tinguntur. Hinc Ovidius alibi: Magna minorq; feræ, quarum regis altera Graias, Altera Sidonias utraq; sicca rates,

ENARRATIO.

Parrasis immanem sylvis induta figuram
Circuit, et medijs se timet ursa lupis.

Cuius progenies Arcas quinquennia complens
 Iam tria, promptus adest, insequiturq; feras.
 Nexilibusq; plagis saltus cum deligit aptos,
 Incidit in matris nescius ora puer.
 Non acrima cito fera substitit Arcade uiso,
 Fixit & in prolem lumina firma suam:
 Sed puer extemplo refugit, metuitq; feroces
 Vultus, & pharetra promere tela parat:
 Iuppiter ergo Tonans, audacia coepta refringit,
 Ambos & nitidi tollit ad astra poli.
 Ascendunt ambo, uicinaq; sidera fiunt,
 Pectora sed Iuno plena dolore gerit,
 Oceano mandans abigatur ut aequore pellex,
 Squalida ne puro flumine membra riget.
 Inde fit ut nunquam mergantur ad ima Triones,
 Astra sed in summo stent bene fixa globo.

ALLEGORIA.

Mortales notat hic Iuno liuore repletos,
 Qui non alterius commoda ferre queunt.
 Sic capit ex hominum Sathanas mera gaudia damnis,
 Prospera sed si quem sors iuuat, usq; dolet.
 Ringit atq; malum pascit sub corde uenenum,
 Iuppiter e contra fert simulacra Dei.
 Qui clades remouet, pressos miseratur, eo sdem
 Puluere terreno mitis ad astra leuat.

Digitized by Google Eric

Erichtonius cista includitur. IX.

MInerua Erichtonium Vulcani filium, ex eo, quod è complexu ipsius in terram ceciderat, natum, sustulit, & comitibus suis Pandroso, Herfæ, Aglauroq; Cecropis filiabus, cistella uimineâ inclusum, custodiendum tradidit, seuerè precipiens, ne quis quod intus esset, inspiceret: Cæterum à custodibus cistula laxata, & infans, partim homo, partim serpens, conspectus est.

ENARRATIO.

Vulcani quondam genitali semine prolem.
 Pallas Erichtonium cista leuauit humo.

OVIDII METAM. LIB. II.

Quem tacite clausit texta de uimine cista,
 (Creta quidem soboles hæc sine matre fuit.)
 Seruandamq; dedit puerum de Cecrope natis,
 Quas cistæ curam iussit habere DE A.
 Intus at omnino non est confessâ, quid esset,
 Virginibusq; uetat uas aperire tribus.
 Pandrosos absq; dolo, commissâ tuetur, et Herse,
 Iussa sed Aglauros non uiolare nequit.
 Dissoluit nodos cistæ, timidæq; sorores
 Aduocat, hîc monstri uiscera parua uident.
 Humani supra uultus, fœdiq; Draconis
 Inferius, clauso uase figura latet.

ALLEGORIA.

Fabula demonstrat præsens, arcana recludi
 Sæpius, et firmam non retinere fidem:
 Semper enim uetitos homines labuntur in actus,
 Quilibet et pronus, quod prohibetur, agit.
 Propterea secreta caue committere cuius,
 Rara fides nostro tempore, rarus amor.
 Fallaci perdiscat homo diffidere mundo,
 Est quod præcipuum iam sapientis opus.
 Famineo generi nemo concedere quicquam
 Audeat, inconstans, et leue pectus habet.
 Omnia nosse cupit mulier, secreta reuelat,
 Et nisi quod nescit, nil retinere potest.

Coronis

Coronis in cornicem mutatur. X.

Postquam Coronis, Regis Coronei filia, Cecre-
pidarum in aperienda cista, diuulgaret auda-
ciam, eamq; ad Palladem referret, protinus à Mi-
neruæ comitatu fuit repulsa: Cum igitur, in solitu-
dinem se conferens, oblectaretur littore, Neptu-
nus procul ea conspecta, amore uirginis incaluit,
cui cum uim afferre conaretur, ab eadem Dea,
propter uirginitatem retinendā, in auiculam Cor-
nicem est transmutata.

ENARRATIO.

Cecrops ut nata uetitam soluere tabernam,

D S

Fertur Erichtonius qua latuisse puer,
 Illarum facinus mox Larissæa Coronis
 Palladis ad castæ numina magna refert,
 Dumq; sibi sperat regalia præmia, dignas
 Multiloqua poenas garrulitate capit.
 Nam citò tutela secluditur illa Minervæ,
 Vndarum deinceps littora curua petit.
 Quam pelagi Deus inspiciens accenditur igne,
 Et blando uariæ implicat ore preces.
 Hæc fugit, is sequitur, fugientem passibus æquis
 Neptunus premit: ast inuocat ipsa Deos.
 Præstitit auxilium cui Pallas ab æthere summo,
 Membraq; cornicis nigra puella trahit.
 Hæc in uiuacem pariter conuersa uolucrem,
 Aera iam cantu garrula mulcet auis.

ALLEGORIA.

Littoris ad siccas quæ sic spaciatur arenas
 Virgo, tibi curis pectus inane notat,
 Ac planè donis mentem cœlestibus orbam:
 Hæc solet ad littus se reuocare maris,
 Dum nihil omnino quàm uana negocia mundi,
 Et mala peruersæ gaudia carnis, amat.
 Hos crebrò Sathanas homines infestat & angit,
 Hos & in exitium præcipitanter agit.
 Ni Deus illorum uotis permotus, egenis
 Præsidium solita pro bonitate ferat.

Coronis ab Apolline transfigitur. XI.

COruus uolucris initio naturæ, candidis pen-
nis plumatus fuit, is Coronidē Phlegiæ filiam
(leu ut alij uolunt, Leucippi) indicauit Apollini,
cum Elati filio, cui nomen Ischys erat, concubuiſ-
ſe, unde flagrantis Dei ſagittis puella confixa eſt.
Phæbus autem cum facti eū pœniteret, coruo gar-
rulitatis ergò nigrū colorē indidit. Ex hac & Apol-
line natus eſt Aſculapius, quē pater exciſo utero
matris ad Chironē in Peliō montē detulit, ut ab eo
incrementū, ſimulq; ſcientiā medendi addiſceret.

ENARRATIO.

Non fuit Oëmonia uirgo præſtantior ampla,

OVIDII METAM. LIB. II.

Quam dilecta tibi Phœbe Coronis erat.
 Nec fertur castum leuiter soluisse pudorem,
 Et uetitos thalami commaculasse toros.
 Stans concubitus Phœbeius Ales iniquos,
 Ad dominumq; refert crimina fœda suum.
 Aemonio Iuueni uidisse Coronida narrat
 Commixtam: rabido Cynthius igne calet.
 Illius et tumida mens excandescit ab ira,
 Hinc Deus assueto spicula more rapit.
 Intenditq; minax sinuatum cornibus arcum,
 Imponens celeri tela cruenta manu.
 Traiecit et ferro iuuenilia corda puellæ,
 Quæ genitus alto uulnere tacta dabat.
 Post obitum calida Phœbum citò pœnitet ira,
 Qui subito gravidam sic periisse dolet.
 Ex utero natum rapit, et Chironis in antrum
 Desert, ut medica crescat in arte puer.
 At Coruum, retulit quia tristia nuncia, nigræ
 (Antea candentem) collocat inter aues,

ALLEGORIA.

Sic soluit poenas culpæ formosa Coronis,
 Nam uindicta Dei crimina quæq; premit.
 Tu quoq; Corue loquax pro munere, debita iustæ
 Premia uerbosæ garrulitatis habes.
 Nam nocet effrens, quam uincula nulla coercent
 Lingua, per et iugulum uox mala sepe redit.

Ocyrhoe Chironis filia in equam. XII.

Ocyrhoe Chironis filia, cōtemp̃tis patris sui artibus, futura pr̃cinit; infantiq; Aesculapio pr̃dixit, quòd medicīna mortuos ad sup̃eros educturus esset, & ab auo fulminis ictum experturus: Patrem quoq; sagittis, cruciandū, cupidumq; mortis ex Deo mortalem futurum, pr̃nunciauit. Quae uaticinia, cum esset elocuta, in equi celsit figuram, ne aduersantibus fati, plura ederet, quàm pr̃dicta Apollinis largirentur.

ENARRATIO.

Ocyrhoe quondam Chironis filia uatis

Munere perfungens, multa futura canit:
 Cumq; semel rapidos cepisset mente furores,
 Fatidico tales protulit ore sonos.
 Cresce puer, dixit, Phæbi clarissima proles,
 Gaudia defunctis lucis amœna feres.
 Extinctis (per te Medicum) sua uita redibit,
 Te tamen & sæuo fulmine tanget auus.
 Post ad Chironem loquitur conuersa parentem,
 Tristia te (Genitor) fata perinde manent:
 Sanguine serpentum tinctis cruciabere telis,
 Inuadetq; grauis saucia membra dolor.
 Teq; Deus cum sis mortalem numina reddent,
 Ut possint triplices fila secare Deæ.
 Hæc uirgo lachrimis suspirans fatur abortis,
 Et mutat subito corporis ora sui.
 Vox prior & facies cessant, animalis imago
 Nascitur, & rigide membra creantur equæ.

ALLEGORIA.

Fabula diuitijs hæc fortunaq; potentes,
 Et multa tumidos ambitione, notat.
 Exoptata quibus uitæ conceditur ætas,
 Et quibus ad nutum prospera cuncta fluunt,
 Hi planè casus nequeunt audire futuros,
 Si quis eis mortem, suppliciumq; canat.
 Præ foribusq; malis pœnas, iramq; Tonantis
 Nunciet: hic uates præmia dira refert.

Battus in saxum. XIII.

Mercurius Apollini, boues Admeti Pheritis filij, pascenti, in Pylia agris auertit, & in sylua oculuit: Batto autem hoc uidenti uaccam, ne furtū indicaret, dono dedit, quam ille accipiens, proximum lapidē citius, quā se aliquid ea de re locuturum affirmauit. Statim igitur Mercurius mutata figura reuersus, se amissos boues quærere simulat, ac Batto duplex præmium promittit, qui cum ei montē, ubi pascerentur, mox ostendisset, propter perfidiam in saxum transmutatus est.

ENARRATIO.

Pastor erat quondam citharæ pulsator Apollo.

OVIDII METAM. LIB. II.

Qui sibi dum cantu tædia mœsta lenat.
 Custodita parum Pylios armenta per agros
 Errant, Arcadiæ cuncta uidente Deo.
 Impiger ille boues syluis occultat abactos,
 Hæc sensit furti crimina rure senex.
 Cui Maia Genitus, nitidam pro munere uaccinæ
 Donat, ut hæc aliquo furti rogante, neget.
 Battus ait, prius hoc saxum commissa loquetur,
 (Ostendens lapidem) tu modò tutus abi.
 Discessum simulat Deus, at cum uoce figuram
 Commutans, subito rura per illa redit.
 Amisosq; boues querens, affatur eundem:
 Viderit errantes is ne per arua greges.
 Illi cum tauro dabitur mox femina iuncto,
 (Natus ait Maia) qui mihi præstat opem.
 Protinus erupit Senior, sub montibus istis,
 (Inquit) erat primum copia magna bouum.
 Odit Atlantiades hominis mutabile pectus,
 Vertit et in saxum squalida membra Senis.

ALLEGORIA.

Hic tibi cauidicium Battus designat auarum,
 Qui solet intenta semper adesse manu.
 Suscipit alterius mercede negocia captus
 Expedienda: fidem sed negat inde suam.
 Huic etenim quando duplicantur munera, partes
 Oppositas (lucris cæcus amore) fouet.

Mercurius Herfes amore capitur. XIII.

AThenis uirgines per solenne sacrificium canistris Mineræ ferebant pigmenta: Inter quas à Mercurio conspecta est Herfæ, Cecropis filia. Quamobrem aggressus sororem eius Aglauron, precatus est eam, ut se Herfæ, sorori suæ, coniungeret: Quæ cum ab eo pro ministerio aurum poposcisset: Pallas grauiter ei offensa est, cum ob cistulam, quâ aperuit, tum ob auaritiæ flagitium, quod auro tam turpiter inhæret.

ENARRATIO.

Mercurius quondam castas de more puellas

OVIDII METAM. LIB. II.

Viderat armigeræ sacrificare Deæ:

Hæc uaser attendens, festas circumulat arcet,

Palladis & curuo tramite flectit iter.

Virginibus fuerat reliquis insignior Herse,

Arcadio iuueni quæ ueneranda placet.

Pars domus interior luxu decorata superbo,

Egregiè thalamis stat fabricata tribus.

Androsos, Aglauros, Herse, tres quippe sorores

Tecta colunt: proprio qualibet apta toro.

Prima sed Aglauros uestigia seruat euntis,

Cernit & ignoti numen adesse Dei:

Aduentus igitur causam nomenq; requirit

Illi, huic subito penniger ales ait:

Herse connubio soror ut iungatur amanti,

Nunc adsum cœli lapsus ab axe, mihi:

Tu faueas cœptis ac mitem redde sororem:

Protinus hæc auri pondera magna petit,

Dumq; ferat, subito tectis expellitur Hermes,

Arfit eam contra Palladis ira Deæ:

Voluit adhuc cistam commota mente reclusam,

Post & auaritiæ crimen adauget onus.

ALLEGORIA.

Sic hominum noxæ tandem reteguntur ad aurat,

Quod latet interdum suscitatur unadiess:

Supplicium multos differtur sæpe per annos,

Sed certò grauior tempore poenæ uenit.

Descri-

A Glaucos, una ex Cecropi filiabus, cum ob arcanorum reuelationē, tum ob avaritiam, inuidiā & liuore, correpta fuit: Antequam uerò singulas rei circumstantias acuratè describat Poëta, inuidiæ *πρωτοπρωτα* domusq; eius luculentā designationem, unā cum proprietatibus huius sceleris, præmittit, ut ex sequentibus patet uersiculis.

ENARRATIO.

Est Domus obscuri cecis in uallibus antri,
Quæ nunquam uentis peruiā sole caret.

E

OVIDII METAM. LIB. II.

Tristis & immenso quæ frigore semper abundat,
 Quam caligo frequens, nox & amara, premit.
 Vipereas intus carnes discerpere dicunt
 Invidiam, fauces & saturare suas:
 Exagitat macies hoc formidabile monstrum,
 Liuor edit corpus, pallor in ore sedet.
 Igne micant oculi rapido, lethale uenenum
 Corpus habet, nigro pectora felle tument.
 Risus abest omnis, nec carpit iniqua soporem,
 Sed uersat curas nocte dieq; graues.
 Successus hominum dolet, ac tabescit eorum
 Fortunis, odio dum furibunda scatet.
 Huic Dea Pallas ait: fluida citò tabe sororem
 Herpes inficias, uirus & acre uomas.
 Protinus Aglauros tetro suffusa ueneno
 Turget, & inuidiæ uiscera pestis init.

INTERPRETATIO MORALIS.

Cernitur hic expressa tibi liuoris imago,
 Inuidus hæc omnis, signa notasq; gerit,
 Est niger & siccus, macer est & pallidus ore,
 Speluncis habitat, lumine solis eget.
 Nempe per invidiam malus excacatur inertem,
 Plena uenenati pectora felle habens.
 In somnis noctu longas uigilare per horas,
 Et pectus Diris excruciare solet.

Aglauros in lapidem. XVI.

CUM Pallas iam Aglauro, Cecropis filia, stimulos inuidiae addidisset, ea quidem diu multumque, ob felicitatem sororis, liuore cruciabatur, & Mercurio magnopere repugnabat, ne amata Herfa potiretur. Tandem cum de suo proposito Aglauros non desisteret, & ingressum Mercurio (limine ante fores insidens) prohiberet, ab ipso in lapidem conuersa est.

ENARRATIO.

Cecropidem liuor tacite mordebat amarus,

OVIDII METAM. LIB. II.

Anxia nam leta sorte sororis erat,
Mercurijq; toris offende batur honestis,
Exoptans potius fata subire necks.
Quam sic diuinis cumulatam cernere donis
Germanam: penetrat tabida corda dolor,
Arcadiusq; fores cum iam properaret ad ipsas,
Aglauros nitido limine mœsta sedet.
Occludens ædes pariter, conatur amantem
Pellere: sed referat ferrea claustra Deus.
Virgo stupet subito, postesq; relinquere tentat,
Ast ignaua loco membra mouere nequit:
Nam iunctura riget genuum, gelidusq; per ossa
Horror it, & tepidus corpore sanguis abest,
Vitalisq; calor languentes deserit artus,
Ac tantum silicis signa relicta manent.

ALLEGORIA.

Sic peccata grauem texunt sine fine catenam,
Crimen auaritiæ crimina plura fouet.
Hinc scelus inuidiæ (scelerum deterrima pestis)
Nascitur, inde dolus, fraus & iniqua meat.
Post aliud facinus uis & truculentia surgit,
Ac delictorum longa caterua subit.
Talis at in rigidum mutatur bestia saxum,
Deniq; dum uerè sæxea corda gerit.
Quam neq; blandus amor, neq; commiseratio flectit,
Que superat rabidos & feritate lupos.

Iupiter in Taurum. XVII.

Mercurio iussu patris in Phœnicia regione armenta ad littus compellente, Iupiter in Taurum conuersus est, qui dum se iuuenis Agenoris regis immiscebat, in amorem sui spaciantes in arena uirgines allexit, & cum singulis paulatim ludens, tandem Europam Agenoris filiam, insidentem sibi tergo, per mare in Cretam Insulam detulit, ibiq; concubitu eius est potitus.

ENARRATIO.

Arcadium recipit iuuenem Phœnicia tellus,
Qui celerè supera desiluit arce Iouis:

OVIDII METAM. LIB. II.

Regis & armentum uertens ad littora cogit,
Mos ubi uirginibus ludere gratus erat.
Filia non raro ueniebat Agenoris illuc,
Reficiens Tyrio se comitata choro:
Induit ergò bouis faciem, mugitq; per arua
Iuppiter, & tenero gramine carpit iter.
Est color huic niueus, mansuetaq; lucet imago,
Et præbet nullas asperitate minas.
Scilicet hunc Regis miratur filia taurum,
Ac petulans flores huius ad ora mouet:
Gaudet amans, manibus simul oscula figit amata,
Mutua sic animi dans monumenta sui.
Pectora post uirgo palpat, post cornua fertis
Implicat, & tandem tergora dura premit.
Tum Deus abscedit sicco de littore sensim,
Atq; pedem lento tramite ponit aquis.
Pergit & ulterius, prædamq; reportat auaram,
(impositam dorso) per uada salsa maris.

ALLEGORIA.

Fabula lasciuas tibi denotat ista puellas,
Agmina quæ iuuenum uisere uana solent.
Tunc horum blando sensim capiuntur amore,
Linquentes patrias, limina tuta, domos.
Ac tacite scelerum portantur ad æquora, nullus
(Suauior elusis) exitus inde patet.

Ouidij

Anguis Cadmi socios interficit. I.

CAdmus Agenoris regis Phœniciæ filius, à Patre
ablegatus, Europã Sororẽ fraude Iouis surre-
ptam, in omnibus terræ partibus quæsiuit, at eam
cum nusquam inueniret, ab Apolline admonitus,
Bœotiam condere (nam in patris prodire conspe-
ctum uerebatur) in animo habet: Ioui autem prius
sacrificaturus, socios è uicino Martis fonte, ad hau-
riendam aquam, dimittit, qui ab horrèdo quodam
Dracone ad locum istum interfecti sunt.

ENARRATIO.

Querit Agenorides surreptam fraude sororem,

OVIDII METAM. LIB. III.

Lustrans innumeros Rege iubente locos,
Qua non inuenta, Diſtæa reuiſere rura
Addubitat, patrias ſic timet ille minas:
Obſeruans igitur nitidæ ueſtigia uaccæ,
Conſtanter monitis paret Apollo tuis.
Eos & ubi tenera ſeſe ſubmiſerat herba,
Hic placitum Cadmo figere limen erat.
Quam prius at firmæ noua moenia poneret urbis,
Excelſo ſtatuit ſacrificare Ioui.
Inde ſuos hauſtum lymphas iubet ire miniſtros,
Fons ubi præcincto uimine fundit aquas:
Virgulto ſed enim Coluber cælatur agreſti,
Horridus expanſo uirus ab ore uomens,
Morſibus & Cadmi ſocios immanibus omnes
Enecat: inq; uiros atra uenena iacit.

ALLEGORIA.

Iſte Draco ueteris geſtat ſimulacbra Tyranni,
Nomina qui tetri uera Draconis habet:
Nam uelut hic Cadmi mortem ſubiere miniſtri,
Dum fontis gelidi uiua fluenta petunt:
Haud homines aliter crudelibus obijcit umbris
Hoſtis atrox, quoties grandia uana trahunt.
Quando uoluptatis liquidas ſpaciatur ad undas,
Anguis ſub uiridi gramine ſepe latet:
Vndiq; ſic nobis Demon ſua retia tendit,
Ut nos in Baratrum perditionis agat.

Serpens

Serpens à Cadmo interficitur. II.

CAdmus socios suos ad fontem ablegatos, per aliquot horas sollicito animo expectans, quære tandem incipit, ac nemus ingrediens, eminens horrendum Draconem illorum viscera deglutire uidet, ad quem ipse pelle Leonis indutus probeq; armatus accedit, & monstrum illud solus, magnis cum laboribus & extremo uitæ periculo, deuincit.

ENARRATIO.

IAm dudum socios expectat Agenore natus,
Nescius impediât quæ mora tarda uiros.

QVIDII METAM. LIB. III.

Continuè munit direpta pelle Leoni .

Corpus, & audaces instruit ense manus.

Inq; nemus gradiens, monstrum crudele Draconis

Lambere cæforum membra cruenta uidet:

Mente pauet Cadmus trepida, sociosq; peremptos

Sic à squamigero turpiter angue dolet.

Sed pietas uires accendit & inclyta uirtus

Vltorem tanti criminis esse iubet.

Sustulit hinc ingens magno conamine saxum,

Misit & in medium corporis illud onus.

At squamosa tegit serpentem pellis & ictum

Excipit incolumis, nec leue vulnus habet.

Duritia tamen haud potuit sic uincere ferrum

Cuspidis, heu penetrant spicula sæua cutim:

Spumaq; pestiferis è faucibus acta resultat,

Sic Draco Cadme tuo robore uictus obit.

ALLEGORIA.

Noster Agenorides uero sit nomine Christus,

Ast anguis Sathanam tu scelerate notas:

Vis hominis nullius erat deuincere monstrum

Horrificum, Christi muneris illud erat.

In mortale genus Dæmon lethale uenenum

Expuit, hinc hominum maxima turba perit:

Vita sed è Christo (tutuditi qui colla Draconis)

Effluit, hinc lethi iura seuera silent.

Mili-

Milites è serpentis nascuntur dentibus. III.

Postquam Cadmus magnum illum Draconem interfecit, dentes ipsius, monitu Mineræ, humo sparsit, ex quibus armatorum hominum ingens multitudo progenita est, quæ inter sese domestico confligent bello, uniuersa deletur, quinque uiris tantum exceptis, qui deinceps è prælio superstites, Cadmo focij condendæ urbis extiterunt.

ENARRATIO.

Victor Agenorides dum mortua membra Draconis
Aspicit, hos patula percipit aure sonos.

OVIDII METAM. LIB. III.

Cura sit anguinos (inquit) Tritonia dentes
 Spargere, mortales nam seges ista feret:
 Obsequitur Cadmus monitis & uomere curus
 Horrida diuulse semina mandat humo.
 Viuida mox (mirum) telluris gleba mouetur,
 E sulcis pariter ferrea spina micat.
 Cristatae surgunt galeae, telisque corruscant
 Corpora sanguineis: stat clypeata cohors.
 Immittitque grauem Cadmo fera turba timorem,
 Hostes qui contra pronus ad arma ruit.
 Vnus at exclamat, ciuilibus aufuge bellis
 Cadme, nec in nostras incide queso manus:
 Extemploque noui per uulnera mutua fratres
 Intereunt, bello gens inimica cadit.
 Quinque superstitibus, reliquos Mars deuorat omnes,
 Sic intestina caede caterua perit.

ALLEGORIA.

Militibus quae sit prima de stirpe propago,
 Quae feritas animi fabularite docet.
 Dentibus horrendi quia gens est nata Draconis
 Bellica, perpetuo membra cruore lauat.
 Ferrea mens plerumque uiros, qui castra sequuntur,
 Occupat, ac caedis pectora nutrit amor.
 A Sathana diri feritur discordia belli,
 Descendit summo pax generosa polo.

Ad. 2015

Actæon in Ceruum. IIII.

Diana, cum in ualle Gargaphiæ, æstiuo tempore, assiduo uenationis labore defatigata, se ad fontem perlueret, Actæon Aristæi & Auto-
noes filius, eundem locum petens, ad refrigeran-
dum se & canes, quas exercuerat feras persequen-
do, in conspectum eiusdem Dææ incidit, qui ne
hanc ipsam rem diuulgere possit, in Ceruum ab
ea conuersus est.

ENARRATIO.

DUm quondam nêmorum cultrix comitata puellis,
Pandeat timidis retia lata feris:

OVIDII METAM. LIB. III.

Et tandem nimio uenatus fessa labore,
 Nuda uolubilibus membra lauabat aquis.
 Ecce nepos Cadmi nemerosis montibus errans,
 Frendentes canibus nixus agebat apros.
 Intrans & liquidis rorantia fontibus antra,
 Cernebat comites pulchra Diana tuas.
 Quæ tecum fluidis abstergunt corpora lymphis,
 (Forſitan hanc illi fata tulere uiam)
 Nudatas ſubito terret præſentia Nymphas,
 Aſtantis q̃; mouet uiſio tetra uiri:
 Spumanti pariter Titania ſeruet ab ira,
 Et uenatori triſtia fata ſtruit.
 Aſpergitq̃; comas illius, & undiq̃; circum
 Perfundit tenui (percita) rore caput.
 Mox celeris timēto ſurgunt duo cornua Cerui,
 Villoſaq̃; cutis uellera corpus habet.

ALLEGORIA.

Actæon hominem nobis deſignat inanem,
 Qui bona fortunæ blanda fugacis amat.
 Quæ dum uenatur, præſtantia munera mentis
 Perdit, & in cerui membra reſtaſtus abit.
 Qui ſyluis habitat, rabidoq̃; libidinis æſtu
 Sæuit, & incautum ſæpe pererrat iter.
 Sic quoq̃; prauus homo, tenebris agitatur opack,
 Dum ruit in laqueos hoſtis amare tuos.

Actæon

Actæon à proprijs canibus discerpitur. V.

Actæon à Diana in ceruū mutatus, syluas hinc inde rationis adhuc compos uagabatur, sed uoce destitutus humana, suspirijs modò dolorem & luctum innuebat, neq; ad regna patris se recipere ausus erat, neq; in syluis habitandi locū sibi tutum æstimabat. Dubius igitur cū esset quid rerum ageret, eius canes gregatim in Dominū suū, pro fera habitum, irruentes, eum uiolentis morsibus discerpsere.

ENARRATIO.

Cœpit ut Actæon cerui gestare figuram,

OVIDII METAM. LIB. III.

Cornigeri, sparsus fonte Diana tuos:
Edit ab expanso suspiria stridula rictu,
Dum negat humanos lingua ligata sonos:
Digemit, & uultum lachrymis humectat obortis,
Regia nam prohibet uisere tecta pudor.
In syluis latitare timor: dum mente reuoluit
Talia, frendentes cernit adesse canes.
Qui multis rapidi latratibus æthera complent,
Et dominum prædæ grandis amore petunt.
Euolat Aëtaon pauidi sub imagine cerui,
Auia quem latrans turba, per atra fugant:
Ac tandem capti stringunt in corpora dentes,
Et lacerant domini membra cruenta sui.

ALLEGORIA.

Sic homo qui mundi saltus perlustrat opacos,
In formam cerui quadrupedantis abit.
Dum uarijs animum noxis inuoluit & auget,
Dum lasciua salax gaudia carnis alit.
Ambulat & cæcus, quò perniciofa uoluptas
Allicit: hinc pulsata debita pœna fores.
Affectus etenim proprio quos pectore nutrit
Nequitiosus homo, tristia fata ferunt.
Hunc furor, hunc odij pestis miseranda trucidat,
Huic parat illicitus funera mortis amor:
Singula quid referam? scelera sua quosq; libido
Dilaniat, rabidum more furente canum.

Semele in concubitu Iouis occiditur. VI.

Inno suspectam Semelen Cadmi & Hermionis
 filiã habens, quòd cum Ioue concubuisset, in a-
 nũ cõuerfa, ipsam aggreditur, postq; uarios sermo-
 nes, tandẽ ei persuadet, ne posthac alio Iouẽ appa-
 ratu admittat, quàm quo Iunoni apparere soleret.
 Quod cũ Semele à Ioue impetrasset, instructus to-
 nitribus, fulminibusq; ad eam accedit, ædesq; unà
 cum puella flammis absumit: Infantem tamẽ Libe-
 rum utero materno exemptum suo femori insuit.

ENARRATIO.

Cum Semelen gravidam sentiret regia Iuno,

De Ioue, terribili mota furore, tumet.
 Occultasq; parat presso sub pectore clades,
 In miseram turpes præmeditata dolos:
 Tincta sed ut lateat fucato causa colore,
 Aspera se fulua nube Gabina tegit.
 Et faciem ruga deformem crispat anili,
 Pellicis hinc subito splendida testa subit.
 Utq; terunt longas amba sermonibus horas,
 Postremò meminit callida Diua Iouis.
 Fallaciq; mouet stultam ratione puellam,
 Vno ne coeant ipsa Deusq; thoro.
 Ni tantus talisq; domos accedat amator,
 Qualis ad uxoris dulce cubile uenit.
 Continuo Semele petit hoc pro munere donum
 A Ioue, sed uoto foemina lesa perit:
 Nam Deus ut siccio communit fulmine dextram,
 Igne domus rapido protinus alta cadit.
 Foetus at insuitur (raptus genitricis ab aluo)
 Perfectum femori tempus adusq; Iouis.

ALLEGORIA.

Fabula demonstrat, quam sepe libidinis æstus
 Absumat multis corpus, & ossa uoret.
 Cæcus amor primò mira dulcedine pectus
 Illinit, ut suauis decipit esca gulam:
 Pocula sed tandem Dæmon austera propinat,
 Ignis & horrendi fulmina miscet atrox.

Narcissus in florem. VII.

Liriope Nympha, ex amne Cefipho procreabat
 Narciscum, insigni forma iuuenē, qui cum E-
 cho, aliasq; multas contempsisset puellas, Nemesis
 ultrix fastidientiū, ei amorē sui *ἑλάντιον* dictū in-
 spirauit, ut suiipsius flamma exureretur. Proin-
 de cū ex nimia aliquando uenatione fatigatus, a-
 quam ē fonte hauriret, imaginem sui conspexit,
 & præ ardenti erga seipsum amore extabescens, ui-
 ta priuatus est, & in florem sui nominis euasit.

ENARRATIO.

Protulit æthereas Narcissum mater ad auras,

OVIDII METAM. LIB. III.

*Cerula Liriope, flumine mixta uiro.
Pulcher erat iuuenis, nec eo speciosior alter,
Quem sibi poscebat saepe puella dari:
Huius amore perit sylua resonabilis Echo,
Hinc hodie tantum uoxq; sonusq; manet.
Ast omnes quoniam spernit Narcissus amantes,
Protinus immenso flagrat amore sui.
Nanq; diu trepidos agitans in retia ceruos
Languet, & ad fontis flumina pura sedet:
Pellere dumq; sitim cupit, & procumbit ad undas,
Illius in liquidis forma relucet aquis.
Egregij uultus igitur correptus amore,
Splendida miratur corporis ora puer.
Ardet & intuitu, nutritq; cupidinis ignem,
Irrita dum lymphis oscula figit amans.
Lumina sed tandem mors tabescentia claudit,
Nunc speciem crocei corpora floris habent.*

ALLEGORIA.

*Est hominis puer hic Narcissus imago superbi,
Qui fastu nimio turgida corda gerit.
Ac prae se reliquos naso suspendit adunco,
Blanditurq; (nouo captus amore) sibi:
Sed proprie talem perdit dilectio formae,
Huius & in florem corpus inane redit.
Ambitiosus honos, inflataq; gloria mundi
Interit, ut uiridi quae rosa floret agro.*

Bacchi sacra, seu Triumphus. VIII.

Pentheus Echionis & Agaues filius, Tiresiæ uaticinium aspernatus, cū in aduentu Liberi patris Thebani hedera redimiti obuiam ei procederent, suos ire prohibet, & illud spectaculū omnino pro nihilo ducit, negans ex Semele Bacchū Deum esse procreatum. Illic etiam famulis suis imperat, ut Liberū ad se uinctū attrahant, eidemque mortis discrimen intentat.

ENARRATIO.

Sacra dies aderat, qualem prædixerat antè
Tiresiæ nates, femina uirque simul:

OVIDII METAM. LIB. III.

Prima Corymbiferi celebrantur festa Lyæi,
Hinc turba fremitus sydera celsa petit.
Cincta satellitibus proles Semeleia Bacchus
Cernitur, is magno cultus honore uenit.
Tempora Pampineis passim circumdatus uuis,
Viuares hederas crime nitente gerit:
Velatamq; manu pinum quatit inde racemk,
Non absunt dulci pocula plena uiro.
Ad sacra concurrit titubanti poplite cætus,
Vndiq; cum strepitu plebs furiosa ruit.
Rex uero Pentheus spectacula uana perosus,
Mox sibi subiectos appropere, uetat.
Bacchica bis geniti prohibet lustrare Lyæi
Festa: Deo pariter tristia fata struit.
Nanq; ducem subito famulis afferre potentem
Præcipit, et uinctis membra ligare iubet.

ALLEGORIA.

Bacchus adhuc hodie magno celebratur honore:
(Gentiles uini quem statuere Deum.)
Illius in mundo pars pleraq; sacra frequentat,
Et colit hunc læto pectore uana cohors.
Dedita dum uentri calices exhaurit opimos,
Et sic immodico pondere corda grauat.
Concitat ebrietas insanos mente furores,
Bestia nanq; nocens est temulentus homo.

Tyrreni nautæ in Delphinos. IX.

Liber aliquando Naxum insulam petens, in Tyrrenos incidit, à quibus propter eximiam formæ pulchritudinē captus, pro præda nauigio impositus est: Qui ut uidit se non in Naxon, ad quam uehi pactionis ratione cupiebat: sed in aliam duci regionem, armenta nauis in feras ac serpentes conuertit, quo prodigio Tyrreni statim exterriti, in pelagus se præcipites dedere, ac in Delphinos mutati sunt.

ENARRATIO.

Formosa Liber specie Semeleia proles

OVIDII METAM. LIB. III.

Instructa quondam naue receptus erat.
Vitigenæq; uolens transire ad littora Naxi,
Numinis occultat robora magna sui.
Postmodò cum uerrunt sudantes æquora nautæ,
Protulit effictò talia uerba sono:
Quid facitis? puppim cui uos appellitis oræ?
Ad Naxon uobis est referenda ratis:
Nil aliud Proreus spondet per numina iurans,
Sed citò diuersum tranat iniquus iter:
Tum Deus illudens fraudem, simulabat amaras
Fundere se lachrymas, moestaq; dicta dabat:
Quid me decipitis, naues quò ducitis? inquit,
Non sunt hæc Naxi littora tuta meæ.
Ista loquente Deo, sub flumine cymba quiescit,
Firmiter inq; sua ceu statione manet.
Mox etiam surgunt turpissima monstra ferarum,
Quæ nautis puido corda timore replent.
Hinc se præcipitant omnes in gurgitis undas,
Et Delphinorum membra timenda gerunt.

ALLEGORIA.

Nil humana ualet fraus, nil astutia prorsus,
Contra (quem fugiunt nulla piacula) Deum.
Si quis eum fallat, mergetur in æquore tandem,
Et sua tartareis corpora tinget aquis:
Vt cum Dæmonibus per sæcula cuncta resultet,
Nec ludat posthac numina celsa Dei.

Pentheus

Pentheus à Bacchis discerpitur. X.

CUm rex Pentheus Bacchum denuò custodia clauderet, fores sua sponte patefactæ, & uincula manibus eius defluerunt: Tum Rex in montem Cithærona ad sacra se recepit, ibiq; Agaien matrē (quæ propter ipsius furorem animum à filio gerebat alienum, unà cum sororibus adiuuantibus Ino & Autonoe) incitauit, ut eum sacra proterentem sua manu interimerent, cruentisq; lacerarent moribus.

ENARRATIO.

Pergit Echionides contemnere festa Lyæi,
Intentans ipsi funera mœsta Duci:

OVIDII METAM. LIB. III.

Nam Bacchum forma famuli, cui nomen Acates,
 Captum tormentis excruciare iubet.
 Hic autem uinculis euadit sponte solutis,
 Protinus & manibus dura catena fluit.
 Exurgens igitur Pentheus, inuisere sacra
 Ipse cupit, tantos turba ciere sonos:
 Montis in excelsa ferit aurea sidera clamor
 Culmine: Rex illic festa parata uidet.
 Conspicit hunc mater Bacchi furibunda sacerdos,
 Quæ mox in gnati uiscera prima ruit:
 Vos etiam geminæ (conclamat) adeste sorores,
 Frendens hic nobis est feriendus aper:
 Haud mora, turba coit, dentes in Penthea figens,
 Et lacerant miserum corpus adusq; necem.
 Saucius exorat dignentur parcere membris,
 Vulnere sed rabido dilaniatus, obit.

ALLEGORIA.

Ceu Rex à proprijs, cum matre, sororibus, iste
 Discerptus, lethi sua pericla tulit:
 Sic hodie, mundi cæcos quicunq; furores
 Despiciunt, eadem pœna manere solet.
 Vana uoluptatis furibundaq; gaudia uulgi
 Qui spernit, tutum non habet ille locum.
 Aduersantur ei soror, & cum fratre parentes,
 Impius at cultus quem iunat omnis amat.

FINIS LIB. III. METAM.

Pyramus & Thysbe. I.

PYramus & Thysbe, tam forma quàm ætate pares, cū cōtiguis habitarent ædibus, per rimā parietis sæpe colloquentes, amoris fundamēta iecerunt. Tandē etiā inter se pacti sunt, ut matutino tēpore ad monumentū Nini Regis, sub arbore Moro cōuenirent. Cū autem celerius Thysbe ad destinatum se reciperet locum, conspectu Leænæ exterrita, abiecto amictu, in syluam refugit: At fera à recenti præda ad fontem uicinum decurrens, uestem uirginis relictam ore cruento lacerauit.

ENARRATIO.

PYramus & Thysbe duo formosissima quondam

OVIDII METAM. LIB. IIII.

Corpora contiguos incoluere lares.
 Fixerat ex æquo flammata Cupidinis arcus
 Pectora, parq; breui tempore creuit amor.
 Inter eos tedæ quoq; iura sacrata coissent,
 Legitimos patres at uetuerè thoros.
 Hinc magis atq; magis flagrans exæstuat ignis,
 Amborum nutu dant monumenta suo.
 Vocis iter paries præbet diffissus utrinq;,
 Pyramus hac, illac stare puella solet.
 Inde notant tempus, quo linquere tecta parentum,
 Custodesq; domus fallere (nocte) uelint.
 Pacta placent, abeunte die, prior inclyta Thisbe,
 Arboris ad tumulum (quem statuere) uenit.
 Dum sedet ad fontem, trux aduolat ecce leæna,
 Cæde noua, siccam depositura sitim.
 Mox fugit, hac uisa linquens uelamina uirgo,
 Antraq; sylvarum tristis opaca subit:
 Interea uestem lea diripit ore cruento,
 Hinc oritur miseræ causa dolenda necis.

ALLEGORIA.

Hæc illegitimo merces debetur amori,
 Vincula coniugij sunt retinenda pij:
 Quæ natis quoties cupiunt prohibere parentes,
 In mala tum soboles deteriora ruit.
 Principiò thalamos Deus ipse sacrauit honestos,
 Hostis at est Sathanas ordinis huius atrox.

Pyrami & Thisbes interitus. II.

Post Thisbes abitum, Pyramus ad locū destinatum aliquanto serius ueniens, amictum sanguine conspersum reperit. Existimans igitur eam à fera deuoratā, sibi met ipsi suo gladio mortē consciscit. Deinde Thysbe deposito metu, ad eundem reuersa locum, cum uideret se causam necis adolescenti præbuisse, ne diutius in mœrore sola existeret, eodem ferro se transfixit, quorū cruore morus arbor aspersa albos suos fructus in sanguineum colorem conuertit.

ENARRATIO.

Dum uirgo nemorum ceco se condit in antro,

OVIDII METAM. LIB. III.

Pyramus ad fontem ferius inde uenit:

Pulvere qui cernens uestigia fixa Leane,

Pallet, & attoniti signa patris habet.

Deinde uidens Thybes uelonina tincta cruore

Vnica nox, inquit, funus utrisq; feret.

Ipse nocens fatear, tete misera peremi,

Et querulo plures edit ab ore sonos:

Transfodit exuto tandem sua uiscera ferro,

Ac lethi propria fert sibi damnia manu.

Anxia dehinc uirgo rediens, inquit amantem,

Ut narret Pyramo cuncta pericla suo.

Ad fontem iuuenis sed ubi deforme cadauer,

Et pulsare solum membra cruenta, uidet.

Mœsta gemens alto ducit suspiria corde,

Non ego, tristis ait, sola superstes ero.

Sed tecum uiuens, tecum quoq; fata subibo,

Haud sine te posthac lux mihi læta datur:

Dixit, & ambrosios manibus lacerata capillos,

Sanguineo pectus perforat ense suum.

ALLEGORIA.

Depingit Sathanam, qui more Leonis oberrat,

Expandens rictus ista Leæna tibi.

Nam rabida quos fauce uoret, perquirat ubiq;

Dirus, & incautos fraude latente capit:

Quosq; semel strinxit latro crudelis, ad Orcum

Deijcit, æternæ mortis ut ense cadant.

Veneris cum Marte adulterium. III.

Sol postquam Martem olim cum Venere coeuntem cerneret, ad Vulcanum eius maritū hoc facinus detulit, qui supra modum indignatus, catenis tenuissimis, instar retiū, cubile circumdedit, quibus Martem cum Venere rem habentem sic implicauit, ut alter ab altera diuelli nullo modo posset. Patefacto deinde cubiculo, ambos omnium Deorum oculis spectandos subiecit, & eorum malitiam apertē hoc pacto retexuit.

Concubitus Titan Veneris cum Marte præhendens,
Vulcano reteggit furta nefanda tori.

Ignipotens igitur graciles ex ære catenas,
 Lumina quod possit fallere limat opus.
 Ingressusq; citò thalamos circumdata lecto,
 Ferrea fallaci retia fraude locat.
 Vt scandere torum Mars & Cytheræa paratum,
 In laqueos subito corpora bina cadunt.
 Amplexuq; suo strictis dum retibus hærent,
 Impliciti superos conuocat ille Deos.
 Spectatum ueniunt omnes, uinctisq; iacere
 Turpiter intortis membra ligata uident.
 Irrisere Dei uetitos Mauortis amores,
 Et fuit in toto fabula nota polo.

ALLEGORIA.

Hic superi possunt tibi designare potentes,
 Quos impune licet quodq; patrare scelus.
 In delicta ruunt prono crassissima cursu,
 Digna sed hos factis poena nec ulla manet:
 Plectitur ast tenuis, quoties transcendere leges
 Inscius, aut quauis conditione solet.
 Et uelut in tela quam texit aranea tygno,
 Dependens superò paruula musca manet:
 Grandior ast penetrat casses & tuta recedit,
 Sic humiles legum uincula stricta tenent.
 Euadit foribus laxis hinc turba potentum,
 Coruus abit, poenas blanda columba luit.

Leuco-

Leucothea in uirgam thuream. III.

Venus propter adulterium suum, à Sole diuulgatum, ei Leucothoës, filiæ Orchami Achemeniæ principis & Eurimones amorē immisit, qui ut cōmodius ea potiretur, se in matris Eurimonis formam transmoutauit. Cum uerò pater Orchamus eā uitiatā esse, indicio Clitiæ Solis amicæ cognouisset, filiā sub terrā defodit, quæ deinceps misericordia Phœbi, in uirgam seu arborem thuris est conuersa.

ENARRATIO.

Dulcia Solis equi uolucres dum pabula carpunt,
Et noctu reparant membra quiete sua.

OVIDII METAM. LIB. II.

Leucothoës intrat thalamos Hyperione natus,
 Eurinome referens ora manusq; tuas:
 Ut nocturna uidet ducentes pensa puellas,
 Gnatae (ceu genitrix) oscula blanda dedit.
 Post ait, hinc famulae discedite quæso parumper,
 Est de secretis nata monenda mihi.
 Paruerant, Titan se mox manifestat, & inquit,
 Candida præ reliquis, tu nihil uirgo places:
 Fallacisq; cito deponit imaginis umbram,
 Et fruitur uetito dulcis amore tori.
 Diuulgat Clytiæ stuprum retegitiq; parenti,
 Gnatam telluri defodit ipse ferox:
 Leucothoës casum Titan miseratus acerbunt,
 Præstitit ut flueret corpore thuris odor.

ALLEGORIA.

Effigiem gestat sæui Pater ille tyranni,
 In iustos nimia qui feritate furit.
 Mortis & ad rigide crudelia funera raptat
 Hos, qui supplicium non meruere uelis.
 Sicut adhuc hodie tales reperire licebit,
 Qui tormenta pijs exitiosa parant.
 Sed coram mundo quamuis uideatur obire
 Integer, antè tamen uiuit is ora Dei.
 Mors cuius de se diuinum spargit odorem,
 Et benè uirga uelut florida thuris olet.

Salma

Salmacis & Hermaphroditus in unum corpus. V.

Hermaphroditus Mercurij & Veneris filius, à Naiadibus Nymphis in monte Idę educatus, relictis earum sedibus, ad fontē Salmacis & Nymphę peruenit, eumq; tandem ingressus, statim cōplexibus Naiadis colligatus, nec antè ab ea dimissus est, quàm à Dijs impetrasset, ut in unā eandemque speciem ambo mutarentur, ita duobus cōiunctis corporibus, Hermaphroditus tam masculinū quàm foemininum sexum est adeptus.

ENARRATIO.

Mercurij puerum, Dina de Cypride natum,

OVIDII METAM. LIB. IIII.

Educat Idæo Naias alma specu.
Is uerò postquam tria lustra pereggit in antro,
Deferuit propriæ limina prisca domus.
Et Licij dubias stagni peruenit ad oras,
Quod uiuus circum cæspes ubiq; dabat.
Hunc ubi Nympha uidet lucentis alumna paludis,
Ipsius illicitò gestit amore frui.
Ad me blande ueni, thalamos ineamus eosdem
Protinus effatur: sed fugit inde puer.
Auolat ambiguus nunc huc, nunc uoluitur illuc,
Cæruka sed denso uimine Nympha latet.
Expectans tenerum, qui postquam prodit & unda
Vestibus abiectis, mollia membra lauat:
Insilit extemplò nudumq; prehendit & arctè
Stringit, & amplexu colla caputq; premit.
Iam meus es dicens, meus & sine fine manebis,
Hinc unam speciem corpus utrūq; tulit.

ALLEGORIA.

Exemplum docet hoc, peccandi semita quàm sit
Lubrica, quam fallax perditionis iter.
Heu lapsus facilis iuuenilibus euenit annis:
Nam puer à patria dum solet ire domo,
Externasq; cupit petulans inuisere gentes,
In uasta mundi sæpe palude perit.

Iuno & tres Furia. VI.

Inno (grauiter ferens: quod Ino, Cadmi filia, Bacchi nutrix sororibus punitis, cum duobus remaneret liberis in uita, contemptrix numinis sui) per Tenarū promontorium Pelopones inferorum sequens iter, ad Erinnes ultrices impiorū descendit, & unā ē furijs nomine Thesiphonem excitauit, eidemq; adiunctis tā precibus quam minis seriō institit, ut Athamanta regē Thebarū unā cū Ino coniuge, aduersarios numinis sui, ulcisceretur, cuius imperium Dea Tartarea statim expediuit.

ENARRATIO.

Inuidia Thebano fraudes Saturnia Regi

OVIDII METAM. LIB. III.

Vxoriq; neq; tristia fata struit:

Naud mora, descendens adit horrida regna Tyranni,

Et gressum stygias flectit ad usq; lacus.

Hic locus est passim nigris amplissimus umbris,

Quem premit æternos nox tenebrosa dies.

Hoc millena volant animarum millia tractu,

Que scelerum poenas, ut meruere, luunt.

Hec simul intravit funesta palatia Iuno,

Tergeminus latrat Cerberus ante fores.

Eumenides etiam resident in limine primo,

Anguib; intortas quæ plicuere comas:

Cernitur hic Tytion uultur cui viscera tundit,

Tantalus & medijs quem sitis urget aquis,

Cernitur Ixion, haustis & Belides undis,

Sisyphus & saxum qui sine fine rorat.

Hunc Dea contemplans, cur hic de fratribus unus

Tanta poenarum mole grauiatur? ait:

Est Athamas diues, qui meq; Iouemq; superbus

Despicit, hic merito scrutandus erat.

Huic igitur (Furiæ) rabiosam reddite mentem,

Dixit, & ad cœli tecta superna redit.

ALLEGORIA.

Eumenides tibi tres, tria maxima crimina pandunt,

Que sunt Liur edax, cœcus & ardor opum.

Atq; uoluptatis (monstrum deforme) cupido,

Hinc homo Tartarei fertur ad ima maris.

Athamas & Ino ad furorem incitantur. VII.

Tisiphone una ex Eumenidibus Iunonis imperio parens, relicta Ditis regia, sese ad superos recepit. Quæ postquã ad aulã Athamantis pervenit in sinũ eius, & cõjugis horribiles angues, & virus effudit, quibus animi eorũ corporibus haud infectis, gravissimè sunt læsi, tantoq; furore perciti, ut sensus amborum prorsus à pristinis moribus alienati fuerint, & ipsi tandem unà cum liberis, miserimos cruciatus pertulerunt.

ENARRATIO.

Iunonis precibus subito parebat Eriannys,

OVIII METAM. LIB. II.

Veste cruentata liuida membra tegens:
 Tabificoq; facem gestabat sanguine tinctam,
 Intorto nigras angue recincta comas,
 Hanc comitabatur luctus, uecordia, terror,
 Aeolias peteret cum furibunda fores.
 Protinus aethamias uiso cum coniuge monstro,
 Pallet & ipsa metu linquere testa cupit:
 Cui fera Tisiphone partes obstitit in omnes,
 Elabi manibus foemina, Rexue nequit.
 Crimibus inde quatit colubros (quisibila torquent,
 Pestiferoq; nocens uirus ab ore uomunt.)
 Coniugibus pariter bimos immittit Erynnis,
 Amplexu circum qui citò colla dabant,
 Vulnere membra carent, animas sed percipit ictus,
 Saucia mens rabido plena furore tumet.
 Nam Dea lethales spumas & uirus Echidne,
 Erroresq; uagos, uimq; scelusq; tulit.
 Coxit & haec olla mixto uersata ueneno,
 Fudit in ipsorum quae furibunda caput,

ALLEGORIA.

Aspice quàm Sathanae gliscat truculenta potestas,
 Quàm saeuis homines concitet ille modis:
 Hortatu cuius turpissima quæq; sequuntur
 Crimina mortales, & mala multa patrant.
 Hinc furor, ambitio, fastus, contentio, cædes,
 Hinc amor illicitus, furta, dolusq; fluunt.

Athamas furens Learchum filiū interficit. VIII.

Athamas à Tisiphone Dea infernali unà cum uxore ad insaniam redactus, Clearchū filium suū, quasi in uenatione pro fera, interficit. Ino autem Melicertam filiū è scopulo secum in profundū æquor præcipitavit: Qui Veneris precibus pro nepote factis, à Neptuno pelagi rectore, in Deorū cessere numerū, ita ut Melicerta Palæmon, & Ino Leucothoe inter maximos Deos nuncuparentur. Comites uerò Inus partim lapides partim uolucres euasere.

ENARRATIO.

Protinus Aeolides furij agitatus in aula,

OVIDII METAM. LIB. IIII.

Exclamat socij pandite lina citi.
 Utq; stram sequitur celeri uestigia cursu,
 Coniugis (ardenti cædis amore) sue.
 De matrisq; sinu sobolem pater arripit amens,
 Ipsius et fundæ brachia more rotat.
 Deniq; mentis inops dilecti membra Learchi,
 Contundit saxo sparsa cruore rudi:
 Exultat subito furijs quoq; percita mater,
 Aufugit et secum te Melecerta rapit:
 Seq; freti scopulo præceps demittit in undas,
 Et cum prole cauo gurgite mersa iacet.
 Sed Venus exorat precibus Dea numen aquarum,
 Addat ut æquoreis corpora bina Dijs.
 Sidoniæ comites Dominam per saxa secuta,
 Huius ut aspiciunt fata dolenda gemunt:
 Ac se prima mari iactu mersura profundo,
 Attingit scopulum, fitq; repente lapis.
 Horrida post etiam plures in saxa reuersæ,
 Cætera pars uolucres ad freta salsa uolant.

ALLEGORIA.

Sic Athamas consorsq; tori periere nefanda
 Funere, quod fastu conciliâre suo;
 Heu quoties hodie turpes conuertit in usus,
 Munera leta meri perniciosus homo.
 Proculcatq; Dei largissima dona superbus,
 Huic olim quatiens poena cruenta caput.

Cadmus & Hermione in Dracones .IX.

CAdmus Agenoris filius, uarijs suorum calamitatibus & infortunijs uexatus, Thebarū sedē perosus, unā cum Hermione, Martis & Veneris filia, coniuge sua inde recessit, seq; in Illyriam contulit, ubi cum uxore à Dijs in speciem Draconis conuertebatur, qui ambō deinceps in syluarū latebras rep̄sere, & memores adhuc humanæ formæ ab hominibus lædendis abstinuerunt.

ENARRATIO.

Mœstus Agenorides immania fata retractans,
Anxia luctifico corda dolore grauat.

OVIDII METAM. LIB. IIII.

Illyricosq; petit querula cum coniuge fines,
Et dubio secum pectore multa putat:
Fortè draco sacer iste fuit, quem fontis ad oras
Transfodi propria cuspide, Cadmus ait:
Si me propterea premit horrida Numinis ira,
Muter ut in colubrum supplice uoce precor.
Protinus in longam corpus distenditur aluam.
Et squamas recipit tergore dura cutis.
Brachia dum restant, miserum me tange maritum
(O coniux, inquit Cadmus) & ora rigat.
Dicere plura cupit, sed uox abrumpitur omnis,
Fit draco qui tenui sibila uoce sonat,
Cadme quid hoc, uxor querit, cur induis anguem?
O utinam similis me quoq; forma tegat.
Hæc ubi dicta, suæ mox coniugis ora maritus
Lambit, & amplexu suauia colla petit.
Hinc fiunt gemini citò foemina uirq; dracones,
Et nemorum frutices corpora iuncta colunt.

ALLEGORIA.

Exemplum nobis Cadmus proponit eorum,
Quos à principio prospera fata manent,
Donec agunt iustè, sed cum de calle recedunt
Virtutis, capiti noxia damna struunt,
Peruersos sequitur sors infaustissima mores,
Et fabricat casus quilibet ipse suos.

Atlas

Atlas in montem sui nominis conuersus. X.

Atlas Rex Mauritaniz, Iapet & Pleiones (seu, ut quidam uolunt) Clymones filius à Themidæ, quæ initio Antistes Deorum erat, responsum accepit, ne quæ hospitio ex progenie Iouis susciperet, si modo uellet hortû, in quo poma erant aurea, saluum & integrû retinere. Cum igitur eam ob causam Perseo, ex assiduo cursu defatigata, requiescendi apud se locum denegasset, is prolatum ei caput Gorgonis obiecit, quo uiso, Atlas in montem eiusdem nominis est transmutatus.

ENARRATIO.

Actus Abantiades discordibus æthera uentis,

Dum tranat cancri brachia curua uidet.
 Desuper hinc altis defigit lumina terris,
 Atq; super mundi pulchra theatra uolat:
 Iamq; cadente die non ausus fidere nocti,
 Protinus Atlantis regna superba petit:
 Poscit & hospitium roseis aurora capillis,
 Fulgeat in madido dum rubicunda polo.
 Sollicitis addit precibus quoq; stemmata gentis,
 Sed nil uota iuuant, nil & origo ualet.
 Sors etenim regi manet alta mente reposita,
 Olim fatidico quam Thentis ore dabat.
 (Tempus Athla ueniet, fuluo tua poma metallo
 Cum rapiet proles ui petulante Iouis.)
 Hæc metuens Atlas, furibundis Persæa uerbis
 Increpat, eiq; domo pellere tentat atrox:
 Gorgonis extemplo squalentia protulit ora
 Perseus, & regi conspicienda dedit.
 Cuius membra meant in aprica cacumina montis,
 Crescit & in densum barba comæq; nemus.

ALLEGORIA.

Fabula præduros homines Atlantis adumbrat,
 Quorum terrenus pectora stringit amor.
 Hi tandem fiunt lapidoso uertice montes,
 Quos super inciumbit machina celsa poli.
 Sic etenim curis sine fine grauantur auari,
 Totius ut mundi ferre putentur onus.

Perseus per Aethiopiam iter faciens, postquam Andromedā propter superbiam matris, quæ se Nereidū Nympharum pulchritudini prætulera, saxo alligatam, ac marinæ beluæ obiectā uidit, captus specie eius exarsit. Faciens igitur pactionem cum Cepheo, Iasi filio, Aethiopum rege, & Cassiopea parētibus uirginis, ut si beluā interemisset, ea sibi matrimonio traderetur, cōfestim draconē telis suis transfodit, & hac ratione puellā est adept⁹.

ENARRATIO.

Pennifer Inachides Cepheia prospicit arua,

OVIDII METAM. LIB. IIII.

Dum liquido pernix æthere carpit iter.
 Illic Andromeden forma præstante puellam,
 (Cuius erant scopulo brachia fixa) uidet.
 Solueret ut pœnas monstris obiecta marinis
 Filia, quas matris lingua proterua tulit:
 Hac ita conspecta, cœcos trahit inscius ignes,
 Virginis atq; animo fata stupenda dolet.
 Pande mihi, dicit, nomenq; genusq; puella,
 Curq; liget corpus dura catena tuum.
 Huic dum respondet, tumidum mox insonat æquor.
 Eminent eq; sinu belua dira maris.
 Territa Virgo uocat lugubri uoce parentes,
 Illachrymans mater, cum genitore uenit.
 Hanc mihi si Perseus thalamo coniungitis, inquit,
 Belua uictrici corruet ista manu.
 Quod cum promissit genitor, celer æthera findens
 Penniger, in monstrum noxia tela iacit,
 Illius & crebro transfigit uiscera ferro,
 Et sic Andromeden præmia uictor habet.

ALLEGORIA.

Sit uerus Perseus Christus, per robora cuius
 Lethali Dæmon uulnere pressus obit:
 Hic quoq; matris Eue nos ob commissâ ligatos
 Eripuit, frangens ferrea uincla necis:
 Aeternoq; sibi nos desponsauit amore,
 Qui gerimus coetus nomina uera sui.

Medula Gorgo Phorei filia, cū propter pulchritudinē à pluribus peteretur, coniugiū Neptuni effugere nō potuit. Hæc quia in Templo Mineruæ cū ipso concubuit, ob loci profanationē, ipsius crines in serpētes sunt mutati, quos quicunq; deinceps aspexerat, in saxum conuersus est. Perseus igitur ei dormiēti tectus scuto Palladis caput abscidit, post insidens Pegaso, quē ex Neptuno Medusa peperit, in uarias hinc inde regiones auctus est.

ENARRATIO.

Gorgoneæ quondam gelido sub Atlante sorores,
Præcinctum muris incoluere locum.

OVIDII METAM. LIB. II. III.

Ex his præcipue speciosa fronte Medusa,
 Et niueo capitis crine superba, fuit.
 Hanc adamat Pelagi rector, uiolatq; coactam
 Turpiter, & sacra Palladis æde premit.
 Hinc Dea confestim tortos mutauit in angues
 Virginis insignes sanguinolenta comas.
 Anguib; implexos qui conspexere capillos,
 In siles cuncti post abiire rudes.
 Saxeæ cum Perseus passim simulacra uideret,
 Est etiam uetitas ausus adire domos.
 Palladis qst intrans clypei munimine tutus,
 Obruta Gorgoneæ membra sopore uidet.
 In somnis igitur refecat fera colla Medusæ,
 Et secum penna præpete raptat equum.
 Per freta, per terras, uectusq; per æthera, cuius
 Præsidio nimium fortia facta gerit.

ALLEGORIA.

Phorcidos ora tibi crinita draconibus atris,
 Horrida præsterum colla caputq; notant,
 Qui populos olim letho mersere profundo,
 Horum dum caderet uulnere densa cohors.
 Sic & adhuc hodie Sathanas abrumpere uitam
 Pluribus, & lucis fila secare solet:
 Ast huic cœlestis caput à ceruice reuulsit
 Perseus: unde pijs nulla uenena nocent.

FINIS LIB. II. III. METAM.

Pugna in nuptijs Persei orta. I.

CUm Perseus Andromeden interfecta belua periculo mortis liberasset, Pater, prout antè promiserat, ipsi filiâ in matrimoniû tradidit. Celebratis igitur nuptijs, multi principes regalibus epulis interfuere. Phineus autè Cephei frater, cui Andromeda prius desponsata erat, cõtumelia se affectû putans, quòd aduenæ cõsanguineus esset postpositus, inter cõuiuandû horribilè tumultû excitauit, in quo ex utraq; parte plurimi sunt interfecti.

ENARRATIO.

ERipuit postquam medio discrimine mortis

OVIDII METAM. LIB. V.

Andromeden Perseus dona petita tulit.
Coniugioq; pater letus genitrixq; puellam
Polliciti memores, spontè dedere uiro:
Iamq; dies aderat regali splendida festo,
Præcipit et tædas connubialis amor.
Continuò largis cumulatur odoribus aula,
Organa dant cantus, tibia, plectra, lyra.
Regia tota nitet pulchro constructa paratu,
Accedunt procerum copia multa dapes.
Et leti celebrant primò conuiuia cuncti,
Postmodò sed cæcus corda tumultus agit.
Atria complentur fremitu, clamorq; furores
Excitat horrendos, ensis et arma sonant:
Insurgit Phineus pugna temerarius autor,
Et sibi præceptæ coniugis ultor adest.
Non tulit hæc Perseus, reprimens audacia fratris
Cæpta, ferox omnis post capit arma cohors.
Conuiuæ pariter cuncti fera prælia miscent.
Plurima uulneribus pars et utrinq; cadit.

MORALE.

Dulcia sic tristi turbantur gaudia fine
Sæpius, et letus fert quoq; mœsta dies.
Inde fit ut rarò par sit fortuna labori,
Nec benè qui meruit præmia semper habet.
Sustinet inuidiam uirtus, et gloria recti,
Dum captat primum uis inimica locum.

Phineus, eiusq; socij in saxum. II.

CUm inter conuiuas horrendum in regia præliū agigaretur, & multi ex utraq; parte armis, quibus eos casus obtulit, caderent, nouissimè Perseus aduersariorum ingentem pertimescens multitudinem, mandabat suis, ut è conspectu ipsius discederent, caputq; Gorgonis extulit, quo uiso, Phineus cum omnibus suis socijs auxiliantibus, in saxum conuersus est, itaq; dignas, uelut harum barbarum autor, pœnas persoluit.

ENARRATIO.

Estera sanguineo peraguntur prælia fato,

OVIDII METAM. LIB. V.

Parte nec exilis coetus utraq; perit.
Nam planè Phineus perstans furibundus in armis,
Persea cum socijs exanimare cupit:
Hic igitur postquam uidit succumbere turbas,
Præsidium cur non, inquit, ab hoste petam?
Si quis amicus adest, oculos auertite uestros,
O socij, uirus ne medicina ferat.
Dixerat: horrendæ post Gorgonis extulit ora,
Quæ dedit iratis aspicienda uiris.
Illorum manibus dum tela cruenta retorquent,
Arida summoto membra calore rigent.
Ossa gelu torpent, simulacraq; saxeæ fiunt
Corpora, quæ ueluti marmora fixa manent.
Quæ dum sic cernit Phineus immota, suorum
Agnoscit species, et sibi poscit opem.
Dirigere uiri, quorum citò corpora tangit
Dux ferus, at rigidum corpora marmor erant.
Hic igitur supplex orat, culpamq; fatetur,
Et trepida ueniam Persea mente petit.
Sed nil uota iuuant, precibus nihil impetrat istis,
Saxeæ fit duri corpus imago uiri.

MORALE.

Prælia delectant si quos truculentia Martis,
Pectora uel saxis asperiora gerunt:
Quam fuit horrendus, sæuos qui repperit enses?
Durius huic solido cor adamante fuit.

Pallas & Sorores ad Heliconam. III.

Narratio noua sequitur: quemadmodū Pegasus equus alatus, (de quo superius auditum est) è sanguine colli Medusæ exiliens, ad Heliconem Bœotiæ montē peruenerit, ubi cum terrā pedis ungula percussisset, ilicò fons (qui *ἵππονέλυς*, hoc est, Caballinus fons est appellatus) exortus fuisse memoratur. Ad eū igitur uidendū, relicto Perseo, Pallas profecta est, quæ à Musis singulari cū humanitate quàm promptissimè ad ipsum fuit deducta.

ENARRATIO.

Virginem iunctis Heliconæ sororibus olim,

H s

OVIDII METAM. LIB. V.

Visendi studio sacra Minerva petit.
Pegasus hic fontem fertur fecisse crepantem,
Vngula dum mollem uertice pulsat humum.
Excipit Vranie primò lætissima Diuam,
Ostendens fontis quæ sit origo noui.
Hæc mirata sacros latices, lucosq; uirentes,
Inde uoluptatum gaudia mille capit.

ALLEGORIA.

Mons erat hic Phæbo, Musisq; dicatus amœnis,
Secessus etenim uir studiosus amat:
Et ne uulgus eum, nec amara negocia turbent,
Secretum studijs eligit ipse locum.
Vtq; Medusæus conscendit ad ætheris auras,
Ardua sic doctus mente uolutat homo.
Fama nouem memorat Musas Heliconis alumnas,
Eximium Clio nomen honoris habet.
Dicitur Euterpe quod nos oblectet amata,
Nomen de nitido flore Thalia gerit:
Melpomene dulcem designat carmine cantum,
Maxima Terpsichore gaudia ferre solet.
Sic Erato gratos sonitusq; Polymnia suauis
Reddit, & ad cœlos nos leuat Vrania:
Calliope formosa sonat, dum mira uenustas
Conspicitur doctis, semper inesse uiris.
Nam quia Musarum mores imitantur honestos,
Hinc immortalis præmia laudis habent.

Musæ in aues. IIIL.

MUsæ cum montem Parnasium peterent, aduersis tēpestatibus inuitatæ à Pyreneo (qui Thrax fuit tyrannus, & Daulida Phocidis urbē ui occupauit) tecta eius subierunt, qui pulchritudine captus uirginū, clausis foribus illis uim afferre conabatur. Sed Musæ in aues conuersæ euolarunt, quas cum persequi Pyreneus uellet, ex arce se præcipiti saltu deiecit, caputq; terræ illidens, uita continuo defunctus est.

ENARRATIO.

VNanimes Musæ Parnasi templa petebant,
Cum flueret largis æthere nimbus aquis. *Google*

OVIDII METAM. LIB. V.

Quas ubi Thrēicius rabida feritate Pyreneus
 Aspicit, illarum numina sancta colit.
 Dissimulatq; malas fucato pectore fraudes,
 Mæonides: dicens, tecta subite mea,
 Dum fera tempestas & seuus desinat imber,
 (Intrârunt humiles Numina sæpe casas.)
 Protinus Aoniæ subeunt domicilia regis,
 Discussisq; polo nubibus ire parant:
 Ast immansuetus claudit sua tecta Tyrannus,
 Virgineumq; cupit ui superare chorum.
 Auolat assumptis cœtus perniciter alis,
 Rex sequitur cursu præcipitante ferox.
 Seq; citò turris de culmine deicit alto,
 Cuius ab effuso uita cruore fugit.

ALLEGORIA.

Pellacem Satkanam Thrax exprimit iste Tyrannus,
 Aggreditur uaria qui ratione pios.
 Horribilis quoties impendit ab axe procella,
 Iamq; fores pulsant tetra pericla crucis:
 Hic nos inuitans requiem promittit amœnam,
 Et uetat inceptum ne peragamus iter.
 Templâ nec æterni queramus ut ardua montis
 Concedit, firmas obserat inde fores.
 Carcere sed clauso iustos Deus eripit omnes,
 Effusus immâni morte Tyrannus obit.

Venas

Venus, Cupido, Pluto. V.

Venus molesto ferens animo, quòd & Diana, & Proserpina Cereris filia, numen suum coniugijq; foedera despiciatui ducerent, Ditem (qui ter-ritus uiribus Typhonis Aetnam mouentis, cui à Dijs subiectus erat, ab inferis eruperat) per Cupidinem filiū suum cōmouit, uti Proserpinam amore eius incensus, circa Aetnam mōtem flores, unà cū Minerua atq; Diana legentem, raperet, eandemq; secum ad Orcum curru impositam auheret.

ENARRATIO.

Sic olim natum Venus est affata uolucrem,

OVIDII METAM. LIB. V.

O soboles nunquam non adamata mihi:
 Arcum tende tuum, celeres impone sagittas,
 (Numina nam telis uicta domare potes,) 2
 Inq; Dei pectus stygij fera spicula torque,
 Nil laudis nostri foedus amoris habet:
 Nos innupta quidem Pallas Dianaq; spernit,
 Et proles Cereris uirgo manere cupit.
 Hanc igitur patruo Plutoni iunge puellam,
 Illius & caeco uulnere corda feri.
 Sic ait: inde puer matris citò iussa capescit,
 Ditis & in pectus missa sagitta uolat.
 Hinc petitur stygio coniux Proserpina regi,
 Formosæq; Deum uirginis urit amor.

ALLEGORIA.

Hic Venus & mira depingitur arte Cupido,
 Qui puer imperium totius orbis habet.
 Omnibus (in terris) uigor est innatus amandi,
 Aliger in pecudes & sua tela iacit.
 Colligit humanum genus hic conseruat & auget,
 Legitimo saltem iure paretur amor.
 Ergò naturæ ductum non tollere fas est,
 Foedera sacrati sunt ueneranda tori.
 Nemo quidem castam poterit traducere uitam,
 Ni regat hunc constans æthereusq; pudor.
 Viribus in nostris non est sita tanta potestas,
 Id solum supera munus ab arce uenit.

CUm Proserpina circa Aetnam montem flores,
unà cum Minerua atq; Diana legeret, Pluton
ipsam amore inflammatus surripuit: plaustro au-
tem rapidissimo eam uehens, à Cyane nympa,
quam dilexerat Anapus amnis, intercedente retar-
datus est. Incensus igitur ira Deus infernalis, sce-
ptro terram percussit, qua statim ad aperta celerri-
mo cursu ad inferos cum amica deuectus est. Cya-
nen uerò in stagnum sui nominis transmutauit.

ENARRATIO.

Haud procul Aetneo lacus est à monte profundus,
Cantus quo dulces plurimus edit olor.

OVIDII METAM. LIB. V.

Hoc itidem stagnum pulcherrima sylua coronat,
Graminea florum copia surgit humo.
Hic suaues postquam uiolas Proserpina carpit,
Et luco passim lilia grata legit.
Virginis accelerat Pluto uesanus amore,
Inq; nemus curru præcepitante ruit:
Atq; locat plaustro Cereris de sanguine natam,
Infernas repetens (uenerat unde) domos.
Illa uocat comites, matremq; miserrima poscit
Auxilium, stimulat sed Deus acer equos.
Et currus agitat celeres, precibusq; mouetur
Nil Cyanes: tellus ista recludit equos.
Inde uiam Pluto pernix ad tartara sumit,
Et sua cum raptâ coniuge regna subit.

ALLEGORIA.

Dicitur alma Ceres messem reperiisse benignam,
Filia cui magno de Ioue nata fuit:
Sed per eam rectè teneras intellige fruges,
Dulcia quæ uitæ sunt alimenta tuæ.
Has pleno captant locuples et auarus hiatu,
(Tristia Plutonis qui simulacra gerunt.)
Pauperibus quoniam Cereris pia munera raptant,
Quando fames terras exitiosa premit,
Et sua frumentum spaciota sub horrea conduit,
Sæpe dat his inopi tempore foenus opes.

Ceres

Ceres quærit filiam. VII.

Ceres per uniuerſum orbem, filiã Proſerpinam
 requirens, ad caſam tandẽ cuiusdam anus de-
 uenit, à qua æſtu torrida ſibi aquã ad colluendum
 os poſtulauit. Hęc igitur cum potionem polenta
 commixtã ei daret, ipſaq; Ceres auidius biberet, à
 puero quodã deriſa eſt, quem ſubitò Dea in Stellio
 nẽ conuertit. Deinde cū à Nympha Arethuſa per-
 cepiſſet, filiam à Dite raptam, à Ioue impetrauit, ut
 alteram anni partem cum marito inferius, alteram
 uerò cum matre ſupra terram Proſerpina degeret.

ENARRATIO.

Queritur interea pauca Proſerpina matri,

OVIDI METAM. LIB. V.

Vndiq; per terras, per uada cuncta marks:
Solis ad occasum, Solis decurrit ab ortu,
Contrahit & siccam fessa labore sitim.
Fortè casam uiti contectam stramine cernens,
Aduolat & gelidæ munera poscit aquæ.
Prodit anus, Cereremq; uidet, cui dulce polenta
Porrigit, at mustum dum bibit illa datum:
Ecce puer Diuam risu deludit inani,
Illius aspergit membra liquore Ceres:
Concipit os maculas, fit paruula bestia corpus,
A stellis uarijs stellio nomen habens.
Sed genitrix perdit dilectam querere natam,
Hanc Arethusa refert Ditis inesse domo.
Ergò Iouis supplex implorat numina mater,
Et pro communi pignore uota facit.
Scilicet ut supera Proserpina luce fruatur,
Altera pars uoti ceu rata, pondus habet:
Nam medium cum matre Deam iubet esse per annum,
Sex uerò menses regna uidere Stygis.

ALLEGORIA.

Errantem regina refert Proserpina Lunam,
Sidera perlustrat quæ duodena poli.
Sex crescit menses, sex deficit illa quotannis,
Et mutat uultus ora subinde sui:
Nam quoties crescit, superas se tollit ad auras,
Postmodò deficiens infera regna colit.

Arethusa

Arethusa ab Alpheo amata in fontem. VIII.

A Rethula Achaidum Nympharum formosissima, uenatrix ac Dianæ comes fuit: quæ cū fortè in Alpheo flumine lauaret, ita ab eodē amne diligebatur, ut is amore eius uehementissimè inflammatus, sumpta uiri forma, uirginem cursu uelocissimo prosequeretur: Hæc autè persequentis impetū effugere conata, Dianā implorabat, ut laboranti ferret auxiliū, quæ ab ea in fontē sui nominis conuersa, primò per loca subterranea se diffudit, post ad superos fuit euocata.

ENARRATIO.

V Enatrix olim sylus Arethusa libenter,

10 OVIDII METAM. LIB. V.

Montiuagis posuit retia torta feris.
 Cumq; nimis creber Nymphæ labor attulit æstum,
 Illius & toto corpore sudor igit,
 Protinus in latices uirgo se coniicit altos,
 Nudaq; perspicuo flumine membra lauat.
 Emicat hac uisa liquidis Alpheus ab undis,
 Quo properas? inquit, siste Arethusa gradum:
 Ausugit extemplo perterrita uirgo, columba
 Accipitrem penna ceu trepidante fugit.
 Insequitur iuuenis per concaua saxa puellam,
 Per montes, ualles & loca plana, uolans.
 Nympha labore fugæ tandem defessa, Dianam
 Inuocat, ô facilem ser Dea (clamat) opem.
 Confestim uirgo nebulis obducitur atris,
 Nec magis Alpheo conspicienda datur.
 Hanc tamen ignarus per nubila densa requirit,
 In latices donec membra soluta fluunt,
 Principio cæcis quæ sunt immersa cauernis,
 Post uelut è stygio mox reuocata lacu.

ALLEGORIA.

Castâ Diana docet, quæ sit bonitate supremus
 In cunctos, peragunt qui sua iussa, Deus:
 Si premat innocuum Sathanæ uiolenta tyrannis,
 Sobrius ad Christum corda manusq; leuet.
 Protegit alarum nebulis Saluator & umbra
 Infontes: hostis uimq; minasq; fugat.

Lyncus in lyncem. IX.

Ceres olim recepta filia, Athenas aduolauit, cur-
rumq; à draconibus alatis uectū Triptolemo
Celei & Deïopes filio dono dedit, ut is frumēti u-
sum & agriculturam mortales doceret. Qui cū in
Scythiā usq; peruenisset, à Lynco Rege hospitio ac-
ceptus, in extremo mortis discrimine uersabatur:
Lyncus enim cum aduentus causam intelligeret,
Triptolemū somno grauātū extinguere molit⁹ est,
quamobrem Ceres regē in lynca ferā cōmutauit.

ENARRATIO.

Adiungit plaustro geminos Ceres alma dracones,
Et longum cœlo uecta pererrat iter.

OVIDII METAM. LIB. V.

Triptolemo tandem currum transmittit Athenas,
Semina quem pingui spargere mandat humo,
Fœcundas pariter segetes ostendere mundo,
Hic diuersa citò regna locosq; petit.
Post iter immensum Scythicis quoq; redditur oris.
Rex ubi Lynceus erat, limina regis adit.
Aduentus causam nomen cum stemmate pandens,
Accipit hunc tristi barbarus hospitio.
Nocte uolens ferro stertentis figere pectus,
Liberat astitit iuuenem mitis ab ense Dea.
Et mox lynceus facit maculoso tegmine regem,
Vt nemorum posthac incolat antra fugax.

ALLEGORIA.

Triptolemus fidos designat in orbe ministros,
Quos Deus extremos uult peragrarè locos:
Scilicet ut spargant diuini semina uerbi,
Vnde cibum uitæ, turba fidelis habet.
Ferre sed hoc nequeunt rabiosa mente Tyranni,
Retia dum tendunt his inimica neqs.
At Deus è medio pestis discrimine seruos
Eripit, immensa pro bonitate suos.
Lyncæ & in trepidas reges conuertit atroces,
Quos uitæ dubios territat aura leuis.
Tunc alios ipsi quoniam petière sagittis,
Confixi iaculis in sua fata ruunt.

FINIS LIB. V. METAM.

OVIDII METAM. LIB. VI. 63

Niobe cum filiis interimitur. I.

Niobe Tantali filia, propter insolentiam suam Phœbi ac Dianæ potentiam experta est: Cum enim Thebani omnes Latonæ sacrificarent, sola est inuenta Niobe cū septē suis filiis, totidemq; puel-
 lis, quæ numen prædictæ Deæ aspernabatur. Apollo igitur & Diana Thebas uenientes, uniuersos Nio-
 bes liberos sagittis transfoderunt, hinc pater Am-
 phion præ nimio dolore sibi mortem consciuit,
 ipsa autem mater mœrore confecta, in silicem tan-
 dem transmutata est.

ENARRATIO.

Latonæ iussu cumulant altaria donis

OVIDII METAM. LIB. VI.

Thebaides faciunt *et* pia vota Deæ.
Implicita uelant pariter sua tempora lauro,
(Ceu sata Tiresia uaticinata fuit.)
Ecce puellarum Niobe stipata, caterua,
Protinus aurata ueste superba uenit:
Constitit atq; oculos nunc huc, nunc dirigit illuc,
Quis furor exclamat numina ficta colit?
Cur ego non tanto ditissima dignor honore?
Et mea muneribus cur uacat ara suis?
Sic fatur generis clarissima stemmata iactans,
Et coluisse Deam uiq; minisq; uetat.
Hæc Latona refert Phœbo pariterq; Diane,
Auxiliumq; sibi numina ferre cupit:
Vtraq; mox proles Thebarum mœnia poscit,
Vltriciq; gerit noxia tela manu.
Figuntur septem nati, totidemq; puellæ,
Amphionq; suo turpiter ense cadit.
Post Niobe scopuli recipit Sipyleia formam,
Sic gens immitti cæde nefanda perit.

ALLEGORIA.

Conciliat miseras uentosa superbia clades,
Magnaq; supplicij pondera fastus habet.
Cum natis Niobe sentit lachrymabile fatum,
Rex etiam propria fert sibi damna manu.
Sic homo minum rebus mens est inflata secundis,
Nescia quid secum uestera fera uebat.

Agrestes Lycij in Ranas. II.

Latona Cæi filia, cū Iunonise odio, gemillos suos Apollinē & Dianam ex Ioue cōceptos, difficulter parere posset, nullaq; regio errantē acciperet, tandē edito partu in Liciā uenit, & ardore æstus ac longitudine uiæ sitim sedare cupiens, à rusticis, qui uluā & iuncum propè lacum colligebant, propius accedere, & aquā haurire prohibita est. Quamobrē accensā ira petijt à Dijs, ut Agricolaæ stagno nunquam carerent, quod statim accidit, rusticosq; omnes Iupiter in Ranas transfigurauit.

ENARRATIO.

Candida dum uarias gentes Latona pererrat,

OVIDII METAM. LIB. VI.

Iunonis patrio numine pulsa solo:
Accedit Lycias multo sudore paludes,
Fervida cum Solis finderet arua calor.
Quos tulerat ponit teneros defessa gemellos,
Vrentem lymphis depositura sitim.
Rustica turba negat haustum (nam fortè legebant
Illic cum iuncis flexile uimen opus,)
Dura petit siccis gelidas modò faucibus undas,
Potus aquæ fuerit nectaris instar, ait:
Arida dum loquitur molli quoq; lingua palato,
Hæret, & exiccat guttur anhelæ sitis:
Attamen agrestes iterumq; iterumq; rogati,
Latonæ prohibent uel tetigisse lacum.
Quin liquidam pedibus turbant manibusq; paludent,
Optatis tantum ne potiatur aquis.
Ira sitim differt, numen mox Diua precatur,
Ut semper latices tetrica turba colat.
Succedit uotum, ranæq; uidentur in undis
Agricolæ, stagnum quos coluisse iuuat.

ALLEGORIA.

Rana uelut limo gaudet, ripisq; resultat
Et rauca gelidis uoce coaxat aquis:
Rustica non aliter plebs incolit usq; tabernas,
Et crebrò uini labra liquore rigat.
Saltat, & ingentes strepitus mouet atq; tumultus,
Litigat, & rixas uociferando ciet.

Marſyas à Phœbo excoriatur. III.

SAtyrus nomine Marſyas , cum Apolline tibia (quam Minerua inueniſſe proditur) contendere auſus fuit, uiſtus autem à Phœbo propter temeritatem, quia Deo cedere nollet, ſuſpenſus eſt, & cute nudatus: hunc Nymphæ ac Satyri, cæteriſq; ruris incolæ, ita fletu proſecuti ſunt, quòd in poſterũ eius cantu carere cogerentur, ut lachrymis eorum flumen increuerit, quod deinceps eius nomine in Phrygia à maioribus Marſya nuncupabatur.

ENARRATIO.

Bellone Satyro reperitur tibia primum,

OVIDII METAM. LIB. VI.

Hæc inflata sonos ore tremente dabat:
Vox placet, ille nouum modulatur arundine carmen,
Inter Naiades arte superbus agens.
Prouocat & Phœbum calamo quem uincere gaudet,
Sed diuo Satyrus numine uictus obit:
Huius & auulso nudat cute corpus Apollo,
Artubus è ualidis manat ubiq; cruor.
Detracto graciles lucent in pectore fibræ,
Ac se direpta uiscera pelle mouent.
Ipsum cornipedes syluestria numina Fauni
Et Satyri deflent, Naiadumq; chorus.
Fertilis immaduit lachrymis hinc terra subortis,
Et uentis stillas (sepe rigata) bibit.
Fit flumen subito rapidum quod manat in æquor,
A Satyroq; suum Marsya nomen habent.

ALLEGORIA.

Vincitur à Phœbo Satyrus, certamine cantus
Artibus ingenuis tibia cedit iners.
Fistula nec priscis placuit sapientibus olim,
Et lasciuia parum laudis arundo tulit.
Tibia deformat faciem buccasq; tumentes
Reddit, & argutæ nil rationis habet.
Nec solet ingenuas inter numerarier artes,
Nam facit ut mentis præpediatur opus.
Atticus hinc princeps quondam dubitabat, an illi
Qui caneret calamo, certa loquela foret.

Tereus, Martis filius, Rex Thracum, postquam
 auxilia multis tulit regibus, etiam Pandioni A-
 thenis regnanti, cum à proximis ciuitatibus oppu-
 gnaretur, non defuit, Is igitur propter officium sibi
 præstitum, Prognē filiam suā in matrimonium illi
 dedit : Celebratis autem nuptijs Eumenides le-
 ætulum iugalem strauerunt, & prima nocte concu-
 bitus in culmine tecti bubo conspecta fuit, quæ
 nouo coniugio funestum omen afferebat.

ENARRATIO.

Rex olim Tereus suos euicerat hostes,

OVIDII METAM. LIB. VI.

Atq; inimicorum fuderat agmen atrox.
 Pandion igitur copulat sibi fœdere Thracem,
 Dum fuerat bello diuitijsq; potens:
 Huic quoq; coniugio gnatam de nomine Progenem
 Iungit, ut inceptus firmior esset amor:
 Defuit ornato triplex sed gratia lecto,
 Defuit & magni nupta sororq; Iouis.
 Eumenides astant tristissima numina, tædæq;
 Ex orco manibus quas rapuere gerunt.
 Eumenides lectum sternunt, thalamumq; ministrant.
 Ac sedet in summo culmine bubo tori.
 Hac aue commixti sobolem genere parentes,
 Hoc & erant populo festa colenda die.

ALLEGORIA.

Eumenides buboq; malæ sunt omina tædæ,
 Auspiciūq; negat pronuba Iuno suum:
 Gaudet opes propter natam iunxisse Tyranno,
 Seq; putat rebus consuluisse socer.
 Sic & adhuc hodie sponsalia plurima fiunt,
 In quibus externæ respiciuntur opes.
 Nil pietas, uirtus, pudor, obseruantia recti,
 Nil mores casti uitaq; sancta ualet:
 Gloria, diuitiæ, dominatus & alta potestas
 Queritur, argenti pectora stringit amor.
 Fluctuat hinc grauibus domus exitiosa procellis
 Sæpius, & stirpem finis acerba manet.

Tereus Philomelam secum abducit. V.

PRogne deportata in mariti regnum, cū ex longo temporis interuallo Philomelā sororē desideraret, petijt à Tereo, ut proficisceretur Athenas, & sororē sibi ad solenne sacrificiū adduceret. Rex igitur uxori obediens, Athenas profectus, ibidemq; hospitio focerī sui Pandionis familiarissimē usus est, & Philomelam uix multis ab inuito parente precibus impetratam, secum eius amore tacitē inflammatus, auexit.

ENARRATIO.

Quinq; per aestates Progne cum coniuge Tereus,

OVIDII METAM. LIB. VI.

Servabant focij uincula firmatori.
Tunc blandita suo Pandione nata marito,
Germanam lata mente uidere cupit.
Obsequitur precibus Tereus, subitoq; paratas
In freta deduci præcipit alta rates.
Quæ tandem uectus Pyreis appulit oris,
Quo sacer incoluit moenia celsa loco.
Hunc ubi conuenit, simul & mandata referre
Coniugis, occulta suscipit arte, gener:
Quam petit hæc claro prodiit Philomela paratu,
Illius & niueo splendet in ore rubor.
Hanc ubi conspexit Tereus, ardescit amore
Virginis, & sentit tela Cupido tuæ
Impetus estq; uiro castam temerare puellam,
Nutricisq; mala fallere fraude fidem.
Ergo cum surgit niueis aurora quadrigis,
Dat genero natam corde dolente socer.
Ac Terei fido sobolem committit amori,
Cum famulis intrat post Philomela ratem.

ALLEGORIA.

Inuolucris hominum tegitur peruersa uoluntas,
Nam Tereus fraudis pectora plena gerit.
Mel simulat lingua, fel durum corde recondit,
Hanc etiam cernit nostra senecta fidem:
Non gener est soceri, non hospitis hospes amicus,
Inter nec fratres est genuinus amor.

Tereus

Tereus Philomelæ linguam exerit. VI.

Tereus Philomelam in Thraciam ducens, eam
 ui correptam stabulis includit, ut posthac sine
 cuiusquā suspicione sæpius ad eam cōmeare, & ili-
 citò illius amore frui posset. Cum autem minita-
 retur, se uelle eius iniuriam & uim sibi uiolenter
 illatam omnibus patefacere, insuper Tereus ei, ne
 commissa posset eloqui ac diuulgare, linguā præ-
 cidit, & coniugi, sororem ipsius mortem appetisse,
 mentitus est.

ENARRATIO.

Vix è conspectu soceri iam puppis abibat,

OVIDII METAM. LIB. VI.

Et nauæ ponto turgida uela dabant.
 Vicinus exclamat Tereus, en gaudia mecum,
 En prædam sælix & mea uota fero.
 Vix animo differt ardente Cupidinis æstum,
 Aspectu montem nec saturare ualet.
 Pòst iter effectum subito Pandione natam
 In stabula Odrysius rex tenebrosa trahit
 Hac ibi moerenti ducens suspiria corde
 Clauditur, & patrem ui superata uocat.
 Germaniq; cupit tam dirum cernere casum,
 Sed frustra syluis abdita uerba facit.
 Nequicquam fundit lachrymas & pectora pulsat,
 Infandum crimes dilaniat a suos.
 Erumpens igitur crudelis barbæ, dixit,
 Nil animum patris iussa precesq; mouent?
 Quò promissa mei tibi cura maligne recedit?
 Hoc ego uel facinus carcere clausa canam.
 Extemplo Tereus uagina liberat ensein,
 Et medio linguam uirginis ore secat.
 Hanc stabulis linquit clausam, mortemq; sororis
 Nunciat uxori, cum sua tecta subit.

ALLEGORIA.

Hac ratione solent magni scuire tyranni,
 Qui sua uulgari facta scelestæ uetant.
 Sed nihil est tectum, quod non ætate patescat,
 Ponit in aprico cuncta futura dies.

Progne

Progne Philomelam carcere liberans. VII.

Philomela stabulo detenta, cum exacta lingua
Terei crudelitarem & iniuriam eloqui nō pos-
set, in pannum hoc ipsum facinus literarum notis
intexuit, eumq; ad sororem perferendum curauit.
Quo inspecto, & coniugis perfidiam & germanæ
casum Progne comperit. Quamobrem sacra cele-
brare Libero patri constituens, more bacchantis ad
stabula properat, sororemq; è carcere liberatam,
secum in Regiam adducit.

ENARRATIO.

VT mortem Progne, commentaq; fata sororis

OVIDII METAM. LIB. VI.

Accipit, ingenti corda dolore grauat.
 Exiit auratas uestes, nigrasq; resumit,
 Ac falsis manibus mœsta sepulchra struit:
 Interea pannos texit Philomela recentes,
 Quis notat horrendum littera picta scelus.
 Deserriq; iubet uestes ad limina Progenes,
 Agnoscit Terei crimina foeda soror,
 Intextumq; legens carmen miserabile panno,
 Præ mœrore graui fletibus ora rigat.
 Tempus adest, Bromei festum celebrare Lyæi,
 Solennes ritus fertq; statuta dies:
 Egreditur Progen laribus iam nocte silenti,
 Et simulat furias ebrie Bacche tuas.
 Concita per sylvas currit, stabulisq; propinquat,
 Irrumpens claustrum quo Philomela sedet,
 Liberat & miseram sæuo de carcere mortis,
 Cum Progeneq; subit regia tecta soror.

ALLEGORIA.

Sedulitate sua corpus Philomela redemit,
 Dum tacita præstans arte parauit opus,
 Texuit & gracili teneram discrimine telam:
 Non sedeat mulier desidiosa domi.
 Net, suat, aut bibulas intingat murice lanas,
 Fœmina torporem nanq; pudica fugit.
 Dedita lanarum studio Lucretia laudem,
 Et propter telam Penelope tulit.

Progne

Progne trucidat sobolem suam. VIII.

Progne fororis casu, & mariti facinore commota, filium suum Ityn occidit, & dapibus miscuit. Cum autē Tereus inter epulandum Ityn desideraret, caput eius sorores in sinū Tyranni proiecerunt, dicentes: Intus habes quem desideras. Intelligens ergo Tereus scelus scelere punitum esse, sororem coniugis persequitur, sed ea Deorū uoluntate in Lusciniam, Progne in Hirundinem, & ipse Rex in Vpupam, euaserunt.

ENARRATIO.

Ob crudele nefas Prognēs exæstuat ira,

OVIDII METAM. LIB. VI.

Quæ scelus in sobolis uiscera triste parat.
 Paruus Itys propriè transfigitur ense parentis,
 Sectaq; mox calidis membra coquuntur aquis,
 Pars stridet uerubus, caput à ceruice reuulsum
 Abditur, ad solitas rex uenit ipse dapes.
 Conijcit inq; suam sua uiscera nescius aluum,
 Post ubi sit dubio pectore querit Itys.
 Profilit, atq; caput pueri Philomela cruentum
 (Vltæ uelut facinus) mittit in ora patris.
 Territus exurgit rabida feritate Tyrannus,
 Cecropidas stricto protinus ense petens:
 Vtraq; sed leuibus medio uolat aëre pennis,
 Altera amat syluas, altera tecta subit:
 Thracius in uolucrem, quæ gestat uertice cristas
 Mutatur, solito nomine fertur Epops.

ALLEGORIA.

Vpupa stercoribus gaudens & fœda uolucris,
 Immundos homines & fera monstra notat.
 Hac quia sordidius nihil est rostroq; minaci
 Infestat reliquas hæc petulanter aues,
 Sordibus immergunt sic se plerunq; Tyranni,
 Et contra miseros arma seuera parant,
 Sed pia quæ suauis edit lusciniæ cantus,
 Lucida fert iusti signa notasq; uiri.
 Sæpius ille Dei secum benefacta reuoluit,
 Ac domini laudes factaq; magna canit.

Orithyia à Borea rapta. IX.

A Quilo cum Orithyiam regis Atheniensium Erechthei filiā amaret, nec ullis precibus à parentibus impetrare posset, ut ipsi puellā in matrimoniam darent, uiribus suis usus, Athenas deuenit & uirginē raptā in Thraciam deportauit: ubi ab ipso grauida facta, gemellos peperit Zethem & Calaim quorum postea humeris alæ uolucrum increuerunt, ut nimirum parentis quoq; imaginem, aliqua ex parte, referrent.

ENARRATIO.

Regis Athenarum Boreas adamabat Erechthei Natam, cui nomen Orithyia fuit:

OVIDII METAM. LIB. VI.

Flectere sed nulla potuit ratione parentes,
 Ambos ut sinerent foedus inire tori.
 Blanditiis Aquilo precibus coniunxit honestis,
 At nil blanditiæ, nil ualuere preces.
 Viribus ergò Deus, ualidisq; furoribus usus,
 Flamme mox terras, & freta dira mouet.
 Orithyian atrox rapit, atq; potitur amore
 Virginis, & foedus coniugiale fricit.
 Dehinc ea fit genitrix geminos emixa puellòs,
 Qui reserunt matris corpus & ora sue.
 Implumes pueri lucis nascuntur ad auras,
 Ventosi pennas post genitoris habent.

ALLEGORIA.

Inditur amborum soboli natura parentum,
 Attica quam coniux ex Aquilone parit:
 Rarius hoc ipsum fieri sed constat in æuo,
 In peius nati degenerare solent.
 Maiorum flectunt procul à uirtute minores,
 Pro uitâq; uiam perditionis eunt.
 Cognita mansuetum celebrat clementia Cyrum,
 Cur non Cambyses signa paterna gerit?
 Nobilis haud uirtus carnali semine manat,
 Clarum ceu patrio sanguine stemma uenit.
 Nec Deus ad certos strictim sua dona penates
 Aligat, exultet ne petulanter homo.

FINIS LIB. VI. METAM.

Iason & Medea. I.

Iasoni Theſſalo Aeſonis filio Pelia Neptuni filius ſuaſit, ut in Colchos Aſiæ regionē, ad uellus aurēū apportandum, proficiſceretur, ſperans eum uel in mari uel peregrina terra interiturum. Huius igitur monitis auſcultans Iason, collecta non exigua Græciæ iuuentute, Argoq; naue fabricata, profectionem inſtituit, utq; Aetæ, Solis filij, regiam contigit, Medea Regis filia eius pulchritudine permota, occultam ei rapiendi uelleris artem communicauit.

ENARRATIO.

Theſſaliæ proceres in Colchida tranſuehit Argo,

OVIDII METAM. LIB. VII.

Quos inter princeps Aesone natus erat.
 Vnanimites optant phryxea pelle potiri,
 Incutit ast illis uox truculenta metum:
 Nam rex horrendos serus exantlare labores
 Hosq; pericla prius dura subire iubet.
 Taurozum fuerant (rapidum qui naribus ignem
 Efflabant) curuo colla domanda iugo.
 Armatasq; manus bello superare decebat,
 Anguis atrox somno post reprimendus erat.
 Hac Argonautæ capiunt responsa dolentes,
 Ast Aetiades cor nouus urit amor.
 Formosi pariter mens ardet Iasonis æstu,
 Hinc animo secum multa uagante putat.
 An sinat Heroem tristi succumbere letho;
 Consulat an patriæ turbida scire nequit.
 Arridet iuuenis sed dedecorare parentes
 Horrescit: tandem uincit amoris onus.
 Aesonidem Colchis secretas addocet artes,
 Aurati donum uelleris unde tulit.

ALLEGORIA.

Mens tibi Medæ partes distracta per omnes,
 Aspera continuo prælia Marte notat.
 Affectus (amor, ira, metus, dolor, atq; uoluptas,))
 Qualia cœlesti cum ratione gerunt.
 Inter eos atrox, borrendaq; lucta resurgit,
 Felix qui motus scit superare suos.

Iason sopit Draconem. II.

CUm Iason Medæ fidem coniugij promississet
 ipsa tauros spirantes ignem, armatosq; milites
 & draconem peruigilem auratum uellus simul cu-
 stodientes, magicis quibusdam carminibus iuueni
 parere coëgit, adeò ut tauri se iugo submitterent,
 & armatorum manus in se conuersa, mutuo bello
 concideret, draconis autem oculi somno impli-
 carentur. Quibus gestis Iason ablato uellere, unà
 cum Medea Corinthum abiit.

ENARRATIO.

Colchidis auxilio fretus certamen Iason

OVIDII METAM. LIB. VII.

Aggreditur fuluum uellus ut inde ferat.
 Rex & turba frequens in Martis conuenit aruum,
 Aripedes adsunt igniuomiq; boues,
 Hos ac mansuetos iuuenis submittit aratro,
 Vipereos dentes postea condit agro.
 E quibus emergit citò gens clypeata uirorum,
 Horrida quæ ualida concutit arma manu:
 Inq; caput iuuenis fera spicula torquet & enses,
 Carmen sed magica Phasias arte canit.
 Quo mox terribiles Martem conuertit in hostes,
 Hinc intestina clade caterua perit.
 Deniq; peruigilem restat sopire draconem,
 Aesonidi faustum cessit & illud opus.
 Spargit enim monstrum lethæi gramine succi,
 Obruit unde citò lumina clausa sopor.
 Aurata lætus sic pelle potitur Iason,
 Cumq; noua patrium coniuge limen adit.

ALLEGORIA.

En mundanus homo nummos inquit & aurum,
 Ac bona sudato fluxa labore capit:
 Sed uir cœlestis thesauros colligit istos,
 Furis auara nequit quos rapuisse manus.
 Colchidos instinctu ceu uellera portat Iason,
 Sic æterna Dei dona parantur ope.
 Diuitias Christus nobis ostendit opimas,
 Huic desponsatus præmia larga feret.

Medea implorat auxilium Deorum. III.

IAson, postquam Medeam secū abductam in Græciam transportauit, petijt ab ea, ut Aesonē parentem iam decrepitū, & extrema senectute grauātū, in adolescentiā suis artibus reuocaret. Cuius precibus uxor amore, quē ex iuuetute cōiugis cœperat, obtemperans, Deorū auxilium implorat, & deinceps uaria herbarū genera, uarijs ex regionibus cōquisita, colligit, quibus Aesonem decrepitū senem in floridum ætatis uirilis statum reducit.

ENARRATIO.

Aesonius iuuenis patrias animosus ad aras,

OVIDII METAM. LIB. VII.

Aurea tum socijs uellera portat onus.
 Gratantur natis iucunda uoce parentes,
 Fœlicem reditum donaq; leta ferunt.
 Solus abest Aeson letho iam proximus atro,
 Dum grauat animum copia multa senem.
 Protinus uxorem precibus demulcet Iason
 Orans, ne patri ferre recuset opem:
 Sed iam decrepitum iuuenilibus induat annis,
 Ut uita possit commodiore frui.
 Obsequitur Medæa uiro, magicasq; per artes
 Aggreditur facilem nocte silente uiam,
 Phœbes & Hecates summissō poplite numen
 Inuocat, ac duplices tendit ad astra manus:
 Pōst uarijs (curru uolitans) regionibus herbas
 Atq; genus picti graminis omne legit.

ALLEGORIA.

Aesonis effigie letho uicina senectus,
 Quem premit ille uetus significatur homo:
 Qui peccatorum decumbit mote grauatus,
 Et quasi mortifera peste laborat inops.
 Omnis ab antiquo ducit qui semen Adamo,
 Annosum refert decrepitumq; senem.
 Cui motus, cui sensus abest, omnisq; facultas,
 Qua uitæ possit consuluisse sue:
 Vana creaturæ sed nil medicamina prosunt,
 Pellit eam Christi gratia sola luem.

Aeson decrepitus fit iunior. IIII.

MEdea innumerabilia herbarū genera hinc inde colligens, eas aheni igni feruenti imposito, coxit, & cum animaduerneret stipitē, quo uersabat illas, in arborem oleam baccis refertam esse commutatū, & ea quæ ex aheni despumato in terram deciderant in herbam statim lætissimam conuersa, mox Aesonis iugulū gladio resoluit, & loco effusi sanguinis, uulneri madentes herbas inseruit, unde senex in pristinum iuuentutis uigorem restitutus est.

ENARRATIO.

AEsonis effectum iam portabatur ad aras

OVIDII METAM. LIB. VII.

Corpus, ut intraret tabida membra uigor.
Herbarum calido fruet medicamen aheni,
Colchis & arenti stipite uersat olus.
Induit hic uirides paruo post tempore frondes,
Crescit oliuarum copia deinde frequens.
Sic qua forte cadit de spumis guttula, passim
Vernat humus (mirum) gramine leta nouo.
Hæc ut Saga uidet, stricto mucrone resoluit
Ipsa senis iugulum, sanguis it inde uetus.
Vulnera sed succis Medea recentibus implet,
Caniciem subito barba, comæq; fugant:
Pellitur hinc macies cedit de corpore languor,
Nec prius ut faciem ruga senilis arat.
Æstates quatuor denas reminiscitur Aeson,
Se natum uiuo membra colore ualent.

ALLEGORIA.

Decrepitus uelut hic lethali stringitur ictu,
Post illum noua lux, uita recensq; manet:
Haud aliter, nouus ut superas generetur ad auras,
Est uetus in ueteri carne necandus homo.
Certus adest medicus, qui nos iam morte sepultos,
Ad uitam reuocet, Christus in arce patris:
Hic animo (uitæ uerbo) torpente ueternum
Eximit, hic sanat fonte perennis aquæ.
Huic se credat homo soli, nam præter eundem
Sanandi nullum uim medicamen habet.

Pelias

Pelias cum filiabus. V.

Peliades, Peliae filia, cum arietem lenio contactum, à Medea in agnum transfiguratum uiderent, eam rogabant, ut parenti Peliae iam decrepido simili suae iuuentutem arte restitueret. Haec igitur senem, Iasonis inimicum ulcisci cupiens, filias ad parentem interficiendum impulit, lacerataque membra in feruens ahenum demittere praecipit. Hoc ita facto, senex miserabiliter periit, ipsa uero Medea currum draconibus iunctum conscendens, è conspectu inimicorum aufugit.

ENARRATIO.

Assimulat Cholchis odium cum coniuge senum,

OVIDII METAM. LIB. VII.

Iuvio Peliae limina tristis adit;
 Excipiunt natæ profugam quæ post ubi narrat,
 Aesona iam ueterem deposuisse cutem,
 Obtestantur eam simili revirescat ut arte,
 Debilis ipsarum decrepituq; parens.
 Spondet opem Medea suam: medicamine nostro
 Agnus ait fiet dux gregis inter oves.
 Protinus innumeris aries trux obsitus annis,
 In signum crudo uulnere casus obit.
 Inijcitur patulo post herbis mixtus abeno,
 Longæ pecudis fœda senecta fugit.
 Profilit ære cauo tener ex placabilis agnus,
 Natarum Peliae corda pauore tremant.
 Induat haud alia nitidam ratione iuventam
 Effæto Pelias corpore Phæcis ait:
 Vos iuvenes igitur iugulum mucrone parentis
 Soluite, quo sanguis profluat inde uetus.
 Expediunt natæ fera iussa senemq; trucidant,
 Arripit hinc celerem Colchis iniqua fugam.

ALLEGORIA.

Ceu miser iste senex magica deceptus ab arte,
 Immeritus diro funere mortis obit:
 Sic hodie multis incitamenta malorum
 Duriter imponunt exiliumq; ferunt.
 Nemo se magicks concredat fraudibus unquam,
 Ni consors rabidi demonis esse uelit.

CUm Phyllius quidam grati amore Cygni filij
 Hieres captus esset, & multa imperio pueri per-
 egisset, tandē taurum ei domitū denegauit. Quam-
 obrē ægro & molesto animo ferens Cygnus Phil-
 lij contumaciā, ex altissimo monte in terras se præ-
 cipitauit, sed miseratione Deorum in Olorem a-
 tuem conuersus est, & Hiere mater eius flendo in
 stagnum delicuit.

ENARRATIO.

Phillius immenso Cygni detentus amore,
 Illius imperio multa molesta tulit.

OVIDII METAM. LIB. VII.

Tradiderat puera volucresq; ferunq; leonem,
 Post etiam Taurum vincere iussus erat:
 Phyllius eximio mox robore vincet eundem,
 Sed bouis huic domiti præmia summa negat:
 Hinc puer indignans, saxo se mittit ab alto,
 Pennis at niueis ære pendet olor.

ALLEGORIA.

Et hominis iusti clarissima Cygnus imago,
 Qui salit ex alto tristis ad ima loco.
 Sic humili se corde pius demittit, at illum
 Eleuat, & cœli tollit ad astra, Deus.
 Hinc homo fit diuinus olor, quem candida uestis
 Induit, & cuius mens renouata nitet.
 Ater & est pedibus, fastuq; remotus ab omni,
 Nec talem mundi gloria uana capit:
 Oblongunq; tenet collum, prudenter & apte
 Omnia discernit, cuncta scienter agit.
 Obtuso cygnus tranat uaga flumina rostro,
 Sic ornat iustum uox moderata uirum.
 Sæpius hic etiam puro se perluit amne,
 Vtq; cœlestis flumina fontis amat.
 Deniq; cum letho grauat hunc uicina senectus,
 Arguta resonans carmine uoce canit.
 Extollitq; Deum commissaq; crimina deflet,
 Perq; necem uitæ limina latus adit.

Medea

Reverſa tandē in Theſſaliam Medea, poſtquam
vidit Creuſam, Creontis Corinthiorum regis,
filiam ab Iaſōne ſibi praelatam, & in matrimonium
ab eodem ductam eſſe, aulam furibunda incendit,
& ita Creuſam unā cū patre cōbuſſit: Natos etiam
ſuos ex Iaſone ſuſceptos, in cōſpectu coniugis cru-
deliter inactavit, itaq; iniuriam, quam ſibi putabat
ab Iaſone illatam, extrema quadam immanitate
vindicauit.

ENARRATIO.

C*rudelis tandem proprios Medea penates*

OVIDII METAM. LIB. VII.

Querit & Aethonidis regia tecta subit:
 Ille novas alia celebrat cum coniuge tædas,
 Nec prius ut neterem Colchida nosse cupit:
 Hæc igitur magicas extemplo consulit artes,
 Occidat & flammis ut noua nupta, facit.
 (Conflagrat penitus limen regale parensq;
 Interit, & proles igne Creusa perit.)
 Deniq; quos proprios suscepit Iasone natos
 Transfodit, & diro uulnere membra secat.
 Aesonides facinus spectans immane furoris,
 Et luctus pariter corda repleta gerit,
 Phasadiq; necem seuus minitatur atrocem,
 Aspera sed pellax effugit arma uiri.

ALLEGORIA.

Sic delicta Deus delictis punit acerbis,
 Textitur à Sathana longa catena mali.
 Crimina criminibus glomerat deterrimus hostis,
 Seraq; tunc multo poena dolore venit.
 Felici primò fruitur præclarus Iason
 Sorte, sed ambiguo tristia fine cadunt.
 Auratum iuuenis uellus cum coniuge portat,
 Quo gaudet patriam uictor adire domum,
 Ante oculos tandem tristissima fata suorum
 Obuolitant, natos mater iniqua necat.
 Pestis auaritiæ tantos fert noxia fructus,
 Hæc & lasciuus præmia reddit amor.

Hercules & Cerberus. VIII.

MEdeam Athenas profectam, Rex Aegeus & hospitio suscepit, et matrimonio sibi iunxit, huius filium Thesea, cū ille uarijs laboribus fessus, ignota hospitis specie, domum rediret, Medea pertimescens, ei uenenū, quod aconitum nominant, apparauit: Nam Hercules ab inferis canem tricipitem olim ad superos eduxit, is ex aëre nō consueto euo muit spumā, quæ in herbā uenenosam, quod aconitum appellatur, est conuersa. At Theseus à poculis, monitu parentis abstinens, seruatus est.

ENARRATIO.

Colchida post Aegeus thalami sibi fœdere iungit,

OVIDII METAM. LIB: VII:

At Theseus aberat tum procul arce patris:
 Qui tandem rediens uarijs erroribus actus,
 Ignotus patrium limen (ut hostis) adit.
 Saga sed attulerat Scythicis aconiton ab oris,
 Virus Echidneæ dicitur esse canis.
 Infernas etenim sedes Virinthus Heros
 Aggredens, secum Cerberon inde trahit,
 Qui superis uescens auris, e dentibus albas
 Eruclat spumas, quas Aconita uocant;)
 Hostitis hoc miscet calici Medea uenenum,
 Proponit nato pocula dira pater.
 Ensis at in capulo generis monumenta uetusti
 Conspicit, hinc illi Thesea nosse datur:
 Pestiferos igitur potus excussit ab ore,
 Effugit Aegides hac ratione necem.

ALLEGORIA.

Sic Deus & media quos uult in morte tuetur,
 Hostica nec semper tela nocere solent:
 Herculis exemplum cui cerberus ipse catenis
 Peruit astrictus, nos quoq; magna docet.
 Imprimis hinc fortis homo se uincere discat,
 Cerberon heu proprio corpore quisq; gerit:
 Cuilibet impurum peccati uirus adheret,
 Affectus quatunt pectora nostra graues.
 Hos uincire decet, rabidumq; euellere monstrum
 Cordibus: hæc præstans est generosus eques.

Minos, Cephalus, & Aeacus. IX.

CUm Minos rex Cretensium cū Atheniensibus bella gereret, multæ ex Cycladibus insulæ ab eo defecerunt. Iustis igitur ad expeditionē bellīcam destitutus copijs, ab Aeaco Oenopiæ rege aduersus Athenienses præsidia poposcit, sed repulsam passus, ingenti luctu discedit. At ubi Cephalus Procrin, regis Atheniensium filiam, coniugio sibi iunctam habens, auxilia petisset pro Atheniensibus, humaniter ab Aeacidis & acceptus, & uoti sui compos factus est.

ENARRATIO.

Mvtua Cecropides & Cretam prælia uexant,

OVIDII METAM. LIB. VII.

Rex igitur Minos tendit ad Oenopiam.

(Asacus hic sedem regnumq; tenebat auitum,)

Auxiliatrices poscit ex inde manus,

Ac belli vires contra sibi querit Athenas,

Cumq; uiro pacis iungere foedus auct.

At Asopiades Crotensis uota refellit,

Nulliusq; preces ponderis esse finit.

Morsus abit Minos: paruo post tempore uellus

Concita uentosis Attica classis adest:

Aeolides una Cephalus uenerabilis heros.

Aduenit, ex forme dona priora gerit.

Regales intrat portus, belloq; precatus

Auxilium, pacis foedera sancta rogat:

A Minos peti petulanter Acheida narrans,

Aeacus huic leta mente spondit opem,

Praesidiumq; uiros, ac robora plurima iussit.

Sumere: nam uario milite diues erat.

ALLEGORIA.

Foedera sic reges inter se mutua pangunt,

Et iuramentis ludere saepe solent,

Astragalus uelut est pueris certare uoluptas,

Sed iurata fides non diuturna manet.

Una dies regum socialia uincula rumpit,

Paruaq; *συμμάχια* dissipat hora ducum,

Non e principibus luteo de puluere crotis

Pendet, at e summo uita salusq; Deo.

Descriptio pestis in Aegnia.

A Eacus rex Thessaliæ Iouis & Aegniæ filius, cū Oenopiā, seu ut Straboni uidetur, Oenomiam insulā coniugis nomine post Aegniā quoq; appellatā incoleret, grauis pestilentia eam inuadebat, adeo ut infecto aëre, terra, gramine, fontibus, & pecorū, & hominū incredibilis copia caderet, & locus iste populis penè totus euacuaretur. Hanc miserandam stragem ira Iunonis Aegnetis immisissam, Aeacus Cephalo luculentè commemorat.

ENARRATIO.

Aegniā pestis quondam uiolenta premebat,

OVIDII METAM. LIB. VII.

Atrâq; pascebat tabida membra lues.
Aestus lethifero calidus properabat ab austro,
Ipsâq; iam uitium concipiebat aqua.
Aer, terra, fretum uirtus penetrabile sentit,
Horrenda uolucres strage canesq; ruunt.
Euenit & medio tauros occumbere sulco,
Lanigeri pereunt spontè per arua greges.
Acer equus diro cadit ad præsepia morbo,
Robora nec prisca cerua uigoris habet.
Obruit extremò clades hæc seuæ colonos,
Serpit & in multos pestis acerbæ uiros.
Funera matronæ natæ mixtæq; maritis
Languentes obeunt, strage repletur humus.
Sternunturq; solo defuncta cadauera passim,
Et sua cuiq; domus exitialis erat.

ALLEGORIA.

Aeacus hæc narrat Cephælo deterrima cladis
Fata, quibus periit non numeranda cohors.
Scilicet horribilem nobis denunciat iram,
Suppliciumq; Dei tam gemebunda lues.
Accidit incerto non pestis noxia casu,
Pœna sed æthereo defilit ista polo.
Flagitijs hominum datur hæc æquissima merces,
Pestilientia nostra nec remouetur ope.
Lethiferi Deus ipse iacit fera spicula teli,
Non fluet è manibus cui sceleratus homo.

Formicæ in homines. XL

Post grauem in Aegma insula pestilentiam, diu multumq; grassatam, Aeacus tandem precibus & misericordia à Ioue impetrauit, ut euacuata iam insula, quot formicæ in quercu apparuissent, tot uersæ in hominum species, desideratâ multitudinem explerent. Homines igitur ex eiusmodi animalibus procreati, Myrmidones dicebantur: Formicæ enim Græcè *μύρμηκες* uocantur, unde nouis populis nomen Myrmidonum est impositum.

ENARRATIO.

Pestis ut Aegnam populus spoliauerat ingens,

Aeacus implorat numina magna Iouis,
 Et sibi uel socios inopina morte preceptos,
 Restitui lachrymans uoce gementē petit:
 Vel pariter gelido condi sua membra sepulchro
 Cum turbis, fatum quod subire, rogat.
 Iuppiter exaudit luctus et uerba precantis,
 Rebus et est miseris ferre paratus opem:
 Sacra Iouis quercus superas tendebat ad auras,
 Hic formicarum plenus aceruus erat.
 Ingentes cumulant animalia parua labores,
 Et querunt multa sedulitate cibum.
 Aeacus ut densam miratur et aspicit agmen,
 O mihi tot ciues restituantur ait:
 Quot formicarum glomerantur in arbore passim,
 Corpora uota Deus mox facit esse rata.
 Confestim duro surgunt animalcula trunco,
 Atque pedes hominum membra manusque gerunt.
 Gente noua gaudet multum, ciuesque salutat
 Aeacus innumeros, Myrmidonasque uocat.

ALLEGORIA.

Paruula permagni specimen formica laboris
 Exhibet, hæc pastum congerit ore suum,
 Quo tenuem foueat brumali tempore uitam,
 Verus homo prestans hoc imitetur opus,
 Ac dum tempus adest, diuinaque gratia durat,
 Munera sollicitus non peritura legat.

Cephalus & Aurora. XII.

CUm Cephalus in montē Hymetō regionis Atticæ uenaretur, ab Aurora propter insignē corporis pulchritudinē raptus est. Quem ut comperit Procridis suæ coniugis amore impliciti, à se uelle diuertere, fecit ut mutata specie tenderet Athenas, eamq; & pollicitis, & muneribus tentaret, an pudicitia retineret integram. Quo facto, Cephalus fidem coniugis suæ parum sinceram animaduertit, Pudore autem Procris perfusa, ad uitandum mariti sui aspectum, in saltibus sese occultauit.

ENARRATIO.

Retiā cum Cephalus de vertice montis Hymetō

OVIDII METAM. LIB. VII

Poneret indomitis munè dolosa frena,
 Lutea conspexit roseis aurora capillis,
 Et secum rapuit ni petulante uirum:
 Procris at huic coniux nimium dilecta manebat,
 Sacraq; nuper erant foedera pacta tori:
 Fidus ei Cephalus soli constanter inhaeret,
 Pectore Procrin habet, Procrin ex ore refert.
 Inde domum properat, subitos aurora furores
 Concipit, effigiem dat Cephaloq; nouam,
 Ignotaq; uirum specie repetisse penates
 Cogit, ex uxoris sollicitare fidem:
 Ergo domum graditur ueluti peregrinus ex hospes,
 Procrin ex ad Veneris gaudia blanda uocat.
 Illa diu renuit tandem succumbit avaris
 Muneribus, thalami sic uiolatur honos.
 Post ubi cognouit proprium sensisse maritum,
 Perfidiam Procris iurâq; fracta tori,
 Mota pudore graui syluas quæsiuit opacas,
 Contristata sui fugit ex ora uiri.

ALLEGORIA.

Haud est tam solidum uel inexpugnabile quicquam,
 Quod non argenti uis superare queat.
 Dira fames auri trahit ad deterrima mentes
 Crimina, nec monstrum foedius esse solet.
 Nodus auaritiæ si quem constringit, ad omnem
 Illi uirtutem semita clausa manet.

Cephalus & Procris. XIII.

Procris à marito se deceptā animaduertens, pudore commota, ut conspectum eius uitaret, inter densa nemorū uirgulta se abscondidit: Cephalus autē amoris impatientia, cum uxoris absentiam ferre diutius non posset, precibus ut ad se rediret, impetrauit, Quæ reuersa, canem ipsi dedit uelocissimum, & iaculum ineuitabile, cuius missio nunquam fuit irrita, sed uim ferendi efficacissimam habuit.

ENARRATIO.

IAm Procris nemorum densis celatur in antris

Seq; uiri captam fraudibus esse dolet.
Nec posthac ulli se iungere moesta marito.
Cogitat, aut priscum rursus adire torum:
Sed syluis potius uitam duxisse iugosis
Ac dare se comitem casta Diana tibi.
Peruenit at Cephalo uetus ignis ad ossa relicto,
Querit & uxorem corde dolente suam.
Hanc, postquam reperit, uerbis affatur amicis,
Et sibi dimitti facta dolosa petit.
Aeolides simili pariter succumbere culpæ
Affirmat donis se potuisse datis.
Idcirco ueniam poscit peccata fatendo,
Sollicitas recipit Procris amica preces,
Iungitur inde suo coniux optata marito,
Vnanimesq; simul tempora leta trahunt:
Datq; canem munus Cephalo uenerabilis uxor,
Cui par currendo non canis alter erat:
Dat pariter iaculum certos quo mitteret ictus,
Pignus & hoc firmi foederis esse cupit.

ALLEGORIA.

Vincula non leuib; rupisse iugalia causis
Conuenit, astrictam seu uiolare fidem:
Consortes inter thalami discordia cedat,
Nec stabilem teneat lis inimica locum.
Alter & alterius mitis delicta remittat,
Connubij fœlix sic erit omnis amor.

Procris

Procridis mors. XIIIIL

Cephalus cum studio Dianæ feras assidue persequeretur, et nimio æstu refrigerari cuperet, Aurā uocabat. Procris autē uxor existimans, maritum Nymphā aliquā hoc nomine dictā expetere, in uirgultis se recōdidit, contemplatura, cuius nam uirginis cupiditate Cephalus flagraret. Motis igitur hinc inde uirgultis, maritus in his feram latere putans, emissio iaculo, coniugem inscius interfecit.

ENARRATIO.

Venatum Cephalus chara sine coniuge solus
(Ceuq; prius famulis non comitatus) abit.

❧ OVIDII METAM. LIB. VII.

Nec canibus, nec gaudet equis, nec retia pandit,
 Sed fissus iaculo tentat adire feras:
 Post ubi lassato manat de corpore sudor,
 Aestus & intenso membra calore grauat.
 Prouocat aëriam gelidis è uallibus auram,
 Clamans, ô adsis frigus & Aura mihi.
 Aura ueni, nostrumq; leues precor aura laborem,
 Sic crebris petitur uocibus aura uiro:
 Rumor & ambiguus contingit Procridis aedes,
 Quòd Nymphæ Cephalus flagret amore nouo:
 Mox igitur nemorum uirgultis abditur atris,
 Spectet ut euentum quidq; maritus agat.
 Fronde leuem tenera strepitum mouet æmula Procris,
 Hirsutam Cephalus sed putat esse feram.
 Et iaculum celeris, telumq; uolatile mittit,
 Lethiferum coniux pectore uulnus habet:
 Hei mihi conclamat, funebria uerba maritus,
 Audit & agnoscit Procridis esse sonum:
 Accurrit subito tentans inhibere cruorem,
 Illius at uim deserit ossa calor.

ALLEGORIA.

Suspicione perit Cephalis miserabilis uxor:
 Credulitas illi fata suprema tulit:
 Qui facile credit, leuitate laborat inani,
 Et per stultitiam tristia damna subit.

FINIS LIB. VII. METAM.

Scylla & Minos. I.

Minos Iouis & Europæ filius, rex Cretenfium, cum ob filium suum Androgeum ab Atheniensibus interfectum, pœnas repeteret, Megaram urbem, in qua Nisus regnabat, obsedit, sperans hac expugnata, se uniuersam facile uictoriâ reportaturum. Interim uerò dùm urbs oppugnabatur, Scylla, Nisi regis filia, sæpe murum, delectationis gratia, conscendit, & animaduertens Minoë regali cultu prope murum equo exultantem, pulchritudine eius mirum in modum exarsit.

ENARRATIO.

Obsidet Alcatheon Minos hostiliter urbem,

OVIDII METAM. LIB. VIII

Et contra Nisum bella superba gerit.
Cornus iam sexti rutilans compleuerat orbis
Cynthia, cum fato pugnat uterq; pari:
Namq; diu simili uictoria lance pendit,
Vnius & bellum conditionis erat:
Regia stat turris, muro coniuncta sonanti,
(Qua referunt Phœbam deposuisse lyram,)
Illuc sæpe solet conscendere filia Nisi,
Hostiles celsa spectet ut arce manus.
En belli procerum iam nomina nouit equosq;
Minos facie gaudet & illa ducts,
Quem reliquis præfert, habitus laudare decoros
Incipit, ac tacito carpitur igne uiri.
Hinc calido uarij surgunt sub pectore motus,
Intrat & insanus uirginis ossa furor.
Dum secum reputat partes distracta per ambas,
Fimiri bellum qua ratione queat.

ALLEGORIA.

Scylla uelut speculam scandens lasciuia sonantem,
Cretensis turpi gestit amore Ducis:
Sic homo qui leuiter celsos affectat honores,
Et mundi titulos ambitiosus amat,
A Sathana rapitur, Minos quem fortis adumbrat,
Fœdus & ad sceleris pellitur omne genus,
Donec ei tradens animam succumbat agone,
Heu quantum carnis gloria uana nocet.

Scylla Minoë patriæ suæ hostem perditè amans,
nullam aliam genio indulgendi uia reperire potuit,
quam ut parenti suo Niso crinem purpureum,
in quo fortitudo regis & salus uniuersæ ciuitatis
consistebat, absunderet. Dormientem igitur genitorem
capillis spoliauit, & reſeratis portis per medios
hostes transiens, eos Minoi obtulit, & sic ardēti
amore fascinata, de ipso bene mereri cupiuit, Is
uerò Scyllā cōiuijs profecutus, à se procul abegit,

ENARRATIO.

IN Minoa fouet coeas Nescia flammæ

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Scylla, nec ardoris uim superare potest.
 Nox erat & tenebris audacia crescit opacis,
 Fessaq; iam curis pectora somnus habet.
 Ingreditur thalamos uirgo taciturna parentis,
 Cum premeret regis lumina clausa sopor.
 (Purpureos is enim gestabat uertice crimes,
 Maxima qui patriæ signa salutis erant.)
 Proinde suis spoliât Nisum truculenta capillis
 Filia, Cretensî munera fertq; Duci.
 En ego nunc, inquit: furtiui pignus amoris
 Apportans, patriam sic tibi trado meam.
 Accipe purpureum crinem, nec mutua posco
 Præmia, sed tantum sis tua tota precor.
 Dij te sum moueant, Minos respondet, iniqua
 Cogitur & turpem mox dare Scylla fugam.

ALLEGORIA.

Fœminei sexus mores tibi filia Nisî
 Exprimit: hæc patriæ fert nocumenta sue.
 In propriumq; ferox molitur fata parentem,
 Heu quam sæpe capit cor muliebri uiros,
 Amittit simili Samson ratione capillos,
 Qui uirtute comæ multa stupenda facit.
 Qui leo terribili discerpitur ore cruentus,
 Cuius & hostilis robore turba cadit.
 Fœmineo tandem miserè delusus amore
 Vincitur, & tristi funere mortis obit.

Scylla

Scylla in auem. III.

CUm Minos purpureo crine, quo à Scylla donatus erat, adiutus urbem Megaram expugnasset, tandem in patriam suam proficisci cogitauit. Quē in nauē unā cum exercitu ingressum Scylla magno clamore & gemitu secuta est, etiā atq; etiā petens, ut se cū ipso adduceret. Abnuente autem istud Minos, manibus inhærebat naui, quam pater Nisus, in Halitæum uolucrum commutatus insequebatur, pœnam de filia sumere uolens, sed & ipsa in Cirim auem subito conuersa est.

ENARRATIO.

Alcatheon cepit Scylla cum Gnosius urbem

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Præsidio, leges hostibus imposuit,
 Extemploq; ratæ solui retinacula iussit,
 Contendens patrios rursus adire lares:
 Scylla sed æratas cernens abscedere puppes,
 Præmia flagitij larga referre cupit,
 Minoisq; diu precibus deposcit amorem
 Innumeris, optans tecta uidere Ducis:
 At nihil efficiens rabidam se uertit ad iram,
 Acriter et dictis ceu furibunda tonat:
 Exprobans duris regi data numera uerbis,
 Et meritum luget sic perijsse suum:
 Insequitur tandem uirgo complexa carinam,
 Hanc pater, ut cernit, nunc Hælietus auis
 Aduolat, ut laceret: Ciris fit Scylla uolucris,
 Scilicet à tonsis nomen adepta comis.

ALLEGORIA.

Virgo quæ patriam Nisæia prodidit hosti,
 Tantis pro meritis præmia nulla capit:
 Sed deserta sui discedit ab ore parentis,
 Nec scit quò faciem uertere tuta queat:
 Sic Sathana qui se credit, patremq; benignum
 Deserit in cœlis, postmodò uiuet inops.
 Huic deplorato non auxiliabitur hostis
 Tempore, præsidium nec feret ipse Deus.
 Fallitur haud unquam Domino qui firmus adheret,
 Interit at Sathana qui famulatur homo.

Theſeus

Theseus Minotaurum uincit. IIII.

Minos uictor cum Atheniensibus stipendiū imposuisset, ut uidelicet nobiliū nōnulli quotannis ad Labyrinthū in Cretā, à Dædalo artificiosè exstructum, mitterentur, qui Minotauro (quem Pasiphaë, Solis filia Minois uxor, eiusdem Dædali fabri ope iuncta tauro, enixa fuerat) erant obijciendi: Tertio stipendio Theseus Aegæi & Aethræ filius, in Cretam insulam deuectus, Ariadnæ Regis filiæ, quæ iuuenis amore arserat, ope & consilio periculum capitis effugit.

ENARRATIO.

Dædalus ingenio faber & præstabilis arte

OVIDII METAM. LIB. VIII.

In Creta flexo tramite ponit opus.
 Huius in errorem seducunt limina quemuls,
 Irremeabilibus nempe referta uijs.
 Quæ Minotaurus monstrum crudele locatur,
 Semibouis fuerat cuius imago uiri.
 Claudunturq; simul bello deuicta superbo
 Corpora, quæ monstri sanguine guttur alant.
 Thesea post etiam iuuenem fors aspera tangit,
 Sed bona præsidium fert Ariadna uiro:
 Ostenditq; modum possit quo uincere taurum,
 Ac retro dubium uoluere certus iter:
 Namq; picem, fusumq; iubet portare globosum,
 Perq; recuruatas ducere fila uias.
 Dehinc monstri lento replere bitumine fauces,
 Obsequitur Theseus, consiliumq; probat,
 Et Minotauri sic turgida colle recidens,
 Fraudibus exuitur, quas Labyrinthus habet.

ALLEGORIA.

Fert Minotaurus Satbanæ simulachra ferock,
 Guttur qui latè pandit inane suum.
 Humaniq; nequit satiari sanguinis haustu,
 Aegidis Christus grandia facta notat,
 Perplexas cæci latebras qui lustrat Auerni,
 Plutonis frangens imperiumq; neq;
 Prodit & è tumulo lucem rediuiuus ad alman,
 In cælum pariter leta trophæa refert.

Dædalus & Icarus. V.

DAedalus Eupalami filius, de quo suprà dictum, ubi propter cōmissa ex labyrintho, in quem unā cum filio suo Icaro clausus erat, aufugere uellet, pennas sibi & filio aptauit, quibus subleuati, ut uolucres, Regis ita Minois imperium euitarunt. Verū Icarus quia patris obtemperare præceptis nequiuit, ex alto in maris insulam decidit, quæ dein eius nomine Icaria dicta est. Dedalus autem sepulto filio, in Siciliam ad Oocalum Regem peruenit.

ENARRATIO.

Icarus & Genitor labyrintho clausus uterq;

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Arte, nouaq; sibi consulere fuga.
Pernices membris quia Dædalus applicat alis,
Et pennis cœli tentat adire plagas,
Præcipit & puero tenues uolitare per auras,
Extemploq; patris tollere corpus humo,
Illius & plumas humeris affigit, ut alto
Aëre ceu uolucris carpere posset iter.
Inde secant ambo plaudentibus æthera peninis,
Gnosiaciq; cauent hac ratione minas.
At puer audaci regnum sublime uolatu
Appetit, & lapsu præcipitante ruit,
Dumq; patris temerè monitus ac iussa relinquit,
Aequoreo pennas amne solutus, obit.

ALLEGORIA.

Ceu labyrinthæis opifex ambagibus errat
Clausus, & hunc monstri terret imago feris
Sic animas hostis moribundo carcere strictas
Angit & oppugnat, nec patet inde fuga.
Ni sit homo prorsus terreno exutus amore,
Adq; Deum precibus sobria corda leuet.
Aethereasq; petat (solers ut Dædalus) auras,
Et querat superas limina sancta domos:
Gratia sed Christi leuibus nos instruit alis,
Haud quicquam nostra perficiemus ope.
Quisq; suis tentans metiri uiribus astra,
Icarus ut rapidis morte peribit aquis.

Perdix

Perdix puer in auem. VI.

Perdix avis cum Dædalū suū ipsius filium sepe-
 lientē uideret, miro eius casu lætata fuit, nuper
 enim in auē transmutabatur. Erat autē filius Cali
 Atheniensis Dædalō à matre, sorore nimirum eius,
 propter consanguinitatē cōmendatus & in disci-
 plinā traditus, qui singulari ingenij acumine pri-
 mō ferrarū & Cinciri usum inuenit, quā ob causam
 à magistro exosus, de muro præcipitatus est, cui de-
 cidenti Minerva opem tulit, & eum medio uolatu,
 in auem sui nominis conuertit.

ENARRATIO.

Daedalus ut natum tumulto mandauit, ab alta

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Triste uidens Perdix ilice plausit opus,
 Declarans pennis & lato gaudia cantu,
 Hæc puer antè fuit, factaq; nuper auct:
 Tradit enim fratri sobolem germana docendam,
 Bissenas hyemes post ubi natus agit.
 Ille sed ingenio præstans & acumine mentis,
 Doctorem celebri uincit in arte suum.
 Cui dentata prius reperitur ferra, deinde
 Circinus, hinc cedunt commoda multa fabris.
 Inuidet ast illi præclarum Dædalus omen,
 Et mox præcipitem Palladis arce iacit.
 Mentitus lapsu puerum cecidisse dolendo,
 Hunc tamen auxilio casta Minerva fouet.
 Reddit eum uolucrem, pennis & in aëre uestit,
 Illaq; perdicis nomen ut antè gerit.

ALLEGORIA.

Sustinet inuidiam fruitur qui sorte secunda,
 Cuiue Deus mentis suppeditaui opes.
 Liuior præcipue regnat sublimibus aulis,
 Alter & alterius nil rationis habet.
 Fortior infirmum turbat maiorq; minorem
 Supprimit, hic odijs pectora dira scatent.
 Proh dolor & latum scelus hoc irrepfit in orbem,
 Accipiter turdos cen laniare solet.
 Et miseræ coluber uelut infestare lacertas,
 Sic perit inuidia sæpe benignus homo.

Meleager in uenatione aprum interemit. VII.

Oeneus Rex Aetoliæ, Parthaonis filius, quia in sacrificio cogendorum fructuum, de industria præterierat Dianam, ab ea horrendus quidam Aper in Calidoniæ agros, ut omnes segetes euerteret, immisus est. Perseuerante autem Oeneo in despectu Deæ, Meleager iussu parentis, convocatis Græciæ principibus, ad uenationem apri aggressus est, cui negotio etiam Atalata Schœnei, Arcadiæ regis filia, intererat, quam Meleager deperibat. Ab hac etiam aper primo uulneratus, deinde à Meleagro interemptus fuit.

ENARRATIO.

Mvnera plena Deis anni successibus Oeneus

OIDII METAM. LIB. VIII.

Offert, & cunctis sacrificare studet.
Præterit at solam cui non dat thura Dianam,
Et meritò castam priuat honore Deam.
Hinc furor exardet Trivia nec ferre nefandum
Hoc scelus & regis facta superba potest.
Protinus Oeneios horrendum mittit in agros,
Qui perdat segetes aruaq; uastet, aprum:
Illius igne micant oculi sæuoq; cruore,
Ac setæ ueluti cuspis & hasta rigent,
Huic quoq; spuma fluit calidis è faucibus alba,
Igniuomo dirum fulmen & ore cadit.
Conculcat passim sata læta boumq; labores,
Palmitè cum grauidò mitis oliua perit,
Sæuit & in pecudes nec eum rabiosa canum uis,
Nec pastoræ pellere turba, ualet:
Conueniunt igitur clara de gente Pelasga
Venandi studio præcipueq; Duces.
Strinxit Athalante uirgo pulcherrima primum
Vulnere, confecit post Meleager aprum.

ALLEGORIA.

Hic designat aper plenum feritate Tyrannum,
Qui proculcando perdere cuncta solet.
Expectat miseras inflata superbia pœnas,
Ac spretus ueræ religionis honor.
Vnius interdum subitas fert noxa ruinas,
Et commissæ ducum subdita turba luit.

Meleager

OVIDII METAM. LIB. VIII.
Meleager & Athalante. VIII.

93

Meleager Oenei filius, apro iam interfecto, caput & exuias uirgini Atalantæ, quod aprum primò sauciaffet, lubens concessit. Quod cum eius auunculi Plexippus & Toxeus, quorū pater Thestius erat, conspicerent, molestia maxima sunt affecti: Exuias igitur uirgini eripientes, suo sanguine pœnas temeritatis pependerūt: Meleager enim irritatus, magno cum impetu in eos inuasit, & omnes tælo trucidauit.

ENARRATIO.

VT generosus aprum tetigit Meleager acuta

Cuspide lethali uulnere cæsus obit.
 Huic igitur ferro caput exitiabile scindit,
 Diripit & rigida tergora pellis ouans:
 Sed quia uirgo feram primum Nonacria telo
 Strinxerat, hanc partem laudis habere finit.
 Protinus exuias dat præmia magna puellæ,
 Dat caput abscissum spontè furentis apri.
 Inuidiam reliquis peperit laudabile donum,
 In totoq; sonans agmine rixa fuit.
 Thestiadæ fratres per uim data munera raptant,
 Fortis at Oenides talia ferre nequit.
 Stringit in agnatos gladium commotus ab ira,
 Inq; uiros nudo percitus ense ruit.
 Mollia Plexippi demittit in ilia ferrum,
 Principio ualidum Toxea deinde petit,
 Amborumq; suo prosternit corpora telo,
 His ita sublati præmia uirgo refert.

ALLEGORIA.

Mutua cognatos inter miserandaq; cades
 Exonitur, sauo bellaq; Marte uigent.
 Occumbunt bini truculento uulnere fratres,
 Quis leuis ambitio fata cruenta tulit:
 En super exuijs contentio dira mouetur,
 Nec paucos hodie perdit inanis honor.
 Rebus & leuib; rixæ nascuntur atroces,
 Publica quæ secum lataq; damna trahunt.

Meleagri interitus. IX.

Althæa mater Meleagri, postquam fratres suos à filio interemptos esse accepit, stipitem fatalem à Parcis absconditū, in quo uita Meleagri consistebat, flamma perussit, quo absumpto, Meleager etiam extinctus est. Hoc autem defuncto, sorores ipsius interitum deplorantes, inter lamentandum in uolucres conuersæ, deq; fratris nomine Meleagrides sunt cognominatæ.

ENARRATIO.

Germanos postquam proprios Althæa necatos
Accipit, immenso corda dolore grauat.

• OVIDII METAM. LIB. VIII.

Et lachrymans urbem mœstis ululatibus opplet,

Mutat & auratas uestibus illa nigris:

At simul autorem cædis cognouit acerbos,

Matronæ gemitus mœror & ira tulit:

Concita nam uarios motus in pectore uersat,

Et struit in natum funera dira suum.

Stipes erat, filiam nentes fatale Sorores,

Olim flammato quem posuere foco,

Perderet ut uitam combusto torre caducam,

Oenides (Parcis lex ea certa manet.)

Thestias at foetum tenues ubi mittit in auras,

Flagrantem ramum protinus igne rapit,

Abscondens & cum plures extendit in annos,

Aetatem sobolis, fataq; seua fugat:

Nunc uerò nati facinus cum lugubre cernit,

In flammæ torrem (saucia mente) iacit.

Continuò rapidis Meleager ab ignibus ardet,

Et sua paulatim uiscera tostus obit.

ALLEGORIA.

Fumoso ueluti stipes comburitur igne,

In prunisq; diu non superesse potest:

Sic mortale breui spacio consumitur æuum,

Dum, tanquam uento lux, aboletur homo.

Quàm citò conflagrat lignum fornacibus aptum,

Tam citò quæ trahitur uita caduca perit.

Peri-

Perimele in insulam. X.

Perimele Hippodamantis filia, cum ab Acheloe amne per uim esset uitiata, pater eam ob admissum flagitium in pelagus ex alto scopulo præcipitauit. Achelous uerò de salute amicæ uehementer sollicitus, à Neptuno petijt, ne ipsam submergeret, sed ei uel tutum aliquē locū præberet uel eā in locū conuerteret. Quod sanè Neptunus facile permisit, statimq; Perimelem in insulam transmoutauit.

ENARRATIO.

Amnis Acarnanus Perimelen priuat honore

.. OVIDII METAM. LIB. VIII.

Virgineo, nomen hic Achelous habet.
At pater Hippodamas luctu commotus & ira,
Flagitium sobolis corde dolente tulit:
Protinus è scopulo deiecit in æquora natam,
Iussit & hic sceleris præmia ferre sui:
Haud mora stupratam resonans Achelous amicum
Excipit, & regem sic maris alloquitur.
Imperium pelagi sortite Tridentifer audi,
Et sine quas fundo pondus habere preces.
Huic ego uirgineum quam porto nomen ademi,
Inde patris poenas iam feritate luit.
Arida nunc illi tellus habitanda negatur,
Quam pater è scopulo trussit ad ima freti:
Tu fac ne pereat pelago summersa profundo,
Tu Deus hanc medijs eripe quæso uadis,
Et concede locum miseræ, quo tuta quiescat,
Aut mea, si mauis, fiat amica locus.
Annuit huic ponti parent cui flumina rector,
Insula telluris sitq; puella nouæ.

ALLEGORIA.

Hippodomas natam ueluti deturbat ab alto
Marmore, dum patrat grande malumq; nefas:
Sic & iniquus homo, quoties se crimine sædo
Polluit, in dubias præcipitatur aquas,
Pellitur & supera regni cœlestis ab aula,
Et rapido scelerum mersus in amne perit.

Iupiter & Mercurius hospites. XI.

Iupiter & Mercurius in humanam formam conuerſi, Phrygiam regionē, ut hominū animos eorumq; benignitatem experirentur, peragrârunt. Cū autē ex oppidanis eos nemo reciperet, tandem Philomonis rustici & pauperis cuiusdam hospitium ingreſſi, ab eo liberaliter ac lautē, pro tenuitate ac rei familiaris angustia, tractati sunt: Nam præter uulgares epulas etiam Philemon unicūcum ijs, quem habebat, anserem maſtare uolebat, Eius uerò necem Dij prohibuerunt.

ENARRATIO.

Cum Ioue Mercurius Phrygiam lustrauerat olim,

OIDII METAM. LIB. VIII.

Et facie tectus carpit uterq; uiam,
Humanoq; nouas gestant in corpore formas,
Mille domos adeunt, & loca mille petunt.
Hospitij sedem sub amoena crepuscula noctis
Querentes, frustra sed pepulere fores:
Pressa tamen stipulis tandem casa parua recepit,
(Et requiem fessis præbuit illa) Deos.
Baucis anus trepidusq; domum coluere Philemon,
Excipiunt læti numina bina senes.
Extemplo pariter sopitum suscitatur ignem
Baucis, olus folijs truncat & ære coquit.
Fercula fictilibus ponuntur rustica uasis,
Pocula de fago stant fabricata rudi.
Pauperibus Diui gaudent accumbere mensis,
Ac donis cumulant uina dapesq; nouis:
Unicus anser erat quem dijs mactare parabat
Foemina, & agricola sed uetuerat necem.

ALLEGORIA.

Hospitij pia iura Deus commendat, & illud
A nobis læta fronte requirit opus.
Cui uerè fuerit peregrinus & aduena curæ,
Præmia pro uili munere larga feret.
Olim dum Genijs hominum sub imagine binis
Officij Lothus præstitit omne genus,
Diuus & Abraham parili seruiuit honore
Hospitibus, facilem promeruerat Deum.

Iupiter & Mercurius benignitatem Philemonis & Baucidis experti, se Deos palam ostendūt, eosque secū ascēdere collē iubent: Quo facto mox suum oppidulū in lacū uident cōuersum, omnesq; domos præter suā casam, quæ in templū erat mutata, submersas. Porro à Dijs optione datā senibus, ut quicquid uellent peterēt, Philemō se templi huius sacerdotes esse ea conditione optauit, ut nec ipse coniugis, nec uxor eius mortē uideret. Voti igitur ambo facti compotes, tandem cum ad extremam peruenissent senectutem, in arbores euaserunt.

ENARRATIO.

Post coenam se sponte Deus patefecit uterq;

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Ac iuncti senibus mox abiere domo:
 Culmina coniugibus sed celsa petentibus inde
 Oppidulum spectant interiisse suum,
 Submersosq; Lares, tantum casa Baucidis ima
 Versa stat in templi splendida testâ sacri.
 Ambo stupent thalami mox cum consorte Philemon,
 Effundunt timido uota, precesq; sono.
 Iuppiter hos placidè uerbis affatur, & inquit:
 Hæc procul ambigui signa doloris eant.
 Optio sit uobis dabitur quodcumq; petetis,
 Præmia uos, poenas cætera turba ferat.
 Alter ut alterius fati sit nescius optant,
 Ecce sacerdotis munus utrisq; datur,
 Vt fano præsent, tandem pro morte uirentes
 Arboris assumunt corpora bina comas.

ALLEGORIA.

Nescia dijs hilarè confert benefacta duobus
 Cum seniore suo coniuge Baucis anus.
 Hinc precium tali dignum pietate reportant,
 Ac necis expertes arbor uterq; manent.
 Sic qui pauperibus fraterni præstat amoris
 Officium, uitæ tempora longa trahit.
 Hospitis & fuerit cui cura benigna uagantk.
 Illæ Deo coram quercus ut alta uiret:
 Qui uerò proprias externis obserat ades,
 Horrenda tandem morte scelestus obit.

Erifichthon quercum excindit. XIII.

ERifichthon Thessalus, Deorum contemptor,
 cum in Cereris nemore multas arbores securi
 uiolaret, altissimamq; quercū, in qua Nympha ha-
 bitabat, excinderet, Hamadryades illorum mon-
 tium incolæ ad Cererem conuenerunt, precantes,
 ut tantum contemptum & impietatem ulciscere-
 tur. Ceres igitur & sua & Hamadryadū causa per-
 mota, Erifichthonē nouo supplicij genere affice-
 re, assiduaq; famis stimulatione cruciari decreuit.

ENARRATIO.

Caelicolum tenues Erifichthon numina sacrum
 Erubuit Cereris non uiolare nemus.

104 OVIDII METAM. LIB. VIII.

Dicitur is ualida lucos temerasse bipenni,
 In quibus annoso robore quercus erat:
 Fama refert Dryades hanc incoluisse puellas,
 Abstinuit seuas non tamen ille manus:
 Sed famulos sacrum iussit succidere robur,
 Istu tunc medio uox dedit ore sonum.
 Nympha sub hac ego sum, quæ scinditur arbore ferro,
 Parce precor: coeptum Thessalus urget opus.
 Et multò ueterem prostrauit pondere quercum,
 Attonitæ Dryades facta nefanda dolent.
 Mœrentes adeunt. Cererem cum uestibus atris,
 Et poenas orant suppliciumq; uiro:
 Annuit alma Ceres, nimium permota nefando
 Crimine, nec poenam uult adhibere leuem:
 Sed lacerare fame genitrix Erisichthona frugum
 Molitur, miris & cruciare modis.

ALLEGORIA.

Thessalus iste potest tibi demonstrare Tyrannum,
 Qui spernit petulans numina sacra Dei,
 Opprimit & iustos homines, rabidaq; securi
 Deijcit, innumeris persequiturq; malis,
 Turpibus & prædis inhiat grauibusq; rapinis,
 Quas captat, nunquam se saturare ualet:
 Hinc miseri plangunt luctu, cœleste uocantes
 Auxilium, supera quos Deus arce iuuat.

Descri-

Descriptio famis. XIII.

Ceres Dea frugum, Erisichthonis immani facinore uehementer indignata, unā ē Nymphis ad Famem, quæ Dea representatur, in extremam Scythiā ablegauit, quæ suo nomine oraret ipsam, ut Erisichthonem tota ui inuaderet, eidemq; famelico prorsus omnem edendi satietatem adimeret: Nympha ergo Deæ morem gerens, à draconibus uecta, illud à fame, quamuis Cereri aliàs inimica, impetrauit.

ENARRATIO.

Montanam dictis compellat Oreada Nympham,

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Et placide sature talibus alma Ceres.

Est locus extrema Scythiæ macilentus in ora,

Cernitur hic tellus arida frigus iners.

Hæc pariter ieiuna fames in sede moratur,

Illi præcipies nomine rite meo,

Vt se uisceribus latitans Erisichthonis abdat,

Aggreditur curru Nympha uolante uiam.

Aera per medium subuecta draconibus errat,

Et limen Scythiæ mox regionis adit,

Obscanamq; famem lapidofo cernit in agro,

Hirtus ei criminis pallor in ore sedet,

Labraq; foeda situ nigri rubigine dentes,

Rara cutis quæ uix inferiora tegit.

Huic procul ut uidit Cereris mandata reclusit

Nympha, dehinc retro curribus egit iter.

Dira fames subito præceptis paret, & omni

Exequitur studio iussa seuera Deæ.

ALLEGORIA.

Expectat merito seuum Triopeius Heros

Supplicium (uincit quod mala cuncta) famis.

Et merito quoniam per fasq; nefasq; cruorem

Exuxit miseris, præmia tanta refert.

En prius alterius qui corpus & ossa uorauit,

Ille nequit uentrem nunc saturare cibo.

Nec ualet ingluuiem dapibus compefcere diram,

Hæc auri sitiens munera portet homo.

Erisich-

Erisichthon fame inexplebili torquetur. XV.

FAMES, nomine Cereris à Nympha uocata, noctu domum Erisichthonis intrauit, seq; per aures, os & nares in uiscera dormiētis immisit, eumq; tanta stimulauit uiolentia, ut sibi noctu per somnū omnia deuorare nullisq; epulis satiari posse uideretur. Expergefactus autē dapes confestim requisit, nec cibis ullis famem sedare potuit, donec gula tandem omnes facultates, totumq; patrimonium abliguriret.

ENARRATIO.

CRUDA FAMES tacite thalamos Erisichthonis intrat,

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Aspirans fauces, pectus & ora uiri,
 Et sic immittit uacuis ieiunia uenis,
 Hinc auido stertens appetat ore dapes.
 Labra mouet dentes exercet imagine somni,
 Proq; cibis auras deuorat ipse leues.
 Post ubi pulsa quies, furit improbus ardor edendi,
 Mox epulis epulas addit & auget inops:
 Nec tamen expletur, nec sœua cupido uorandi
 Deficit, insurgit sed magis atra fames,
 Quæq; prius toti planè suffecerat urbi,
 Vnius haud auidæ sufficit esca gule,
 Sic alimenta rapax macram demittit in aluum,
 Adde quod & patriæ diminuuntur opes.
 Et bona consumit uentris rabiosa uorago,
 In eam nam census uiscera diues abit.

ALLEGORIA.

Rex hic argenti cupidum designat & auri,
 Nummis qui nunquam corda replere potest:
 Nam uasta semper ceu fauce famelicus ardet,
 Sic inhians lucro semper auarus eget.
 Quò plus accumulât tanto magis appetit amens,
 Nec placido uitam corde quietus agit,
 Querit ut absumat, sed mox absumpta requirit,
 Pauper & in uarijs degit, egensq; bonis,
 Carrulus admota ceu Tantalus esurit esca,
 Atq; siti medijs excruciatu'r aquis.

Metra

Cum Erisichthon totū iam patrimonium uentri
 impendisset, unicā quoq; filiā Metram, olim a
 Neptuno uitiatā, uendere coactus est: Hæc aurē ut
 eruitutis iugū effugeret, Neptuni auxiliū implōra-
 uit, qui ei in uetulum piscatorē conuersæ concessit,
 ut quas uellet formas assumeret. Hoc pacto per ali-
 quot tempus patrē famelicū aluit, sed tandem om-
 nibus facultatibus absumptis, Erisichthō suaipsum
 comedit uiscera, & sic miserabili morte periit.

ENARRATIO.

Helluo fortunas paulatim perdidit omnes
 Thessalus, & nulla reppulit arte famem.

OVIDII METAM. LIB. VIII.

Filia restabat non tanto digna parenti,
Pauperies illam uendere summa iubet.
Nata iugum domini peregrinum ferre recusans,
Rectorem supplex æquoris orat opem.
Is prece non spreta uarias gestare figuras
Hanc facit, & uultus ora subinde nouat.
Nunc faciem pisces sumit capientibus aptam,
Nunc equa, bos, asinus, ceruus & ales abit.
Et sic abdomen patris insaturabile nutrit
Filia, sed uenter pabula cuncta uorat.
Cumq; nihil superest, corpus diuellere morsu
Incipit, & membris membra Tyrannus alit.
Post magis atq; magis miseros depascitur artus,
Dum nece paulatim deficiendo perit.

ALLEGORIA.

Pœna Dei rabidos tangit lugenda tyrannos,
Quæ si differtur, grandior ire solet.
Qui bona præsentis uitæ peritura requirit,
Vera nec æternæ munera lucis amat,
Duriter extremo terrestribus ille peribit
Implicitus curis, & morietur inops,
Non sua fraus ipsi dolus, aut uersutia quicquam
Proderit, & uentrem non saturabit egens:
Integer æternos at sustentabitur annos,
Cœlestiq; pius pane fruetur homo.

FINIS LIB. VIII. METAM.

Hercules Achelous. I.

DEianera Oenei regis filia, uirgo Aetolarū speciosissima, cū à multis amaretur, pater eam in matrimoniū huic dare constituit, qui luctandi gratia ueniens uictoriam reportaret: Omnibus autem metu perculsis, retroq; cedētibus, duo sunt inuenti, Hercules & Achelous, qui manus inter se conferre auderēt. Cōmisso igitur prælio, Achelous multis dolis Herculem elusit, seq; in uarias transmouit formas, at tandē succumbens, Herculem uictorem agnouit, qui filiā regis pugnando adeptus est.

ENARRATIO.

DEianira fuit quondam pulcherrima uirgo,

Aetolum regis filia chara proci,
 Hanc sibi connubio iungi petiere puellam
 Innumeri, prohibet fœdera tanta parens:
 Nec generum nouisse cupit nisi fortiter ille
 Dimicet, & magnum se probet esse uirum.
 Aufugiunt alij, perstat Calydonius acer,
 Perstat & Alcides, munus uterq; petit.
 Concertant ambo, sed ui Tyrinthius hostem
 Deijcit, è manibus mox Achelous abit.
 Versus & in flumen magno cum murmure fluctat
 Tollit, & heroem sic superare cupit.
 Pòst nihil efficiens, dirum formatur in anguem,
 Cunctaq; peruigili fraude dolosus agit,
 Herculis & serpens cum uim perferre nequiret,
 Deuictio tauri restat imago truchs.
 Hunc Ioue natus adit, cornuq; à fronte reuellit
 Victor, & egregie præmia laudis habet.

ALLEGORIA.

Nos docet Alcides quo non præstantior armis,
 Quid deceat fortem magnanimumq; uirum,
 Qui cupit æterna pòst mortem luce potiri,
 Fortiter hunc ipsum belligerare decet.
 Non desunt hostes, qui nobis fata minantur
 Vltima Sarcotheus, mundus & ægra caro.
 Hos uirtute Dei si quis prostrauerit ultor
 Munera tam duro labore fret.

Nessus Centaurus sagitta traiectus. II.

Victor Hercules cū Deianarā uxore Nessō Centauro cōmisisset, ut eam Euenū amnē transueheret, is quidē forma puellæ allectus, sinuosis errabat flexibus, locū eius comprimendæ captans: Cæterum uxore mariti sui fide implorante, mox ab Hercule Nessus telo confixus est, qui cum expiraret, uestē suam sanguine aspersam dedit Deianiræ, indicans hanc fore remedium aduersus desertum amorem coniugis, quam primum ea indueretur: Cruor autem iste in uenenum mutabatur. •

ENARRATIO.

Ecce noua repetens patriam cum coniuge terram

OVIDII METAM. LIB. IX.

Eueni tangit iam Ioue natus aquas.
Austus erat ualdè nymbis hyemalibus annis,
Peruius & nusquam uorticibusq; frequens.
Intrepidus prose primam de coniuge curam
Suscipit Alcides, nil opis esse uidens:
Spondet opem Nessus prudens scitusq; uadorum.
Hoc mecum coniux lintre uehetur, ait:
Interea ualidis tu uiribus utere nando,
Littora dum detur tangere summa tibi:
Pacta placent, timidam recipit Calydonida Nessus,
Et per aquas curuo tramite flectit iter.
Huius ut illicito flagrans potiatur amore,
Sed non Aonium fraus latet illa uirum:
Namq; grauis pharetra subito fera flumina tranat,
Percipit & patula coniugis aure preces:
Inde ferit telo Centauri pectus adunco,
Vestis & emisso tincta cruore rubet.
Hanc donat raptæ moriens medicamen amoris,
Gratia si quando cesset amica uiri.

ALLEGORIA.

Admonet exemplum ne decipiamur ab hoste,
Guttur de cuius dulcia mella fluunt.
Sed latet abstruso liuens in corde uenenum,
Inprimis tacita fraude paratur amor.
Historiæ ueluti nobis monumenta recludunt,
Fraus semper Veneri grata dolusq; fuit.

Hercules in Orchatiam regnū Eurisi trajiciens, Iolen eius filiam secum abduxit. Prior autem coniux Deianira falso suspicata animum uiri à se abalienatum tunicā Centauri sanguine tinctā, ipsi iam sacrificaturo, per Lychan famulū misit. Eam indutus Hercules ad aras accedēs, flāma uestis citò incaluit, & ueneno Lernæo eius uiscera sunt infecta. In summo igitur cruciatu, cū uitā finire nequireret, Lychā acerbissimi muneris autorē in mare Euboicū proiecit, qui in scopulū deinde cōuersus est.

ENARRATIO.

Sacra Ioui uictor longi post acta laboris

OIDII METAM. LIB. IX.

Alcides certo tempore uota parat:
 Rumor at incertus pulsat Calydonidis aures,
 Aonium thalamos instituisse novos.
 Credit amans lachrymisq; dolens indulget amaris,
 Inq; uagos motus foemina tristis abit.
 Mittit ei tunicam, Nefseo sanguine tinctam,
 Ut uetus induta ueste recurrat amor.
 Ignarumq; Lychan patrias ablegat ad oras,
 Affert hic domino tradita dona suo.
 Nescius ille novos habitus uestemq; cruentam
 Induit, atq; Ioui thura daturus erat.
 Vis infanda mali corpus, coecumq; uenenum
 Occupat, & flammis membra perusta calente
 Sustinet immensos longum sine morte dolores,
 Aonius uitam nec posuisse ualet:
 Inde Lychan rabidum mittit furibundus in aequor,
 Versus at is scopuli signa uetusta gerit.

ALLEGORIA.

Sæpe premunt homines extrema pericula magnos,
 Præmia nec uirtus semper habere solet.
 Quis fuit Alcida maior? quis fortior Heros?
 Attamen ante necem tristia fata subit:
 Sic olim cecidit præclara potentia Cræsi
 Diuitis, & Marius multa pudenda tulit.
 Quos tamen enexit fors ad fastigia cœli
 Molliter, humanis fidere nemo uelit.

ἀποδείωσις Herculis. IIII.

Hercules diu multumq; grauissimis flammarum doloribus excruciatuſ, in Oeta Theſſaliæ monte rogū extrui curauit, ſagittisq; Philoctetæ Pæantis filio traditis, qui Pyram illi ſtruxerat, igne combuſtus eſt, ita tamen, ut immortalium Deorum ius à Ioue in cœlo reciperet, & aliquando placata Iunone, filiæ eiufdē nomine Hebæ iungeretur, Deianira autem uxor Herculis, re cognita, præ ingenti animi luctu & mœſticia, ſibi mortem laqueo conſciuit.

ENARRATIO.

Ingentem cœli natus Pæante ſub auras.

OVIDII METAM. LIB. IX.

Erigit, ac mira construit arte rogam.
Subjicit & flammæ, quod idem præceperat Heros
Aonius, uitam sic abolere uolens:
Corpore qui toto summis cruciatibus ardens
Arboris aggestum uellere sternit opus.
Imposita clauæ pariter ceruice recumbit,
Fataq; sic hilari fronte suprema uocat.
Flamma uiri teneros latè complectitur artus,
Is crepitante tamen uiuus in igne manet,
Læditur & tantum matris quod origine traxit,
De Ioue quod sumpsit perdere flamma nequit:
Muciber idcirco membris mortale caducis
Eximit, at superi restat imago Iouis.
Quadrijugo natum curru qui sustulit astris,
Esset ut æthereos inter & ipse Deos.

ALLEGORIA.

Casibus innumeris Tyrimthius æstuat Heros,
Dum scandit magni regna beata poli.
Ignavum trepidus qui dura pericula uitat
Atq; domi residet, præmia nulla manent.
Omnis ad eximios cui mens aspirat honores,
Ille manus operi fortiter iniiciat:
Sic qui cœlestis regni contendit ad aulam,
Non super fugiat tristia multa pati:
Exilium, tormenta, fames, crux, carcer & ignis
Sunt uincenda pio, qui petit astra, uiro.

OVIDII METAM. LIB. IX.
Alcmena parit Herculem. V.

111

Alcmena uxor Amphitryonis, cū ex Ioue Hercule cōceptū ob Iunonis odiū parere nō posset, Lucina partui præsēs ab ea uocata, ad fores reginæ uenit, quæ cū in terra residens nexis manibus caneret, & ita Iunonis uoluntate partu laborantem retardaret, Galanthis ministra Alcmenæ ipsam conspiciens prudenter fraudē hanc irrisit, & reginam peperisse, omniq; dolore solutam mentita est: Lucina igitur manibus explicatis, Alcmenam cruciatu liberauit. Galanthis autē in mustelæ figurā conuersa est, ut ore etiam quo mentiebatur pareret.

BNARRATIO.

Hora laboriferi cum iam natalis habetur

OVIDII METAM. LIB. IX.

Herculis, & decimo sidere Luna redit.
 Ecce grauem Genitrix uterum distenta ferebat,
 Cui tumidus tanto pondere uenter erat,
 Vt se ferre Iouem coeli terræq; potentem
 Crederet, & summum mortis adesse diem.
 Frigidus Alcmenam meta ueniente tenebat
 Horror, & in toto corpore sudor iners.
 Noctibus heu septem, septem cruciata diebus,
 Lucinam misero pressa dolore uocat.
 Illa quidem iussu subito Iunonis iniquæ
 Aduolat, ut partus impediatur opus
 Et sedet ante fores compresso poplite, iunctis
 Inter se manibus, carmina dira canens.
 Vna ministrarum de nomine dicta Galanthis,
 Eludit tantas ingeniosa strophas,
 Alloquiturq; Deam nobis gratare, soluta est
 Agolis & partu ritè soluta suo:
 Protinus exiliij Lucina manusq; remisit,
 Inde puer matris corpore paruus ijt.

ALLEGORIA.

Iuno uelut multis partu rationibus obstat
 Herculis, & foetum luce carere cupit:
 Non aliter Sathanas foelices impedit actus,
 Et turbare bonum sæpius audet opus,
 Illuditq; uagis mortales undiq; technis,
 Quæis Deus exsoluit pro bonitate pios.

Dryope in arborem. VI.

Dryope Euryti filia, soror Ioles, Andromonis
 cōiux, quā antè dilexerat Apollo, cū ad lacum
 Nymphis sacratū dona ferens, accederet, & ex ar-
 bore Loto (in quam Lotos Priapum fugiens, erat
 transfigurata) tantū decerperet, quo filiolum Ami-
 phionem secum adductum, oblectaret, confestim,
 quia sacrae arboris uiolatrix extiterat, trunco infixā
 adhæsit, & tota, nisi quòd humana restabat facies,
 in arboris formam transmigravit.

ENARRATIO.

Infelix Dryope coniux Andromonis olim

OVIDII METAM. LIB. IX.

Pergit ad Oechalici littora curua lacus.
 Infamemq; sinu, qui non compleuerat annum
 Gestat, ibi Nymphis sacrificare uolens,
 Ad gelidum Lotos florescit aquatica stagnum,
 Oechalis hinc animo gaudia plena capit.
 Nescia fatorum decerpit ab arbore ramum
 Mater, quem nato porrrigit alma suo.
 Et querit teneræ sic ablectamina proli,
 Gutta sed è niueo flore cruenta cadit.
 Dumq; sacros Dryope perdit non prouida fructus,
 Harèt, & in trunci stipite fixa manet:
 Arboream recipit nam cortice cincta figuram,
 Leta tamen capitis forma prioris adest.
 Concurrunt soror atq; parens lugubria flentes
 Fata, sed auxilium nullus opemq; tulit.
 Illa diu uanos effundit in aëra questus,
 Dum planè cortex omnia membra tegit.

ALLEGORIA.

Haud impune sacrum uiolauit fœmina lignum,
 Est grauis admissum poena secuta scelus:
 Sic bona crudeles per fasq; nefasq; sacrata
 Qui rapiunt, tristi morte perire solent.
 Quosq; iuuat duro tenues ex osse medullas
 Sugere pauperibus, iudicis ira premit.
 In miseros homines tandem uertantur ut ipsi,
 Omnis & illorum fama decusq; ruat.

Miletus ex insula Creta profectus in Asiam, binos ibi ex Mæandri filia liberos suscepit, Biblida & Caunū: Biblis aut ad annos aliquot progressa, cum fratre colludere, eumq; osculari & amplexari ausa est, unde paulatim scintilla illiciti in germanū amoris crevit, adeo ut eū ardore plusquā pio prosequeretur. Cū igitur cupiditatis suæ uesaniā diutius cōpescere nequiret, illi flagrantē suum animū aperuit, sed Caunus rei et indignitate & sororis impietate motus, petitionē hāc turpissimā recusauit.

ENARRATIO.

Filia Mæandri binos enixa gemellos,

In lucem uiuum corpus utrunq; tulit.
 Accrescunt una soror & germanus, iisdem
 Et studijs ambo ludere sæpe solent:
 Biblis at in fratrem paulatim concipit ignes;
 Illius & collo brachia sæpe lacit.
 Oscula figit amor cunctas augetur in horas;
 Sæpius ad fratrem culta nitensq; uenit:
 Non tamen omnino flammæ uulgaræ latentes
 Ausa, suo grauidum pectore cælat onus.
 Germanum uigilans per somnia cernit eundem;
 Tempora nec placidæ uirgo quietis habet:
 Continuo surgunt motus in corde uagantes,
 Mens monet hoc, aliò cæca libido rapit.
 Tandem cogit amor scriptis aperire dolorem;
 (Protinus ad Cænum littora missa uolat,)
 In quibus exponit uesani uulnera cordis,
 Et Veneris telo pectora fixa soror.
 His uerò lectis subita Mæandrius ira
 Feruet, & hoc summum iudicat esse nefas:

ALLEGORIA.

Admonet exemplum cunctos prudenter amantes;
 Ausint ne turpi se maculare nota.
 Illicito nimium neq; constringantur amore,
 Melle Venus primò dulcior esse solet,
 Corq; subit tacitè uiresq; acquirit eundo,
 Donec ad interitum mortis agatur homo:

Biblis in fratrem Caunū mirifico amore inflammata, cū animaduerneret literas, quas ad ipsum dederat, nihil effecisse, libidine detestabili indies magis magisq; adaucta & incēsa, propositū suū urget, & Germanium ad incestum amorem allicere haudquaquā cēssat. Caunus autē honestatis amans, ne tā horrēdū perpetraret facinus à patria profugus euasit, cuius uestigia soror dū sequitur, multas nationes peruagata, tandē in Cariā uenit, ibiq; assiduo mœrore & fletu defatigata, in fontē delicuit.

ENARRATIO.

A Cauno sūbitam Biblis perpeſsa repulſam,

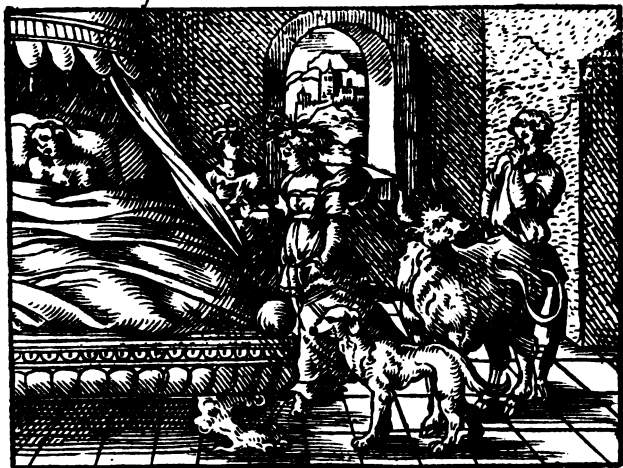
OVIDII METAM. LIB. IX.

Pectora sollicito plena pauore gerit,
 Perturbata sedens, propriæ uelut inscia mentis,
 Languet, & ignauo frigore membra rigent.
 Mens tamen ut redijt collecta, redire furores
 Incipiunt, fratris corde resultat amor.
 Illius & sensus partes agitantur in omnes,
 Concubitus fratris luxuriosa petit:
 Cumq; uidet scriptas nihil effecisse tabellas,
 Infœlix alias tentat adire uias,
 Propositumq; premit fœdum, nec desinit ardens
 Germanum uerbis sollicitare nouis.
 Dumq; ita blanditijs iuuenem sine fine fatigat,
 A patria profugus cogitur ire domo:
 Quem soror insequitur multis regionibus errans,
 Attamen huic fratrem non reperire datur.
 Propterea Biblis lachrymas effundit acerbæ,
 Et sic in gelidi soluitur annis aquas.

ALLEGORIA.

Vir sapiens Cauni mores imitatur honestos,
 Atq; procul Veneris gaudia praua fugit,
 Et potius migrat patrijs de moenibus exul,
 Crimina quam petulans flagitiosa patret.
 Sed qui luxuriam sequitur, ceu Biblis, inertem,
 Ante Deum liquide diffluit instar aquæ,
 Ipsius in tenues & uita resoluitur auras,
 Transsit, & haud longum perstat iniquus homo.

Lyctus & Telethusa uxor. IX.

PHæstos oppidum est in insula Creta, ubi Lyctus generosi animi ac præstatis fidei homo degens, ab uxore sua Telethusa iam grauida & partui uicina, petijt, ut si puellâ pareret, eam statim interficeret, sin puerum, sobolem patriæ cõseruaret. Cumq; ambo coniuges pro futuro casu dedissent lachrymas, mater filiâ enixa, manus ei afferre uiolentas non potuit: Isis autẽ Dea lugenti puerperæ adfuit, & ipsa infantem (patre filij opinione decepto) pro puero enutriuit.

ENARRATIO.

PHæstia progeniuit tellus de nomine Lyctum,

OVIDII METAM. LIB. IX.

Integra cui fuerat uita fidesq; uirum:
 Inſit hic uxorem, procul haud cum partus abeſſet,
 Quamprimùm per eam nata puella foret,
 Tollere de medio (tenuis ſors namq; premebat
 Creſſum, nec ualidas pauper habebat opes.)
 Hinc metuit ne poſſit egens educere prolem,
 Aut certo natam dote beare ſuam.
 Propterea foetum mandat iugulare recentem,
 Aſt orat ſuperos nocte dieq; Deos,
 Maſculus ut lucis felix ædatur in auras,
 Quem uixiſſe parens, et ſupereſſe cupit.
 Præcipit inuitus, lachrymas cum coniuge fundens,
 Lyctus tam triſtem terrificamq; necem.
 Pauperies at eum moliri talia cogit,
 Incidit in luſtus hinc Telethufa graues,
 Fœmineamq; ſua ſobolem protrudit ab aluo,
 Editus aſt patri dicitur eſſe puer:
 Inachis infantem Dea nam ſibi ſumit alendum,
 Et carnem teneram morte perire uetat.

ALLEGORIA.

Se quicumq; cupit nexu uincire iugali,
 Tam graue non demens aggrediatur opus.
 Sed ſibi res curet uariis quas exigit uſus,
 Ne iunctus uitam coniuge ducat inops.
 Ad mala ſepe bonos adigit deformis egeſtas,
 Fauſtus homo cenſus cui mediocris adeſt.

Iphis puella in marem. X.

CUM Iphis puella iā ad maturā peruenisset ætatē, parens eā, falsus à cōiuge, marē existimans, uirginē formosissimā ex Teleste genitā ipsi despōdit. Varijs autē animi fluctibus, cum æstualet Iphis mater ualdeq; metueret, ne Iphis puella cum infamia reperiretur, Dea Isis rursus auxilio Telethusæ rebus deploratis adfuit, & instantibus iam nuptijs, ut matrimonium fieret legitimum, Iphin puellam in puerum transfigurauit.

ENARRATIO.

Quem Telethusa parit, nutritur ab Iside foetus,
Cultaq; præstanti uirgo decore nitet:

OVIDII METAM. LIB. IX.

Tertia sed decima iamiam successerat ætas,
 Iphim cum puerum credidit esse pater.
 Huic igitur letus pulchram despondet Ianthem,
 Inter Phæstiadas quæ celebrata fuit.
 Per ambobus erat iuuenili corpore forma,
 Et paribus studiis incubuere simul:
 Vnus & ambobus præluxit in arte magister,
 Hinc subit amborum pectora primus amor.
 Post noua sponsa nimis formosam diligit Iphim,
 Nam quod amat uirgo iudicat esse marem,
 Iphim & incendit, stimulatq; cupidine æstus,
 Sed premit affectus uix lachrymasq; tenet.
 Se quia posse frui iusto desperat amore,
 Iphidis & matrem cura dolorq; grauat.
 Dum metuit sua ne fraus fiat aperta marito,
 Quocirca duplices tendit ad astra manus,
 Isidis auxilium summissso pectore supplex
 Inuocat, afflictis fert Dea rebus opem,
 Utq; iugalis amor succederet omine fausto,
 In pueri formam protinus Iphis abit.

ALLEGORIA.

Turbatas summo rerum discrimine mentes
 Erigit, & miseros spes animosa fouet:
 Spes iubet instabili nunquam diffidere sorti,
 Sed prece non dubia sollicitare Deum.

FINIS LIB. IX. METAM.

Euridice serpentis ictu moritur. I.

Orpheus Apollinis & Calliopes (uel, ut alij uolunt, Oeagri fluuij, & Polymniæ Musæ) filius, Eurydicē in matrimoniū duxerat, cū qua infauſto omine cōiunctus, etſi uitā aliquandiu tranquillam, & ut ſibi uidebatur, beatā ageret, breui tamē ſœdus coniugij morte Eurydices diſſolutū eſt, ea enim cū aliquādiu aſſociata Nymphis, per prata ambularet, floresq; colligeret ſelectiſſimos, ictu ſerpētis in plā tā infixō, ex hac mortali uita ad inferos emigravit.

ENARRATIO.

Thracius Eurydicen ſocio ſibi iunxerat Orpheus

OVIDII METAM. LIB. X.

Fœdere, quod felix non stabiliuit Hymen;
 Ad festum frustra nam connubiale uocatur,
 Affuit at secum gaudia nulla tulit:
 Nec uultus hilares nec faustum præbuit omen,
 Sed ferus auspicij tristia signa dedit.
 Exitus hinc sequitur grauis & mœroris abundans,
 Coniugiumq; recens dissipat atra dies:
 Nam noua nupta uagans, Nymphis comitata per herbas,
 Dum picto flores gramine forte legit,
 Ipsius in talum coluber penetrabile uirus
 Mittit, & ore micans tetra uenena iacit.
 Hinc tumor inuadit plantam lethalis, ad umbras
 Eurydice stygiæ lucis egena uolat.
 Coniugis interitu tristis prosternitur Orpheus,
 Vxoris deflens fata suprema suæ.

ALLEGORIA

Consortem thalami perdit Rhodopeius Heros,
 Infernas adiit quæ Phlegetontis aquas:
 Sic fit adhuc hodie quoties peccator amœnas
 Mente uoluptates illecebrasq; petit,
 Delicias mundi captans floresq; caducos,
 Mortis ut ad tenebras præcipitanter eat:
 Nam Sathanas animam funesto sauciat ictu
 Sæpius, excultas dum sibi quærit opes,
 Et nisi nil carnis fragiles sectatur honores,
 Vir probus æthereæ gaudia lucis amat.

Orpheus ad inferos descendit. II.

EVridice mortua, tantū dolorē Orpheo marito attulit, ut eā non solū acerbissimis defleret lacrymis, sed & arte sua ludēdi cythara cōfusus, ad inferos descēderet: Quo cū peruenisset Plutōnem & Proserpinam cytharæ adeò suauitate demulsit, ut uxorē ab ijs reciperet, ea tamen lege, ne illam prius quā ad superos reuersus esset, intueretur. Orpheus aut dubitans, utrū uxor eum sequeretur, respexit, statim igitur à Plutōne ad inferos Eurydice reuocata, maritū in maximis animi cruciatibus reliquit,

ENARRATIO.

VXorem postquam uates defleuerat Orpheus,

OVIDII METAM. LIB. X.

Est etiam stygios ausus adire lares,
 Persephonesq; domum, lethæaq; tecta tyranni
 Pulsat, & extinctæ coniugis ossa petit,
 Suauiter & cythara ludit, dulcissima fundens
 Carmina, quæis animas duraq; saxa mouet:
 Nam miseri flebant manes, lachrymisq; rigabant
 Eumenides mœstas, cunctaq; turba, genas,
 Ipseq; dux Erebi sic mulcebatur amœnis
 Cantibus, ut uati traderet Eurydicen:
 Hanc tamen & recipit grata cum coniuge legem,
 Lumina ne retro flectere Pæta uelit,
 Tartara dum penetret tacitus uallesq; profundas,
 Irrita uel prorsus dona futura sibi:
 Ille se d ut superas gressu prope contigit auras,
 Versus in uxorem lumina torsit amans.
 Ex oculis igitur coniux euanuit Orpheus,
 Adq; tenebrosas est reuoluta fores.

ALLEGORIA.

Si uarijs animam uitijs & crimine fœdo
 Perdidit infœlix & miserandus homo,
 Haud reparabit eam, nisi se demittat ad Orcum,
 Et sua corde fleat turpia facta pio.
 Luminæ sed retrò decet haud insigere fluxis,
 Quæq; breui finem sunt habitura, bonis.
 Ad flammæ Lothi quondam dum respicit uxor,
 Vertitur in statuam (dura rigore) salis.

Orpheus cythara ludens. III.

ORpheus de uxore sua recuperanda, planè desperans, à consuetudine mulierū abstinuit, nec ullam cum ijs rem in posterum habuisse creditur. Deinde se in montē Thraciæ contulit, ibi dulcedine ac suauitate cantus omne penè ferarum genus, atq; adeò cunctas fermè arbores ac plantas demulsit, & ad sese allexit: Inter quas & Pinus Cybiles arbor erat, in quam Atys olim puer eximia pulchritudine fuit commutatus.

ENARRATIO.

Moestus agit uitam gemina nece coniugis Orpheus,

OVIDII METAM. LIB. X.

Dum licet Eurydicen non reparare suam,
 Namq; domos iterum Plutonis adire uolentem,
 Pellit, & immanis portitor inde fugat.
 Attamen in ripa septem sedet ille diebus
 Squalidus, ac Cereris munere tristis eget,
 Cura, dolor, lachrymæ, luctus alimenta ministrant,
 Inq; Deos Erebi liuida uerba iacit.
 Deniq; spem prorsus postquam sibi cernit adeptant,
 Telluris superæ linæna rursus adit,
 Et Rhodopen sese recipit, Veneremq; perosus
 Fœmine an, uitæ temporæ solus agit,
 Tangens & cytharam suauissimæ carmina promit,
 Motio qua brutis arboribusq; uenit.
 Accedunt tilia molles, acer, æsculus, ilex,
 Nux, abies, Lotos, ficus & ulmus adest.
 Nec desunt ornus, uitis, tenuesq; myrica,
 Nec quæ uictorem florida palma decet.
 Nec pinus uiridans in quam Cybeleius Atys
 Percitus insano turbine uersus erat.

ALLEGORIA.

Afflictas multum recreat bona cantio mentes,
 Luctibus & duris corda leuare potest.
 Carmina ceu mulcent animos, ita Musica pectus
 Commouet, æterno sit quoq; chara Deo.
 Sacros præsertim si conuertatur in usus,
 Regius hinc uates iubila sæpe canit.

Cyparissus-puer in arborem. IIII.

CYparissus Amiclei filius; ex insula Cæa oriundus, uehemēter ab Apolline dilectus, Ceruum auro gemmisq; ornatum, Nymphis sacrum & sibi maximopere charū, per imprudentiā sagitta transfixit, cuius morte deinceps tantis doloribus est affectus, ut sibimet manus inferre uiolentas conaretur. Hunc autem Apollo ex imminente periculo liberans, medijs hærentem cruciatibus, in arborem Cypressum transmutauit.

ENARRATIO:

Sacratas quondam Carthæa tenentibus arua

OVIDII METAM. LIB. X.

Nymphis, ingenti robore ceruus erat.
Cornua fulgebant auro gemmisq; decora,
Argento fuerat cinctus ubiq; caput.
Pendebant pariter preciosa monilia collo,
Intrabat posito sæpe pauore domos.
Et se mulcendum manibus præbere solebat,
Sed tamen inprimis ô Cyparisse tibi.
Longè præ reliquis Cææ pulcherrime gentis,
Dulcia qui bruto pabula sæpe dabas.
Ducebas liquidi sitientem fontis ad undas,
Oraq; frenabas illius instar equi.
Aestus erat magnus media sub parte diei,
Vmbra cum ceruus corpora fessa locat.
Hunc puer imprudens figit Cyparissus atroci
Vulnere, quo subita morte solutus obit.
Indoluit iuuenis, sibi met quoq; funera querit,
Ac gemitu crebro tristia corda grauat.
Munere sed Phœbi largo sit mœsta cypressus,
Funeris arbor scilicet apta rogis.

ALLEGORIA.

Exequijs olim fuit addita nigra cypressus,
Namq; semel nunquam cæsa uirere solet,
Sic homo qui misero semel emigrauerit orbe,
Ad superos hausta luce redire nequit.
Et quam præteriens manet irreuocabilis hora,
Tam citò non reuolans gloria nostra cadit.

Ganymedes in cœlum euectus. V.

Ganymedes filius Trois regis puer erat eximia facie, & admiranda corporis formositate præditus, quem Iupiter tanto est amore persecutus, ut ipse in Aquilæ formam transmutatus, puerum ad sese in cœlos eueheret, mensæq; suæ præficeret, ut eius minister ac pincerna foret. In illum uerò Iouis uxor Iuno, tanquam impatiens socij, summa inuidia & offensione fuit commota.

ENARRATIO.

Cantando sylvas Rhodopeius attrahit Orpheus,
Atq; seras modulans inter auesq; sedet,

11 OVIDII METAM. LIB. X. 11

Cumq; satis ductos tentauit pollice neruos,
 Et chordis lepidos sensit inesse sonos.
 Carmina nostra moue, capit modulamina cantus,
 Ab Ioue Musa parens, carmina nostra moue:
 Rex olim superum seruentes concipit ignes,
 Inuadit Phrygiū quem Ganymedis amor.
 Egregius puer ille fuit facieq; decorus,
 Effulsit niueo cuius in ore rubor.
 Iuppiter ergo sibi peregrinam sumere formam,
 Ac tacite puerum sic rapuisse cupit:
 Sed nullo prorsus dignatur is alite uerti,
 Quam sua quæ terris fulmina sæua gerit.
 Nec mora diuiso pernicibus aëra pennis
 Iliaden secum celsus ad astra leuat,
 Qui nunc inuita uinum Iunone coronat,
 Et Iouis ad mensam ritè minister adest.

ALLEGORIA.

Idæus ueluti puer est ad sidera tractus,
 Cui facies claro pulchra nitore fuit.
 Sic etiam Christi mens iusta meretur amorem,
 Quæ noua uirtutis ueste recincta nitet.
 Hanc Deus è uario mundi discrimine transfert
 Mitis ad excelsi regna beata poli,
 Hic ut in æternum diuina luce fruatur,
 Gaudia cumq; Deo non fugitura trahat.

Hyacinth

Hyacinthus in florem. VI.

HYacinthus Amicle & Diomedis filius, ab Apolline dilectus, cū per iocū & imprudentiam cum ipso in certamen disci descenderet, pondus à Phœbo altius iactum, prius haud accipere ualuit iuuenis, quam in caput eius magno cum impetu decideret: Quo ictu in terram subito prostratus, nullum prorsus admisit remediū, quòd uulnus curare, ipsumq; reficere posset. Hyacintho igitur sic moriente, cruor emanans ab eodem Apolline in florem eiusdem nominis est conuersus.

ENARRATIO.

Phœbus Amyclide stolidò uexatur amore,

OVIDII METAM. LIB. X.

Ac flammæ tacitè luxuriosus alit.

Tempus at incidere quo conuenere iocantes,
Et disci lusus instituere graues.

Massam principiò libratam torsit in altum
Phœbus, & ad nubes mox penetrauit onus,
Ac longo solidam tetigit post tempore terram,
Orbem dehinc iuuenis tollere promptus erat:
Sed prius emissum delabitur æthere pondus,
Et lædit uultus ô Hyacinthe tuos.

Profilit accepto calidus de uulnere sanguis,
Aequè pallescit, quàm puer, ipse Deus,
Qui resouens iuuenem collapsos excipit artus,
Protinus & medica uulnera siccant ope,
Admotisq; animam labentem sustinet herbis,
Sed frustra, pulcher mox Hyacinthus obit,
Hinc nimio cordis mœrore repletus Apollo
Ingemit, & pueri funera mæsta dolet:
Sanguis at in florem rutilus mutatur olentem,
Ne prorsus iuuenis concidat omnis honor.

ALLEGORIA.

Qui certare cupit, pugnasq; subire feroces
Athletas ista quærat in arte pares:
Nam qui maiores iuuenili pectore flagrans
Despicit, is capiti nil nisi damna struit.
Præcipiti feruore Dares animoq; superbus
Corruit, Entellus præmia uictor habet.

Corastæ in boues. VII.

A Mathus oppidum in Insula Cypro est, cuius incolæ nefaria & impia consuetudine soliti sunt ad aram Iouis, quæ proxima erat Deæ Veneris, aduenas ac hospites obtruncare & ibidē immolare, quorum crudelitate Venus offensa, ne uel locum sedemq; mutare cogerentur, uel aliquod necis supplicium in eos statueretur, in boues illos conuertit, quæ à magnitudine cornuum Cerastræ à Salaminis sunt nominati.

ENARRATIO.

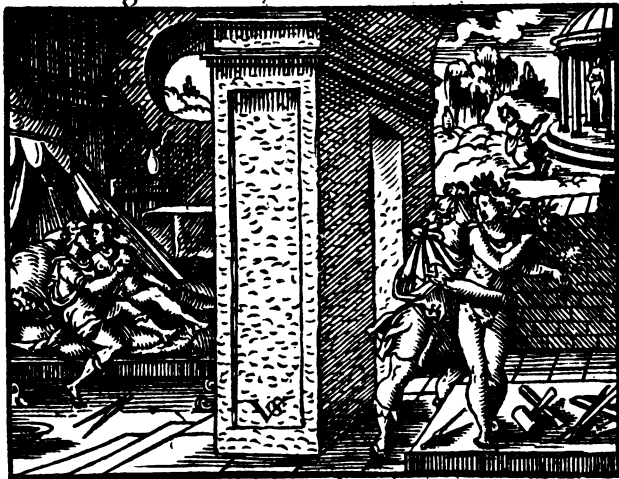
Est urbs in Cypro multis fecunda metallis,

OVIDII METAM. LIB. X.

Nomen apud ciues hæc Amathuntis habet,
Quam truculenta nimis gens incoluere Cerastræ,
His stetit ante fores hospitis æra Iouis.
Semper abundabat quæ sanguine tincta recenti,
Semper et effusi plena cruoris erat.
Hanc qui præterijt, mactatos credidit illic,
Aduena, cornupetas occubuisse boues.
Seu vitulos, agnos et oues cecidisse tenellos,
Ara sed humana cæde cruenta fuit:
Nam quoties ibi fecit iter peregrinus et exul,
Præbuit haud illi semita tuta uiam.
Cervicem subito strictus iugulauerat ensis,
Hæc rigide turpis uictima gentis erat.
At Venus omnino sacris offensa nefandis,
Fœda Cerastrarum crimina ferre nequit.
Exilij poenam dubitat, seu mortis acerbæ
Infligat populi, uersa figura placet:
Protinus in toruos abeunt his membra iuuenços,
Cornua qui dura fronte recurua gerunt.

ALLEGORIA.

Cypria gens truculenta ferox, inimicæq; sanctis
Hospitibus, plenum cor feritatis habet.
In tauros igitur tandem mutantur agrestes,
Membra quibus sæuo tacta ligone cadunt.
Heu quot adhuc scelus hoc homines imitantur iniqui,
Hospitij miserts qui pia iura negant.

PYgmalion Rex Tyri offensus impudentia uulgaripropæditū, quæ à Venere propter obscœnitatem in lapides erant conuersæ, uitam cælibem exigere statuit, qui cū effigiem uirginis ex ebore sculpsisset, captus specie eius pulcherrima in amorem incidit, & petijt à Dea Venere, ut eiusmodi uxorem sibi largiretur. Venus igitur statuæ, quam in lectū ipse collocarat, eburneæ animam inspirauit. Ex hac uxore sua deinde Rex Paphū filiū genuit, qui in insula Cypro oppidū sui nominis extruxit.

ENARRATIO.

Vivere Pygmalion statuit sine coniuge cœlebs,

OVIDII METAMORPHOSEON LIB. X.

Gaudia nec sacri dulcia nosse tori,
Iamq; diu thalami consorte carebat amica,
Et secum solus degere suetus erat.
Interea tamen hic propria feliciter arte
Vitam quod iures ducere, sculpsit ebur:
Virgineam gestat faciem præsignis imago,
Non aliter quam si membramouere queat.
Arte sua gaudens feruentes concipit æstus
Pygmalion, uani spes et amoris alit:
Oscula dans operi nutrit sub pectore flammæ,
Sit ueluti dubitet corpus an illud ebur.
Vestibus exornat simulatos insuper artus,
Annulus in digitis gemmaq; pura nitet.
Mollibus in pluinis tandem simulachra reponit,
Ac Veneris precibus numina sancta uocat.
Utq; suos tali cum coniuge transigat annos,
Quæ referat ficti corporis ossa petit.
Extemplo uiuum membris Venus alma calorem
Indidit, et nupsit sculpta puella uiro.

ALLEGORIA.

Coniugio quicumq; cupit felice potiri,
Hoc sine diuina non potietur ope:
Vxor amica placens et moribus aucta pudicis,
Est à clementi sæpe petenda Deo:
Quam graue sit motus etenim frenare uagantes,
Edocet ardescens Pygmalionis amor.

Myrrha sibi laqueo mortē consciscere cupit. IX.

MYrrha Cinyre Cypriorū regis & Cenchreidis filia, iracundia Veneris, quod mater eius præferretur Deæ, in patrem impio amore exarsit: Cæterum nullam explendi sui desiderij rationem inueniens, uitam laqueo finire constituit. Quam in cubiculo suspensam & adhuc gementem, cum nutrix audiret, & causam mortis ex ea clām quæreret, effecturam se promisit, ut cum parente sine ullo infamiæ periculo coniungi possit.

ENARRATIO.

MYrrha suum fœda dilexit amore parentem,

OVIDII METAM. LIB. X.

Quamuis à multis est adamata procis:
Huic tamen infudit scelerata libidinis ignem
Fortiter Eumenidum de tribus una soror,
Ut patre cum Cynira uetita concumbere lecto
Vellet, & infami se maculare toro.
Vulnus alit uenis rabidos uix opprimit æstus,
Nec requiem placidi nocte soporis habet.
Sæpe pater dixit, tibi delige nata maritum
Quem cupis, hunc ipsum me tribuente feres.
Hæc silet, ac tepidis suffundit lumina guttis,
Æstuat, & sceleris conscia mente furit.
Post ubi lasciuos planè desperat amores,
Molitur laqueo stringere colla sibi.
Appendit zonam summo de poste reuinctam,
Chære pater dicens: iam moritura uale.
Verborum strepitum nutrix audiuit, & illam
Eripiens, instans mortis abegit onus.
Cumq; parente nouam Venerem promissit eidem,
Fiet, ait, uotis ut potiari tuis.

ALLEGORIA.

Exemplum tetri proponitur illud amoris,
Discat ut incestum quisq; cauere scelus:
Nam natura uetat se tam scødare nefando
Crimine, sunt furie talis origo mali.
Instillat Satbanas diros in corde furores,
Nec cadit in iustum culpa scelus uè Deum.

Myrrha cum parente concumbit. X.

A Nus Myrrhae nutrix, singularem quantā uiam excogitauit, qua patris amore filia potiri posset. Accidit autem, ut mater eius die solenni, primitias offerens Cereri, à uiro ceu moris erat, secubaret: Myrrham igitur anus noctu ad parentē Cinyram, in lecto cubantem (forma eius ut alienae puellae, multū prius laudata) introduxit, qui postquam cum ea rem habuit, lumen concubinae inspiciendae gratia sibi afferri iussit, filiam autē esse cernens, stricto gladio eam insecutus est, donec ē manibus eius, noctis praesidio, elaberetur.

ENARRATIO.

Festa dies aderat multo solennis honore

OVIDII METAM. LIB. X.

Qua Cere matres sacrificare solent,
 Perq; nouem Veneris uitant consortia noctes
 Has inter coniux regia prima fuit.
 Ergo dum socia Cinyre iam strata carebant,
 Infandos nutrix est meditata dolos,
 Inq; novos regem miserè traduxit amores,
 Munere cum Bacchi fortè grauat' erat:
 Nam facie pulchram mentitur adesse puellam,
 Ad se quam Cinyras feruidus ire iubet.
 Producit Myrrham nutrix iam nocte silenti,
 Ignari thalamos quæ genitoris adit.
 Lumen abest lecto, nox atra cubile recingit,
 Adde quod hoc facinus Luna uel ipsa fugit:
 Clara legunt pariter nigrantes sidera nubes,
 Cum patris ascendit filia foeda torum.
 Visceribus sed ubi Cinyras sua viscera natæ
 Miscuit, & dictu turpe patrauit opus.
 Crimine detecto Myrrham petit ense nitenti,
 Effugit hæc patrias lata per arua minas.

ALLEGORIA.

Flagitijs hominum cœli turbatur imago,
 Nec facies astris forma priorq; manet.
 Machina terrestris scelus ob crudele tremiscit,
 Sæpius & gemitus dant elementa suos.
 Talia sed cuius tangunt spectacula mentem,
 Heu uetus antiquo tramite currit homo.

Myrrha in arborem. XI.

MYrrha parentis iram euitans, in Sabæâ peruenit, quæ cū se gravidam incesto cōcubitu sentiret, tam uitæ fastidio q̃ mortis metu est affecta, & crimen suū palàm confessa, Deos obnixè rogauit, ut neq; superstes uiuos neq; mortua extinctos offenderet. Hæc igitur ab ijs exaudita in arbore Myrrham euasit: Infans autem Adonis cortice adhuc inclusus, à Nymphis post natiuitatem suam, propter egregiam corporis formam, est enutritus.

ENARRATIO.

MYrrha patrem fugiens, tandem tellure Sabæa

Ventre diu portans fessa quieuit onus.
 At necs ut pauor hanc miserandaq; tædia uitæ
 Afficiunt, sic est ore precata Deos.
 Numina peccaui fateor, nec triste recuso
 Supplicium, grauidus iam mihi partus adest.
 Ergò mihi uitam mortemq; negate supremam,
 Lux ingrata manet, mors mihi dura uenit.
 Hec ubi dicta citò ruptos incurua per ungues
 Porrigitur radix ossaq; robur habet.
 Fortieter excrescunt in magnos brachia ramos,
 Dcolor in succos deniq; sanguis abit:
 Exteriorq; cano duratur cortice pellis,
 Arboris ex speciem Myrrha puella gerit.
 Dehinc patre conceptus sub robore nascitur infans,
 Cui Lucina suas admouet ipsa manus,
 Ut prædire queat duro de cortice foetus
 Integer, en rimas protinus arbor agit.
 Egrediensq; puer uagitus edit amarus,
 At uice Naiades hunc genitricis alunt.

ALLEGORIA.

Myrrha uelut sanctis placat pia numina uotis,
 Nec pro commissso crimine tota perit:
 Sic peccator homo sua qui malefacta fatetur,
 Haud placido Christi munere prorsus obit,
 Dum modò quas meruit pœnas non ferre recuset,
 Deijcit ex tollit rursus ad astra Deus.

Venus & Adonis. XII.

ADonis ex incoeſto Cyniræ & filiæ eius Myrrhæ cõcubitu natus, tantæ fuit pulchritudinis, ut eius amore Venus ipſa (Cupidinis beneficio) caperetur, utq; diutius illius conſuetudine frui poſſet, unà cum eo uenationibus indulgebat, ac præcipuè fugacia ſequebatur animalia, feras autẽ armatas uitabat, Adonimq; , ut ſibi ab iſdem diligenter caueret, fideliffime hortabatur.

ENARRATIO.

Excreſcit Myrrhæ de cortice natus Adonis,

OVIDII METAM. LIB. X.

Aptaq; formoso corpore membra gerit:
 Fit puer egregius, nec eo præstantior alter,
 Diligit hunc miris & Citharæa modis,
 Ac iuuenis sequitur tacitis uestigia plantis,
 Propter & hunc alto labitur usq; polo.
 Hunc amat, huic densis comes est Amabussæ sylvis,
 Dum gaudet pauidis tendere lima feris:
 Per dumos eadem frutices & saxa uagatur
 Lætæ, gerens habitus casta Diana tuos.
 Venatur Damas agiles in retia ceruos,
 Pellit & in lepores excitat usq; canes.
 Illa tamen prudens à fortibus abstinet apris,
 Nec gaudet sæuos exagitare lupos.
 Vitat & horrendis armatos unguibus urfos,
 Hoc ut idem facias te quoq; Adoni monet,
 Illius & caueas temerarius esse periclo,
 Impetus est magnis iraq; uasta feris.

ALLEGORIA.

Mitia per totas pereunt animalia sylvas,
 Et capiunt paruas retia tensa feras:
 Vix tamen est ausus uenator adire leonem,
 Sæpius euadunt lynx, aper, ursa, lupo.
 Sic humilis, iustus, simplex & fraudis egenus
 Semper in hoc uarijs tunditur orbe malis:
 Sed truculentus homo, polypragmon turpis & effrons,
 Vi superans alios cuncta licenter agit.

A Talanta Schænoei regis in Scyro filia, pedum agilitate præstans, oraculū de matrimonio cōtrahendo consuluit, quod ei respondit, ut à coniugio prorsus abstineret. Cum autem multi proci eam ambirent, hac lege cū ipsis cursu certauit, ut is à quo uicta foret, illius coniux esset, quem uerò ipsa superaret, mortis discrimen subiret. Plurimis igitur à uirgine deuictis & occisis, tandem Hippomenes Megarei filius, ex progenie Neptuni, cum ea in certamen descendit, & ope Veneris uictoriam reportauit.

ENARRATIO.

Virgo fuit præstans celeris certamine circus,

OVIDII METAM. LIB. X.

Fertur pernices quæ superasse viros.
 Filia regis erat specie pulcherrima Schoenei,
 Vxorem multi quam petiere proci:
 Posse suam fieri quenquam negat illa maritum,
 Ni cursus acri victor agone foret.
 Præmia uelocem coniux thalamiq; manebant,
 Mors tardis precium: Lex ea lata fuit:
 Venit ad hoc pactum confidens turba procorum,
 Vincebat celeri quos Atalanta pede.
 Hippomenes claro tandem de stemmate prodit,
 (Numine commotus sic Cytherea tuo.)
 Aurea nam secum tria poma gerebat amantis,
 Inter currendum quæ cecinere sinu.
 Hæc dum uirgo cupit sibi tollere, præterit ipsam
 Hippomenes, palmæ debita dona ferens.

ALLEGORIA.

Ceu Schoenei sobolem cursu tria poma retardant,
 Ne pedibus metam tangere prima queat:
 Sic hominis tria sunt oblectamenta salutis,
 Quæ prohibent rectum ne peragamus iter:
 Deliciæ molles, lucri scelerata cupido,
 Sollicitæq; fugax ambitionis honor.
 Hæc quoties sequitur, mundanaq; præmia captat,
 De uitæ cursu tramite flectit homo:
 Vincitur à Sathana, qui munera talia nobis
 Projicit, ut cœli præripiatur honos.

Hippomenes & Atalanta in leones. XIIIIL

Hippomenes cum tribus malis aureis de se proiectis, Atalantem in cursus certamine præpediret, uictoriam obtinuit. Verùm quia ingratus aduersus Venerẽ Deam est inuentus, unà cum uxore improbitatis ac sceleris sui pœnas dedit: Nam postquam impulsu eiusdem Deæ lucum matris Deorum ambo transgrediuntur, cõtinerere affectus suos non potuere, quin omni religionis cultu posthabito, in loco sacrato concumberent, quàm obrem à Dea in leones sunt commutati.

ENARRATIO.

Hippomenes ductu Veneris sua dona reportat,

OVIDII METAM. LIB. X.

*Ass ingratus ei thura nec ulla dedit.
Hunc igitur contra subitam Dea concipit iram,
Vtrò post sequitur non fugienda scelus.
Cum consorte tori pulchra Megareius Heros
Transibat matri templa sacrata Deum:
Sed non affectus poterant cohibere pudendos,
Turpis et illorum cor stimulabat amor.
Concumbunt unà tacito prope sana recessu,
Qui locus est prisca religione sacer.
Heu sanctam maculant ædem, Diusq; dicatam,
Nec uetito dubitant se temerare probro.
His offensa dolet mater ueneranda Deorum,
Mergat et in stygios ambigit hosce lacus.
Pœna placet leuior, ueterem mutare figuram
Scilicet, et uultus attribuisse novos.
Vertitur in sæuos citò corpus utrunq; leones,
Tempus et in syluis fœmina uirq; trahunt.*

ALLEGORIA.

*Qui benefacta Dei fida non mente recondit,
Haud est humano nomine dignus homo.
Inmemores igitur sua tandem pœna coercet,
Flagitium nec enim fœdius esse potest
Quam non pro meritis dignas persolvere grates,
Et tamen hoc latè crimen ubiq; patet:
Maxima pars orbis malè nunc benefacta rependit,
Mens leuis est hominum gratia prisca perit.*

Adonis in Anemonem florem. XV.

A Donim Cinyræ & Myrrhæ filiū, Venus, quem summopere diligebat, in uenationibus fideliter admonuit, ut à feris armatis & truculentioribus abstineret. Is autem adhortationes hæc parùm curans, ad aprum propius accessit, & ab eo circa inguina sauciatus occubuit, cuius cruor deinde eiusdem Dææ beneficio, in florem purpureum, quem Anemonē nominant, est conuersus.

ENARRATIO.

Hortatur Cytherea feras ut uidet Adonis
Pectora quæ telis opposuisse solent:

11 OVIDII METAM. LIB. X.

Ille sed à monitis aures auertit, & hirtum
Aggressus ualida cuspide tangit aprum.
Excutit incuruo citò sus uenabula rostro,
Ictibus & dentes obijcit usq; suos.
Pòst ferus insequitur multis conatibus hostem,
Ac iuuenis frendens inguina ledit aper.
Et corpus fulua moribundum sternit arena,
Conspicit ista dolens aere uecta Venus,
Exanimemq; suo uoluentem membra cruore
Cernit, dum calido sanguine foedat humum:
Defilit è cœlo Dea tundens pectora palmis,
Tristitiaq; suas dilaniata comas.
Ne tamen omnino iuuenis monumenta quiescant
Sanguis habet floris nunc simulacra rubri.

ALLEGORIA.

Difficiles tentat quicumq; subire labores,
Et supra uires grandia coepta mouet,
Ille suo capiti clades accersit amaras,
Quod tua mors nobis pulcher Adoni probat.
Ergò sibi caueat minor irritare potentem,
Nam constat longas regibus esse manus.
Res cadit haud adeò bene sollicitare tyrannos,
Si quis & abiecto gaudet adire metu.
Ales fulminiger pacatos uincit olores,
Nec frustra miluum parua columba timet.

FINIS LIB. X. METAM.

Orpheus à Bacchis mulieribus interficitur. L.

O Rpheus Oeagri fluminis & Calliopes filius, mulierum consuetudinem post amissam Eurydicen prorsus aspernabatur. Quam ob causam Threiciæ mulieres, Bacchi sacra celebrâtes, ipsum in ferarum coetu cantantē, easq; suauiter demulcentem, magno cum impetu inuasērunt, & membra eius dilacerantes, de sua immanitate nō prius destiterant, quā ipsi omninō uitam adimerent, & crudelem interitum afferrent.

ENARRATIO.

C Armine cum longo sylvas mulceret opacæ

OVIDII METAM. LIB. XI.

Threicius uates, saxa ferisq; trahens,
Et post Euridicen uiduam sine coniuge uitam
Transigeret, cythara tædia mœsta leuans:
Ecce nurus Ciconum furijs immanibus actæ,
Fata uiro properè sanguinolenta parant,
Pellibus armatæ circum præcordia duris,
Orphea de summo uertice montis agunt:
Equibus una ferox robustis uiribus hastam
Firmiter in uultus uatis & ora iacit.
Altera post lapidem mittit, sua quelibet arma
Gestat, & in miserum ui petulante ruit:
Fit strepitus iunctæ poscunt ad funera uatem,
Qui frustra duplices tendit ad astra manus:
Nec prius abssistunt ictus geminare feroces,
Quam de pallenti spiritus ore fugit.

ALLEGORIA.

Esse docet, nullum sic implacabile monstrum,
Fabula, quàm mulier mota furore suo.
Quæ neq; sermonis dulcedine flectitur ulla,
Nec finit effusas pondus habere preces:
Sæpius horrendo rapidum mare uertitur æstu,
Salsaq; uentosis fluctibus unda tumet,
Ignis & ad cœlos flammis crepitantibus exit,
Absimens uillas oppida, rura, pagos,
Tanta sed hæc nunquam portant incommoda, quantum
Exitij uecors fœmina ferre solet.

Lyram & caput Orphei Hebrus excipit. IL

Orpheum à Bacchis mulieribus crudeliter interfectum, Nymphæ, arbores, saxa, feræ miserandum in modum deflebant. Mulieres autem indignatæ, caput eius à membris auulsum, unà cum lyra in flumen Hebrum proiecerunt, quæ cum in mare, & hinc in insulam Lesbion, delata essent, serpens quidam horribilis caput Orphei dilaniaturus, ab Apolline in saxum conuersus est.

ENARRATIO.

VAtis Apollinei postquam miserabile corpus
Menades atroci diripuerunt manu:

Illius interitum silices, mœstæq; uolucres
 Et frondes nemorum funera sæua dolent.
 Plurima depositis luget quoq; frondibus arbor,
 Augentur lachrymis flumina quæq; suis.
 Naiades & uentis præbent diffundere crimes,
 Dum uatis sparsim membra iacere uident.
 Post caput atq; lyram circumfluus excipit Hebrus,
 Ambo quæ Lesbi littus ad usq; natant.
 Obstitit hic serpens, sparsosq; cruore capillos
 Lambit, & in uultus oraq; tota ruit.
 Conaturq; caput rabido diuellere morsu,
 Sed mox propicio numine Phœbus adest.
 Mutat & in lapidem corpus lethale draconis,
 Trux & adhuc rictus pandit imago suos.

ALLEGORIA.

Ora uelut uatis morsu lacerauit acuto
 Serpens, qui silicis nunc monumenta gerit.
 Oblatratōres sic inueniuntur amari,
 Qui bona non raro carpere scripta solent,
 Vnificosq; sacros arrodunt dente Poetas,
 Nil tamen hi dignum promere laude queunt.
 Innumeros reperis qui non maledicere cessant
 Immeritis: tantum liuida lingua ualet.
 Sæpius hæc nomen ledit, famæq; bonorum
 Detrahit, ac ueluti lethifer anguis obest.

Optio Midæ. III.

Midas, Phrygiæ Rex, Silenum Bacchi famulum à rusticis captum, sibiq; traditum, Baccho reddidit, ob quod beneficium optandi facultatem à Deo cōsequutus est. Cum igitur rex, ut quæcunq; attrectaret, aurum fierent, petiisset, uoti compos est redditus: et quicquid attigit, aurū euasit, adeoq; cibus & potus, ut nihilo amplius uesci posset. Tandem stultitiam suam agnoscens Midas, à Baccho iussus est se totum in flumine Pactolo lauare, hinc aqua illa aurei coloris esse cœpit.

ENARRATIO,

Silenum Bacchi famulum gens rustica quondam

OVIDII METAM. LIB. XI.

Cœpit, & hunc regis traxit ad ora Mide:
Reddidit at seruum iuueni dux mitis alumno,
Munera quæ Bromia grata fuere Deo.
Accipit hinc aliud donum Borecynthius heros,
Optandiq; uiro copia plena datur.
Corpore quicquid (ait) tangam uertatur in aurum,
Hæc rogo sit uoti portio certa mei.
Annuuit optatis Liber, meliora sed illum
(Cui nihil obstiterat) non petiisse dolet.
Succedit uotum Regi, sed munera demens
Aurea contactu fert nocitura sibi:
Namq; cibus uacuam nullus descendit in aluum,
Ac radians aurum potus & esca fuit.
Ergo petit primis Phrygius contraria uotis,
Et sua Pactolo flumine membra lauat,
Eluit hic crimen Baccho monstrante nefandum,
Rursus & in uentos optio turpis abit.

ALLEGORIA.

Ante Midas oculos regem proponit aurum,
Feruida multarum quem sitis urget opum:
Hoc uitium latè constringit ubiq; potentes,
Pythion haud impar sollicitauit amor.
Cœlitus at Solomon optandi munera nactus,
Non petit immensas quas amat orbis opes,
Vt mentem potius sapientia uera gubernet,
Orat, & à Domino munus utrunq; tulit.

Midæ aures in Asininas. IIIL.

Midas facultatē auri efficiundi, opesq; perosus, in sylvis degebat, Panaq; pastorum Deum colebat, qui cum fistula inuenta, sibi multum Nymphis placere uideretur, Apollinē in certamen prouocauit. Tmolō montis Deo, iudice constituto, à quo Apollini uictoria alijs omnibus assentientibus, est attributa, id autē solus Midas pro sua stulticia improbare ausus est. Quare Apollo offensus, Midæ aures in asininas conuertit, ut eius stoliditas omnibus innotesceret.

E NARRATIO.

Optio stulta Midæ cum nil prodesset, opaca

OVIDII METAM. LIB. XI.

Quæsiuit nemorum lustra perosus opes.
Pana Deum reperit pastorem, carmina Nymphæ
Iactantem, uarijs quæ sonuere modis.
Ausus erat Phœbi præ se Pan spernere cantus,
Hinc ad certamen promptus uterq; uenit.
Iudice sub Tmolo pariter contendere gaudent,
Sed palmæ uictor præmia Phœbus habet.
Omnibus & Tmoli sententia lata probatur,
Obtuso solum displicet ista Midæ:
Humanas igitur perdit Berecynthius aures,
Quas in rege Deus non tolerare potest.
Inq; nouam Phœbo placet has mutare figuram,
Repletas uillis instabilesq; facit.
Exurgunt aures ardē gradientis aselli,
Corporis at retinet membra priora Midas.

ALLEGORIA.

Competit in stupidos & auaros fabula reges,
Esse quibus cordi Musica uera nequit:
Nanq; bonas spernunt indocti turpiter artes,
Nec studijs bilari mente fauere solent.
Plus apud hos aurum quàm sacra scientia pollet,
Sincera stolidi dum rationis egent.
Barbaries hodie plus quàm doctrina salubris
Efficit, & Musis paruus habetur honos.
Ingenium mundi crassum malus occupat error,
Et latet humana mens asinina cute.

Neptunus & Apollo. V.

A Pollo & Neptunus, cum Laomedonta regem Troiæ, filiū Ili, mœnia urbis ædificantē uiderent, in humanā conuersi speciē aurum prius cum eo paciscētes, se opus quàm citissimè absoluturos, promiserunt. Perfectis autē mœnibus pactiōem initam Laomedon prorsus negauit: hoc Neptunus indignè ferēns, diluuium agris Troianis immisit, Regemq; ut filiam suam Hesionem beluæ proijceret maritæ coegit. Qua liberata ab Hercule, denuò fraudulentus est repertus, ideoq; Hercules Ilium expugnauit.

ENARRATIO,

Moliri postquam Troiæ noua mœnia Phœbus

OVIDII METAM. LIB. XI.

Neptuno iunctus Laomedonta uidet.
Coepitq; difficili surgunt immensa labore,
Auxilium desert promptus uterq; suum.
Humanam pariter ficta sub imagine formam
Sumunt, et regi moenia celsa struunt.
Attamen ex auri pacto labor iste subitur,
Ecce breui magnum tempore stabat opus.
Rex precium negat, et uerbis periuria miscet;
Ultio perfidiam mox comitatur atrox:
Nam Nereus conuertit aquas ad littora Troiae,
Argolicosq; uago flumine perdit agros.
Poscitur equoreo regis quoq; filia monstro,
Herculis at forti salua fit ipse manu.
Qui dum uictor equos repetit pro munere distos,
Laomedon simili praemia fraude negat,
Hinc capit Alcides periura moenia Troiae,
Cumq; suis urbem depopulatur ouans.

ALLEGORIA.

Haud calare queunt homines periuria falsi,
(Cuius sunt oculis cuncta reclusa) Deum,
Neglectamq; fidem sequitur sua poena tyrannum,
Ultio seu Phrygium sanguinolenta petit.
Inuenies hodie periuros undiq; multos,
Pollicitis alios qui recreare solent:
At ubi sunt tandem confecta negocia, seruis
Reddere mercedem, quam meruere, negant.

Peleus & Thetis. VI.

Proteus Deus marinus & uates, cum Thetidi Chironis filiæ prædixisset, si uiro nuberet, fore ut natum parente suo fortiorem pareret. Iupiter cum ea cōcumbere non ausus, Pelea nepotē suum ad eius amorem incitauit. Is igitur uirginē in specu iacentem amplexus, primū spe sua frustratus est, nunc enim in uolucrem, nunc in arborē, nunc in Tygrim se Thetis transformabat. Tandem uerò consilio Protei, uinculis eam ligans arcteq; tenens concubitu Nymphæ potitus, ex ea Achillem Græcorum fortissimum progenuit.

ENARRATIO.

Proteus æquoreæ Thetidi prædixerat olim,

Edens fatidico talia uerba sono:
 Concipe, nam natum paries, cui fortibus armis
 Acta sui dabitur uincere magna patris.
 Iuppiter idcirco Nymphæ connubia uitat,
 Quamuis sub calido pectore flagret amor:
 In sua sed mandat succedere uota nepotem
 Pelea, qui promptè perficit illud opus,
 Inq; specu Nympham (dum uicta sopore iacebat,)
 Obruit, & manibus colla retorta premit:
 Illa sed in uarias ibat mutata figuras,
 Nunc fera, nunc uolucris, nunc grauis arbor era:
 Territus Aeacides diuos in uota uocabat,
 E medio Proteus gurgite mersus, ait:
 Cum post Nymphæ Thetis sopita recumbet in antro,
 Illius laqueis crura manusq; liga.
 Nec te decipiat multis mutata figuris,
 Sollicitè digitis sed preme quicquid habes.
 Paruit his Peleus, Nymphæq; potitus, Achillem
 Progeniuit, quo non Hellade maior erat.

ALLEGORIA.

Pressa sopore Thetis media cum nocte quiescit,
 Surripitur uinctæ uirginitatis honor.
 Sic homo dum genio, uentri crassoq; ueterno
 Indulget, Sathanæ fune ligatus obit.
 Dispulsis igitur cæcis de mente tenebris,
 Ad uocem sponsi nos uigilare decet.

FEleus fratre Phoco occiso, in exilium eiectus, ad Ceycē Trachinis, urbis Thessaliæ regē, miserandum Dædalionis fratris casum lugentē, confugit. Nam Dædalion Luciferi filius Chionem habuit filiā, quæ cum ex Mercurio Autolycum, & ex Apolline Philamnonē peperisset, Dianæ forma se præferre ausa est. Dea igitur indignata, eā sagittis confecit, cuius mors Dædalionē tanto dolore affecit, ut seipsum ex Parnasi montis uertice, in mare præcipitem daret, ope autem Apollinis in accipitrem est conuersus.

ENARRATIO.

Nomine Dædalion fuerat dux Thessalus alto

OVIDII METAM. LIB. XI.

Stemmata, Lucifero de Genitore satus.
Acer erat bellis ad uimq; paratus & arma,
Ipsius & placuit filia mille procis,
Hanc pariter Phoebus, Maiaq; creatus amauit,
In Chionemq; potens arsit uterq; Deus:
Quæ simul amborum geminos de semine foetus
Concipit, hosq; suo tempore læta parit.
Editur Autolycus primo, sequiturq; Philammon,
Vnaq; producit corpora bina dies.
Obfuit at Chionæ partus, quia turgida fastu
Contempsit formam pulchra Diana tuam.
Hinc Dea mota ferox odium concepit, & arcum
Intendens, manuum spicula torfit ope.
Lethalis linguam mox figit arundo superbam,
Effuso pariter uita cruore fugit;
Dædalion natæ fortunam luget acerbam,
Tædia nec lucis sustinuisse ualet:
Vertice Parnasi præceps se mittit ab alto,
Accipitrem Phoebus quem citò fecit auem.

ALLEGORIA.

Exitum raro uentosa superbia uitat,
Et sua grandiloquus præmia fastus habet.
Os certè tumidam Deus execratur & odit,
Nos ueluti Niobes fata docere queunt.
Turgida quapropter submitte corda superbi,
Sæpe fit ut turris fulmine tacta ruat.

Lupus in faxum. VIII.

A Netor armentorum custos, quem Peleus ad Ceyca regem Trachinis adduxerat, refert quo pacto lupo horribilis, cui nemo resistere aufit, & homines & armenta crudeliter interimat. Intelligens autem Peleus, hoc sibi Psamantes Nymphæ marinæ ira (quòd Phocum ex ipsa; & Aeaco genitum interfecisset) accidere, suppliciter eam rogavit, ut de lupo pœnam sumeret. Factum est igitur ut illa Thetidis etiam precibus mota, feram in faxum commutaret.

ENARRATIO.

Plurima Lucifero genitas miracula narrat

OVIDII METAM. LIB. XI.

Aeacidae, suavit cui sua culpa fugam:
 Qui dum fortè diem uario sermone trahebant,
 Armenti pastor tristis Anetor adest:
 O Peleu, Peleu uenio tibi nuncius (inquit)
 Cladis inaudita mens mihi plena metu.
 Sol ubi iam medius paruas effecerat umbras,
 Irruit in nostrum belua uasta gregem.
 Nempe lupus rabido scuißima guttura pandens.
 Qui miseros auido deuorat ore boues.
 Pars quoq; de nobis lethali saucia morsu
 Occidit, & tutus uiuere nemo potest.
 Extemplò Peleus Psamantes colligit iram,
 Prolis ob interitum tanta tulisse mala.
 Ergò sibi donis Nympham, uotisq; benignam
 Reddit, & abiecta mente precatur opem.
 Fleclitur ad ueniam Dea, praesidioq; rogamtem
 Munit, & in rabidum uertitur ira lupum.
 Ne pariter posthac hominesq; gregesq; trucidet,
 Protinus in saxum belua grandis abit.

ALLEGORIA.

Ceu lupus hic raptat pecudes, stragemq; nefandam
 Edit, & in totum seuit ubiq; gregem:
 Sic hominem facinus quicumq; patrauit iniquum,
 Conscia mens sceleris nocte dieq; ferit,
 Et secum diris gestant in cordibus hostem,
 Innocuo quibus est sanguine timcta manus.

Ceyx naufragio perit. IX.

CEyx Luciferi filius, fratris casu sollicitus, ad Clarium oraculum consulendum, iter cum institueret, diu ab Halcyone uxore eius detentus fuit : rege autem promittente, se intra duos menses reuersurum, à cōiuge ueniam eundi consequitur. Verùm in Aegeo mari Ceyx graui orta tempestate, naufragium fecit: diuq; in aquis tabulae ad hærens, suæq; saluti consulere uolens, accrescentibus undis, miserè tandem extinctus est.

ENARRATIO.

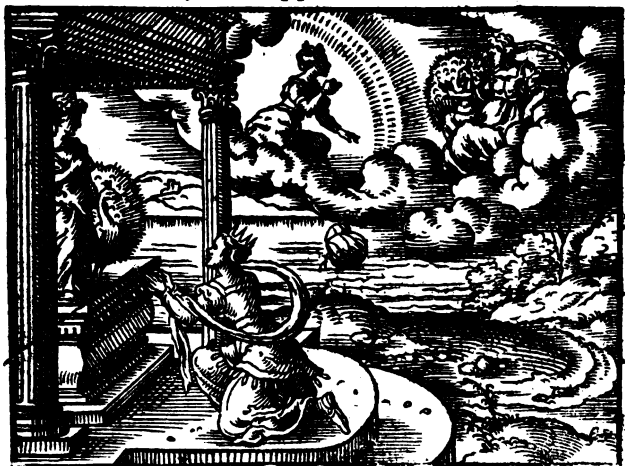
Patris ob interitum turbatus pectora Ceyx,

QVIDII METAM. LIB. XI.

Responsum Clarij tentat adire Dei:
Ora sed Halcyones lachrymis maduere profusis,
Hanc etenim tristis terret imago freti:
Rex tamen urget iter, naues simul instruit altas,
Iurans ad patrias uelle redire domos,
Ante senescentem quam Luna bis impleat orbem,
Vxoremq; bona mente ualere iubet.
Vix famuli curuas soluunt à littore puppes,
Mox tonat horrifonis fluctibus omne fretum.
Partibus oppositis migranti turbine uenti,
Vndiq; concurrunt et fera crescit hyems.
Fit fragor undarum strepitu pontusq; procellis
Personat, et certum nauita nescit iter.
Deficit ars animosq; parum fiducia firmat,
Hic stupet, hic duplices uertit ad astra manus.
Puppis ad extremum nimbofo turbine astu
Mergitur, et miserè multa caterua perit:
Aequoreis etiam Ceyx deletur in undis,
Halcyonemq; suam mortis agone uocat.

ALLEGORIA.

Degimus expositi uarijs sine fine periculis,
Nec uitæ nobis exitus ipse patet:
Mors species habet innumeras fraudesq; nocendi,
Expectat lethi quemlibet atra dies.
Diuersa ratione tamen secedimus omnes,
Namq; genus cunctos et necis hora latet.

Halcyone mariti sui Ceycis aduentum magno
expectans desiderio, quia præstituto tempore
non respondisset, indies maiori luctu afficiebatur,
metuens, ne in nauigatione periculosa uitâ finis-
set. Supplicabat igitur Dijs, & inprimis Iunoni,
eamq; submisit obtestabatur, ut Ceyca (qui am-
plius in uiuis non erat) saluum & incolumem re-
duceret. Iuno autem Iridem ad somnum misit, qui
Halcyone per quietem Regis interitum aperiret.

ENARRATIO.

A Eolis expectans fidum Ceyca maritum,

OIDII METAM. LIB. XI.

Anxia sollicito corda tremore grauat.
 Nescia naufragij licet attamen usq; reuoluit,
 Et secum reputat fata seuera maris.
 Dimumerat noctes crebro, metamq; dierum
 Computat, & reditus coniugis una cupit,
 Aduentumq; sibi regis promittit inanem,
 Omnibus & supplex fert pia thura Dijs:
 Sed sacra præcipue Iunonis templa frequentat,
 Illius & magno numen honore colit,
 Accumulatq; frequens multis altaria donis,
 Irrita proq; suo coniuge uota facit:
 At pro defuncto longum non diua rogari
 Sustinet, aut pauido corda tenere metu.
 Propterea pulehram uelociter aduocat Irin,
 Quam iubet ad somni limina ferre gradum.
 Nunciet is noctu mortem Ceycis acerbam,
 Quem fluídomersit funere summa dies.

ALLEGORIA.

Argento non est uxor redimenda nec auro,
 Ceu fuit Halcyone mitis amansq; uiri:
 Est proba thesaurus coniux preciosaq; gemma,
 Namq; Dei dono non aliunde uenit:
 Quod si forte malum quatiat, casusue maritum
 Percellat, durum suscipit uxor onus.
 Communemq; dolet sortem lenitq; precando,
 (Dum diuina uocat numina) sepe crucem.

Descriptio domus Somni. XI.

Inno Halcyonem pro reditu mariti nequicquam
 uota facientem miserata, Iridem nunciã suam ad
 Somnum misit, cui mandaret, ut is per quietẽ Hal-
 cyonæ eadem forma & habitu, appareret, in quo
 Ceyx naufragium faciens, interisset. Prius autem
 & habitatio Somni, & triplex somniorum genus à
 Poëta luculenter describitur, quàm Iridis eò pro-
 fectæ mandatum exponatur.

ENARRATIO.

Sunt prope Cimerios lænti penetralia Somni,
 Quæ radijs nullo tempore Phœbus adit,

OVIDII METAM. LIB. XI.

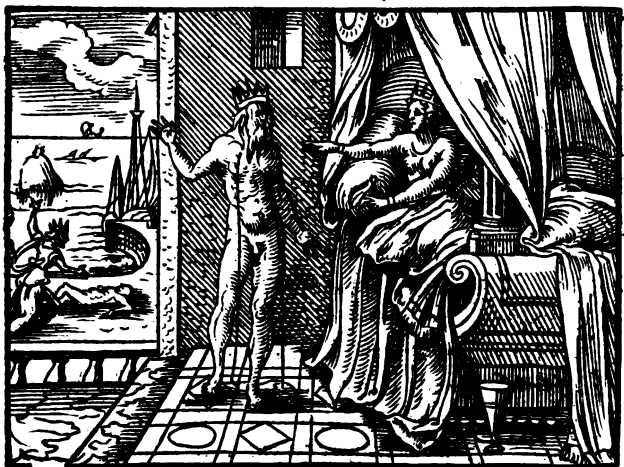
Nox & ibi nebulas generat caligine densas,
 Non canis hic sedem non uigil ales habet:
 Non fera, non hominis uox intonat auribus ulla,
 Sed capitur strepitu tuta silente quies,
 Riuus aque lethes tacito quem murmure reddit,
 In medio stertens rex cubat ipse toro:
 Plumbeus unicolor mollis languore solutus,
 Quem circa passim somnia uana iacent.
 Excitat hunc Iris, placidissime somne Deorum,
 Hec ego Iunonis nomine iussa fero.
 Somnia mitte citò ueras imitantia formas,
 Naufraga Ceycis quæ simulacra gerant,
 Halcyonem pariter doceant de sorte mariti,
 Muneris id Morpheus rege iubente, capit.
 Exprimit hic hominum uultusq; sonosq; loquendo,
 Et superat socios strenuus arte suos:
 Non Icelon fallax, non talia Phantasos audet,
 Ergò domi famulos Rex iubet esse duos.

ALLEGORIA.

Somnia sunt hominum certis distincta figuris,
 Ominibus uanis multa scaterere liquet.
 Prasagire solent casus nonnulla futuros,
 Cœlitus & mittit somnia sæpe Deus,
 In quibus accipiunt iusti præcepta salutis,
 Non raro Sathanas pectora nocte subit.

Ceyx

Ceyx cum uxore in Halcyones. XII.

M Orpheus (Somniorum genus) Ceycis corpus repræsentans, Halcyone noctu, in lecto cubati, apparuit, & coniugis interitum nunciauit. Mane igitur regina expergefacta, ad littus unde maritus soluerat, accurrit, ibiq; casum Regis deflens, cadauer ex angue Ceycis, fluctibus maris circumuolui eminus conspexit, ad quod cum per undas exilire uellet, in auem sui nominis mutata, & corpus coniugis in eandem uolucrum masculini sexus est conuersum.

ENARRATIO.

A Emoniam Morpheus subito contendit ad urbem,

OIDII METAM. LIB. XI.

Et stetit Halcyones luridus ante torum.
 Ceycis formam referens sine uestibus ullis,
 Exanimi similis talia dicta dedit:
 Expectas auidè Ceyca miserrima coniux,
 Sed te nequicquam spes animosa fouet.
 Aspicias hìc tantum pro coniuge coniugis umbram,
 Naufragus interij corpore mersus aquis.
 Indeploratum ne me sub Tartara mittas,
 Surge precor, lachrymis ora genasq; riga.
 Ingemuit Halcyone, fletusq; effundit inanes
 Nocte, dehinc celeris littora mane petit,
 (Viderat unde suum discedere mœsta maritum,)
 Spectat & in liquidis nare cadauer aquis.
 Coniugis extemplo uultus agnoscit, in æquor
 Profilit, & gelidum tangere corpus auet.
 Ecce citò gemine uolucres in flumine surgunt,
 Nomen & Halcyonis foemina uirq; gerunt.

ALLEGORIA.

Educat Alcedo brumali frigore pullos,
 Et medio nidis æquore tuta cubat:
 Namq; dies septem placidus sine turbine pontus
 Subsudet, ac uenti flamina nulla cient.
 Sic inter medios Ecclesia sacra tumultus
 Nidificans, mundi sustinet ægra minas,
 Vt tamen illa queat lætos producere fructus,
 Obtegit hanc almi cura benigna Deum.

Aefacus in mergum. XIII.

Aefacus Priami filius, ex Alixothoe Nympha progenitus, cum amore Eperies Nymphæ captus, eam fugientem persequeretur, in culpa fuit, ut ipsa ex improviso mortem obiret: nam inter festinandum à serpente lethaliter icta interiit, cuius mors Aefaco tantum luctus & mœroris attulit, ut seipsum ex alto scopulo præcipitem daret, sed medio uolatu in mergum auem Tethys Dea, filia Titanis, eum transmutavit.

ENARRATIO.

Aefacus antiquo Trowm de sanguine cretus,
Eperies blando captus amore fuit.

OVIDII METAM. LIB. XI.

Oderat hic urbes montesq; colebat opacos,
Rarus & Iliacos suevit adire choros:
Non tamen omnino cor gestat amore remotum,
Fixus in Eperiem lumina namq; iacit.
Dispersos humeris dum siccet sole capillos,
Hunc & cerua canem territa Nympha fugit,
Dumq; ita per frutices properat, latet anguis in herba,
Stringens lethifero uirginis ore pedem.
Occubat Eperie diro serpentis ab ictu,
Aesacon immanis luctus & horror habet,
Ac se præcipiti saltu demittit in æquor,
Excipit hunc miti candida Tethis ope.
Et uestit plumis, ales de nomine Mergus
Nascitur, in gelido flumine membra lauans.

ALLEGORIA.

Mercator fuerat gemmis prædiues & auro
Aesacus, historiae ceu monumenta docent,
Cui merces olim rapidis periere procellis,
Hinc auis amissas æquore querit opes.
Hæc igitur uolucris Mergus depingit auarum,
Qui se mundano tingit in amne frequens:
Nam sibi thesauros perituraq; munera tantum
Dum legit, est toto pectore fixus humi.
Terrenisq; bonis altè submersus, ut aulam
Rarius ad superam corda leuare queat,

FINIS LIB. XI. METAM.

Iphigeniæ immolatio. I.

A Chiui expeditionem duce Agamemnone in Troiâ facturi, cū in Aulide sacrificarent, reliquos ibi expectantes Græciæ principes, Agamemnon Dianæ ceruā imprudens occidit, Dea itaq; irata, tantā tempestatem cōcitauit, ut eorū classis inde soluere nequiret. Peste etiam ibidem grassante, cōsultus Calchas, respondit: hoc malū non nisi Agamemnonis filiæ Iphigeniæ immolatione tolli posse. Hæc igitur patris consensu ad arā deducta, à Diana surripitur, eiusq; loco cerua substituitur.

BNARRATIO.

Excidium Troiæ dum gens minitur Achia,

OVIDII METAM. LIB. XII.

Aequoris & denso milite tranat iter.
Inuia redduntur discordi flumina uento,
Afflat & Argolicas aura sinistra rates.
Laserat imprudens Agamemnon fortè Dianam,
Huius enim fossus cuspide ceruus erat.
Thestorides augur placari numinis iram
Virgineo lèsi sanguine posse refert:
Ut uicit pietas & publica causa parentem,
Altari prolem destinat ipse suam,
Nec Danaùm uoluit natam præferre saluti,
Dummodo placaret uictima cæsa Deam.
Haud mora, flagranti candens adducitur aræ,
Filia pro toto iam moritura grege:
Sed Dea per nebulam squalentia lumina fallit,
Efficit & tenerum ne cadat ense caput.
Substituens aræ, rapta pro uirgine ceruam,
Sic secura necis casta puella manet.

ALLEGORIA.

Non homo propterea mortali uestitur aura
Fractus, ut effugiat magna pericla, metu:
Sed decet ingenuum socijs succurrere lapsis,
Et sua pro patria dedere membra neci.
Sic bonus Atrides soboli non parcit amata,
Vnam pro multis occubuisse iubens:
Publica priuatis excellunt commoda rebus,
Est nihili solum qui sibi uiuit homo.

Conflictus inter Græcos & Troianos. II.

CUm fama iam in toto terrarum orbe diuulgatum esset, Græcos aduersus Troiâ atrox mouere bellû, Troiani uim primo quasi impetu factam propulsantes, cû Danaûm exercitu manus conferunt, & initio Protefilaû, Iphicli filiû interimunt: dehinc Achilles bellator strenuus huius mortem ulciscens, totis uiribus in Cygnû Neptuni filium irruit, quem tamen uulnerare nullo modo potuit, omniaq; tela in eû cõiecta, sine effectû deuolarû.

ENARRATIO.

DUm circum belli prænuncia fama recentis,

OVIDII METAM. LIB. XII.

Præcipiti penna per loca multa uolat,
Aduentumq; canit Danaûm, puppesq; Pelasgas,
Territat & Teucrûm pectora tunsa metu:
Nobilis his tandem redit in præcordia uirtus,
Vt subita capiant bellica tela manu.
Depellunt hostes aditu, littusq; tuentur,
Fortiter & Troiæ moenia celsa tegunt.
Ingens fit sonitus, strident hastilibus auræ,
Intonat armorum Marte furente fragor.
Inuadunt sese stricto pars utraq; ferro,
Heu cadis Hectorea Protefilæ manu.
Sustentant aciem quæ stant hinc inde phalanges,
Terraq; multiplici funere pulsa sonat.
Sternit & innumeros proles Neptunia Cygnus,
Spicula cui poterant ledere nulla cutim.
Gramine post currum uiridante retorquet Achilles,
Strennuus ense necans agmina crebra uirûm:
Nunc impune uagans Cygnum, nunc Hectora querit,
Tradere quos letho sanguinolentus auet.

ALLEGORIA.

Prælia confurgunt hic Troas & inter Achiuos
Prima, sed euentus post grauiora tulit.
Iliaci donec labuntur moenia regni,
Et uetus excise corruiit urbis honor:
Oppida celsa cadunt, quæ mista superbia luxu
Perdidit, hæc iræ sunt monumenta Dei.

Postquam Achilles in acie contra Troianos, Hectorem & Cygnum, qui eadē in pugna multos interfecerant, sternendos sedulò quæsiuit, tandem in Cygnum incidit: in quem licet multa tela iaceret, nullum tamē eius corpori adhæsit, Achilles igitur uehementi commotus ira, è curru, quo uehebatur, desiliit: cominusq; hostē aggressus eū supra saxū præcipitatū, ense transfodit: qui deinde à patre Neptuno, ne memoria eius morte aboleretur, in albam sui nominis auem est commutatus.

BNARRATIO.

Incidit in Cygnum postquam furibundus Achilles,

OVIDII METAM. LIB. XII.

Exhortatur equos appropere suos.
 Et moto torquet uibrantia tela lacerto,
 Attingunt iuuentis spicula missa latus.
 Pro tinus exclamat: Mortis solamen habeto,
 Quisquis es, à forti fixus Achille cadis.
 (Hæc ait Aeacides, telum iaculatus ab arcu,
 Dum ualida Cygni cuspide corda ferit.)
 Sed missi resonus ferri nil proficit ictus,
 Trux inuicta nimis robora iactat homo.
 Belliger irarum Pelides fluctuat æstu,
 Hostis & in corpus tela secunda iacit.
 Cum uerò Cygni sine uulnere senserat artus,
 Ut quondam clamat, nil mea dextra potes?
 Toruus & ante suis tanquam malè crederet actis,
 Mittit in obstantem spicula torta uirum:
 Quem sternit ualido rumpens præcordia ferro,
 Cygnum deinde furens ense nitente petit:
 Vi cadit Aeacide miser (heu lapis obstitit illi,)
 Elisaq; diem gutture pressus, obit.
 Sed dum uictor ouans uictum spoliare parabat,
 In uolucrem penna præpete Cygnus abit.

ALLEGORIA.

Qui se posse putat nullis occumbere telis,
 Errat, & indicit bella cruenta Deo.
 Nemo suis nimium nitatur uiribus audax,
 Sunt hominum fragili corpora texta luto.

Cænis puella in uirum. IIII.

CAenis Elati, Lapitæ filia, à multis ob formã
 amabatur, sed nullum procorum cõnubio suo
 dignata est. Hæc cū aliquando in maris littore de-
 ambulare, à Neptuno ui comprimebatur : qui ei,
 ut iniuriæ crimen à se amoliretur, optionem con-
 cessit, ut quicquid peteret, acceptũ ferret. Puella
 igitur illicò, in uirum fortissimũ transmutari, qui
 à nullo uulnerari posset, obnixè petijt. Quod cum
 cõsequeretur, etiam mutato nomine Cæneus, uir-
 go in bellicosissimũ conuersa militẽ est appellata.

BNARRATIO.

Ingenue Cænis formosa decore puella

• OVIDII METAM. LIB. XII.

Multis est frustra sepe petita proci.
Hæc dum uentisoni spaciatur ad æquora ponti,
In uiridi glauco littore uisa Deo est.
Virginis illicito pelagi dux ardet amore,
Herboso patitur uimq; puella toro.
Sed lasciuia Deus Veneris cum gaudia coepit,
Omnia iam dixit, quæ petis ipsa feres.
Elige quid uoueas nostræ secura repulse,
Ambiguo Cænis pectore multa putat:
Soluit in eloquium tandem quod corde latebat,
Des fortem fieri me peto posse uirum.
Sic ait: at Nereus seruat promissa puellæ,
Membraq; confestim mascula uirgo gerit.
Vox grauiore sono de gutture promitur alto,
Crescit & in fortem foemina tota uirum.
Corpus item prorsus nullo penetrabile telo
Donat ei magnus Rex domitorq; freti.

ALLEGORIA.

Mollis erat ualde Cæneus iuuenilibus annis,
Fingitur hinc uirgo plena fuisse metu.
Sed uelut è timido tandem fortissimus exit
Miles, & inuicto prælia Marte gerit:
Haud aliter quondam diuini numinis aura,
Corda dedit pauidis grandia sepe uiris,
Vincere quos socii nunquam potuere tyranni,
Gratia martyribus contigit ista pijs.

Inter Lapithas & Centauros pugna. V.

CAeneus à Neptune amatore suo, in uirum, cui nullum uulnus infligi poterat, conuersus, alios omnes præ se contempsit, insolenter robur suū iactans, adeò ut neq; Deos neq; homines ullo honore afficeret. Hac autem superbia & impietate sua, Iouis iram in se cōcitauit. nam in pugna à Centauris in Pirithoi nuptijs mota, multos hostium cum interfecisset, tandem à Centauris, reuulsis arboribus oppressus, & à Neptune in uolucrem mutatus est.

ENARRATIO.

AVdaci celebrans tædæ Ixione natus,

OIDII METAM. LIB. XII.

Conuocat Aemonios, Nubigenasq; feros.
Multiplici resonant extructa palatia cœtu,
Atria suspensio lumine tota nitent.
Mente canunt hilari, dapibus quoq; corda relaxant,
Et uacuant calices ebria turba mero.
Centaurus turpes sed rixas commouet audax
Eurytus, ut Baccho iam madefactus erat.
Protinus euertunt stratas conuiuia mensas,
Et tremula stringunt arma cruenta manu:
Foemineus pariter tendit super æthera clamor,
Pocula per turbas undiq; missa uolant.,
Eurytus ense cadit, stragesq; miserrima passim
Surgit, & effuso sanguine terra madet.
Tartareas Cæneus multos demittit ad umbras,
Is tamen à quouis uulnere tutus erat.
Obrutus euulsæ sed tandem pondere syluæ
Angitur, & duro tempore portat onus.
Deficit omnino fuluis & ab agmine pennis,
Per liquidum pernix aëra tranat auis.

ALLEGORIA.

Centauros inter discors Lapithasq; tumultus,
Quam ferat ebrietas multa pudenda, docet.
Hinc ueniunt rixæ, de rixis prælia manant,
Nec procul hinc cædes plena cruoris abest.
Ergo superuacui sunt euitanda Lyæi
Pocula: Sobrietas pectora pura decet.

Aiacis & Vlyssis altercatio. I.

A Chille à Paride interfecto, magna inter Aiacem & Vlysssem orta est contentio, uter eiu armis dignior esset. Ajax igitur negociū suum primò in confessu principum Græciæ cū exponeret, Vlysssem in odiū adducere conatus, uarijs ignominijs affecit: Vlysses autem deinde omnia crimina sibi obiecta diluens, eloquētia sua, qua plurimum ualebat, tantū effecit, ut sibi arma omnium principum consensu attribuerentur.

ENARRATIO.

Fortis ut Aeacides Troie pro mœnibus altis

OVIDII METAM. LIB. XIII.

A Paridis uasta cuspide tactus erat.
Inter acerba duces oritur contentio Graios,
Quis ferat exuias, armaq; clara uiri.
Hunc Telemoniares alacer sibi poscit honorem,
Spernens Dulichium laudis amore ducem.
Surgit, et impatiens iræ proscindit Vlysssem,
Liuorq; nigrum uirus ab ore uomit.
Præclarumq; genus nomenq; recenset auorum,
Corporis et uires tollit ad astra suas:
Horrida non fictis miscentur prælia uerbis,
Est ualidis bello uiribus (inquit) opus.
Respondet contra placide Laertius heros,
Obiectumq; sibi diluit arte scelus.
Quid grauis in bello proffit facundia narrat,
Nil sine consilio facta ualere docens.
Hinc iustas Danaum demulcet suauiter aures,
Dum quid præstiterint uerba diserta refert.
Ergo Palidæ meritò tulit arma perempti
Dulichius, portat nil Talamone satus.

ALLEGORIA.

Aiaces hodie multos reperire licebit,
Aspera uox quorum nil nisi bella sonat,
Quiq; sibi fuso querunt in sanguine laudem,
Sed Marti præstet lingua diserta truci.
Vincit et externum sapiens facundia robur,
Oppida consilij nulla carere queunt.

Clypeus Achillis. II.

THetis mater Achillis, cū filium suum uarijs expositū uideret periculis, ad Vulcanū Deorum fabrū se contulit, obnixè eum rogans, ut filio arma, quibus muniretur, fabricaret. Cui ille obsecutus clypeum mirifica pictura ornatum confecit, in quo totus terrarū orbis, omnes astrorū cursus, nuptiæ, iudicia forensia, item prælia & obsidiones urbium cōspiciebantur. Qui deinde clypeus Vlysi, interfecto Achille, tradebatur.

ENARRATIO.

Pressa Thetis quondam curis & mole laborum

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Vulcani, lachrymis humida limen adit,
Auxiliumq; petit nati commota periclis,
Est Deus hinc placidam ferre paratus opem:
Protinus incurva rude uersat forcipe ferrum,
Pulchraq; robusta fabricat æra manu.
Cudit & ingentem clypeum fornace sub alta,
Hunc pariter mira sedulus arte notat,
Conspicitur totus signis radiantibus asper
Orbis, & immensi picta theatra refert.
Exprimit obliquum rutilanti sidere cœlum,
Et claro celeres lumine solis equos:
Concava cernuntur crescentis cornua Lunæ,
Pleiades, Cepheus, Parrhasiumq; pecus.
Promicat Arctophylax, sæuusq; coruscat Orion,
Nec desunt magni flumina uasta freti.
Præterea geminas insculpit Mulciber urbes,
Quelibet aurato signa decore nitent.

ALLEGORIA

Pictura clypeus non illustratur inani,
Loripedis docta sed fuit arte Dei:
Namq; decet reges sacras adamare Camœnas,
Et mentem studijs applicuisse bonis.
Ista nec in summis belli deponere curis,
Principis est: Musas nosse, supremus honor.
Dux Macedo semper cubitum cessurus, Homerum
Narratur capiti supposuisse suo.

Aiax sibi mortem consciscit. III.

Proceres Græcorum, cum Achillis arma Vlyssi, tanquam digniori adiudicassent, Aiæx ignominia quasi notatus, & iniuria, quam sibi inferri putabat, accensus, iraq; uictus (qui ab alijs tamen uinci non poterat) sibi manus uiolentas ipse attulit: seq; suo gladio, quo plurimos antè hostes occiderat, interimit: Ex cuius cruore deinceps flos purpureus, similis Hyacintho, natus est.

ENARRATIO.

AEcide postquam radiantia tela superbi

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Dulichius, tali dignus honore, tulit:
Mox Telamoniades irarum concipit ignes,
Quod prærepta sibi præmia tanta forent.
Et qui sustinuit quondam ferrumq; Iouemq;,
Haud æstus animi sustinuisse ualeat.
Vincit & Aiacem (nemo quem uicerat hostis)
Mœror, & in latebris pectoris ira sedens.
Hinc citò fulgentem uagina liberat ensen,
Hic meus est gladius, uoce furente refert.
Hic tandem domini truculenta cæde madebit,
Qui Phrygio maduit sæpe cruore prius.
Aiacem nullus telo superare ualebat,
Se tamen hoc Ajax ense necare potest:
Dixit, & extractum sua misit in ilia ferrum,
Quod demum nigrans expulit ipse cruor:
Iamq; madens gemuit diffuso sanguine florem
Tellus, quem medio littera picta notat.

ALLEGORIA.

Est hominum fragilis, fallax perituraq; uirtus,
Cœlitus elapsa ni foueatur ope.
Affert Aiaci leuis hæc offensus pestem,
Dux quod Naritius præmia prima tulit:
Quem prius haud poterant hostes delere feroces,
Hunc demum letho tradidit ira ferox.
Ergò sui longè uictoria celsa triumphis
Est potior, nec laus altius ire ualeat.

Excidium Troiæ. IIII.

VLyffes postquam Philoëtetæ sagittas, ipso comitante, in Græcorum castra pertulit, iisdem urbs iuxta oraculum expugnata, & igne absumpta fuit. Tumq; horribili strage coorta Priamus ipse ad Iouis aram, ubi se tutum fore credebat, occidebatur. Deniq; uastatis omnibus Græci naues suas spolijs onerantes, secumq; Hecubam regis Priami coniugem rapientes, inde Thraciam secundo uento appulerunt.

ENARRATIO.

V*Ela dat in Lemnum uictor Laertius Heros,*

V

Herculis ut secum tela tremenda ferat,
 Que simul ad Danaum furialia castra reuexit,
 Insidijs Graium Pergama capta ruunt.
 Claraq; dant Troiae fulgens incendia lumen,
 Effusoq; madens sanguine terra rubet.
 Combibit & Priami calidum Iouis ara cruorem,
 Qui Troiae quondam sceptrum superba tulit.
 Mactatur frustra tendens Priameia uirgo
 Ad coelum passis crimibus agra manus.
 At nondum fumans penitus confederat ignis,
 Cum spolijs implet classis Achiua rates:
 Auraq; discessum suadet, uentusq; secundus,
 Et flabris Boreae carbasa mota sonant.
 Troiades & captae iam diruta moenia relinquunt,
 Infelix Hecube lumine stillat aquas:
 Natorumq; gemit tristissima fata reuoluens,
 Deserit & patriae limina chara suae.

ALLEGORIA.

Quos ferat humanis casus mutatio rebus,
 Hostibus à Danaïs Troia capta docet.
 Ilion in tenues redit expugnata fauillas,
 Rex misero Priamus funere casus obit.
 Aduerbitur coniux peregrinis regia terris,
 Sic honor in uentos noster inanis abit.
 Talia commoueant tumidas spectacula mentes,
 Ut pauido discant corde timere Deum.

Polymestoris nequitia. V.

CUm Priamus regno suo fatale uideret incum-
bere exitium, & filium Polydorum nati mini-
mum multo instructum auro, ad Polymestorem,
Thracum tyrannum, misit, ut si Troia uastaretur,
aliquis suorum remaneret, qui regnum collapsum
instaurare posset. Polymestor autē simul atq; ur-
bis excidium cognouit, auri cupiditate inflamma-
tus, Polydorum interfecit: eiusq; cadauer in mare
proiiciens, thesauro iniusto potitus est.

ENARRATIO.

Rex Troiæ Priamus cum iam diffideret armis,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Ilion & Graio milite cincta foret.
 Te Polydore pater furtim commisit alendum
 Tbreicio, possis ut superesse, duci.
 Instruit argenti numerofo pondere prolem;
 Vt noua, si ruat urbs, ponere regna queat.
 Restitit aſt ubi ſors Tencris, Polymeſtor iniquus
 Aurea ſeruenti munera corde ſiſit:
 Fas malus abruptit, puerumq; trucidat inermem.
 Mittit & in liquidas triſte cadauer aquas.
 Crimen & hoc ſœdum tolli cum corpore credit,
 Sed celare diu facta cruenta nequit.

ALLEGORIA.

Auri dira famas, & opum furioſa cupido
 Turpiter ad ſcleris nos rapit omne genus.
 Proditio uenit hinc, fraus, cædes, furta, rapinæ,
 Iurgia, nec peſtis tetrior eſſe poteſt.
 Spe lucri mœſtis Polydorus redditur umbris,
 Inq; iuuentutis flore reciuſus obit.
 Munere pellicitur ſic Septumuleius auri,
 Abſcindit furtim dum tibi Gracche caput.
 Illud & infuſo grauius facit undiq; plumbo,
 Perfidus ut plures inde reportet opes:
 Nam caput appendit quantum ceruice reſectum,
 Tanta ferox auri pondera latro capit.
 Sic ſcleratus amor nummi turpiſſima queq;
 Perpetrat, & fidei rumpere iura ſolet.

Polyxena immolatur. VI.

Post euerfionem Troiæ, cū Græci in Thraciam appulissent, ubi monumentū Achillis in Troia sepulti extabat, umbra eius super tumulum uisa, petijt à Græcis, ut sibi Polyxenam, Priami filiam, quam pater ei, dum uiueret, adhuc despondisset, in honorem perpetuum sacrificarent. Morem igitur Græci gerentes Achilli, puellā ad moriendum paratissimam (utpote quæ honestam seruitutis iugo necem longè præferebat) ad aram ducentes, immolarunt.

ENARRATIO.

Concaua dum Græci uertunt ad littora puppes,

OIDII METAM. LIB. XIII.

Vrbis Threiciæ fessaq; membra leuant.

Exanimem referens uultum pugnacis Achillei,

Vmbra parentali protinus exit humo.

Immemores nostræ quorsum uirtutis Achiui?

Cur (inquit) tumultus noster honore caret?

Aeacidæ placet mactata Polyxena manes,

Hac Danaum tristi pectora uoce mouet.

Ducitur ergò lubens ad bustum (flebile uisu,)

Rapta sinu matris casta puella sue:

Sed nunquam lachrymas iugulanda Polyxena fundens,

Seruili præfert fata suprema iugo:

Namq; Neoptolemo gladium confisa tenenti.

Nunc, dicit, ferro iussa capeffe tuo.

Ac iugulum subito nudum, pectusq; retexens,

Spontè fit Aeacide uictima tristis humo.

Stillat ibi lachrymas populus, quas uirgo tenebat,

Fletibus & flamen lumina mœsta rigat.

ALLEGORIA.

Humanum Sathanas rabiosa fauce cruorem

(Ferali gaudens cædis amore) sitit.

Idcirco terris manes, & spectra profundis

Euocat, ut fuso sanguine plaudat ouans.

Sic olim ueteres lussit per secula gentes,

Plurima concutiens pectora uana metu.

Sæpius ut stygio dederint sua pignora letho.

Prædonis demon munera sæua gerit.

Hecla

Hecuba Polydorum occisum reperit. VII.

Postquam cadauer Polyxenæ, in honorē Achil-
lis à Græcis immolatæ, matri Hecubæ redditum
erat, illud lachrymis, quas fundebat, prius abster-
sum, in amne penitus purgare & abluere cœpit:
Quo factō, corpus filij sui Polydori, quem Polyme-
stor occiderat, fluctibus maris circūuagatur. id u-
bi mater agnouisset, casus mœrorem quidem au-
xit, sed causa interitus acerbissima intellecti, oc-
casionē ulciscendi Polymestoris facinus quæ fuit.

ENARRATIO.

Lustificam uirgo postquam mactatur ad aram,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Peruenit in matris cæsa repente manus.
Quam genitrix multum lacrymis humectat obortis,
Altaq; moerenti nubila uoce ferit.
Oscula dat charæ soboli, laniatq; capillos,
Tundit & admota tristia eor da manu.
Miacæq; domus crudelia fata renouens,
Me quoties, clamat, fors inimica premis?
Quid mea cur proles hostilia busta piauit?
Num peperit manes tristis Achille tibi?
Quid moror interea uultus purgare madentes,
Et luere ex hausto uulnera cruda mari?
Dixit, & æquoreas lentè procedit ad undas,
Mortua quo pueri littore membra uidet:
Nouit & extemplò Polydori triste cadauer
Mater: at immenso uerba dolore premit.
Iam consternatos extollit ad æthera uultus,
Vulnera iam nati spectat acerba sui.
Iamq; furens motu grauitè moeroris & iræ,
Vltima Threicio fata parare studet.

ALLEGORIA.

Aspice mortalis quàm sit natura dolendis
Castibus & uaria subdita sorte neci:
Sæpius agglomerant uasto se turbine clades,
Pataq; uellètho nos grauiora premunt:
Lustibus & lacrymis Hecube consumpta profusis,
Anxifica uitam conditione trahit.

Polymestor oculis priuatur. VIII.

HEcuba, cadauere Polydori filij sui in littore, in uento, non tã fundebat lachrymas, quàm uindicandi sceleris occasionem aucupabatur. Vocans igitur clàm ad se Polymestora, simulat se cum ipso de thesauro collocuturum: qui spe lucri cum ueniret, manus ei Hecuba, mulieribus adiuta captiuis, attulit: eumq; sæuis oppressum uerberibus, sensu uidendi orbauit.

ENARRATIO.

Postquam reppererat nati Priamœia coniux
Æquoreis Hecube triste cadauer aquis,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Mœrentes rapida gemitus permiscuit ira,
 Vlcisci statuens fraude doloq; nefas.
 Dissimulans igitur materno corde dolorem,
 Improba Threicij limina regis addit.
 Autorem pariter diræ Polymestora cedis
 Interiora uelit testâ subire monet.
 Pondera, nil dubites, Gaze monstrabo repositæ,
 Vt soboli (dicit) des alimenta meæ.
 Odrysius subito prædæ confisus auaræ,
 In secreta uenit, pollicitumq; petit.
 Fruit in sæuum, dum poscit munera, Regem
 Mox Hecube, matrum fisa iuuante choro.
 Euellitq; genis oculos, & uerbera miscet:
 Vires nam ualidas addidit ira ferox.

ALLEGORIA.

Dat poenas sceleris latro Polymestor acerbæ,
 Durâq; priuatus lumine fata subit.
 Nemo diu reprobis terris impune uagatur,
 Facta breuis retegite nequitiosa dies.
 Inq; suum, quæ quisq; patrat, damnosa redundant
 Crimina, retrorsum (sorte labante) caput.
 Oedipus exilium rex florentissimus olim
 Perpetitur celfo pulsus ad ima loco.
 Ob scelus horrendum furijs agitatur Orestes,
 Hinc oculus uindex creditur esse Deo.

Memnon

Memnonis rogi fauillæ in aues. IX.

CUm Memnon, Tithoni Auroræq; filius, Priamo auxilium ferens, ab Achille interfectus esset, mater eius multis precibus à Ioue petijt, ut is mortem filij aliquo honore aut solatio leniret. Quod quidem à Ioue impetrauit: Nam statim aues è fauillis rogi enatæ, ac Memnonidum appellatione fortitæ sunt. Sølent autem quotannis istæ auiculæ ad sepulchrum eius congregari, ubi dimicantes sanguine suo manibus extincti parentant.

ENARRATIO.

Memnona Thaumantis pereuntem lutea natum

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Viderat, ut telo fortis Achille tuo:
Squalida pallenti subito uelatur amictu,
Aethera signiferum nube nigrante tegens,
Acceditq; Iouis solium Dea crime soluto,
Curuatoq; sibi poplite poscit opem.
Non, ait, accensis fumantes ignibus aras,
Non peto sacrificos, laudis amore dies:
Sed precor extremum soboli da mortis honorem,
Fortia pro patruo qui tulit arma suo.
Iuppiter annuerat uotis, monumenta perempti
Promittens placide non peritura uiri.
Memnonis ergo rogos celeri dum corrui igne,
Claraq; sublimis fumus ad astra uolat.
Protinus emergunt uolucres crepitantibus altis,
Terq; melos lato guttore dulce sonant.
Memnonidum posthac anno labente maeabant
Effuso domini sanguine busta sui.

ALLEGORIA.

Pugnando patriæ Memnon proficitur amorem,
Immortale sibi comparat unde decus.
Sic etiam sacro si quis pro nomine Christi
Occubet, illius non morietur honos.
Mille beatorum floret per secula nomen,
Pro Christo uitam qui posuere suam,
Suntq; Dei proprio testati sanguine natum,
Nobis est cuius parta cruore salus.

Aeneæ pietas in parentem. X.

Postquam Troia à Græcorum exercitu capta & expugnata erat, Aeneas Anchisæ & Veneris filius, Troianorumq; dux præstantissimus, cū horribiliter omnia dirui, et igne uastari uideret, ipseq; in extremo capitis periculo uersatur, fuga salutis suæ prospicere constituit: ac parentem Anchisen ætate confectū suis impositum humeris, nec non filium unicum Iulum, cum dilectissima coniuge clām ex urbe eduxit, itaq; totam familiam suam è mortis discrimine liberauit.

ENARRATIO.

Cum ruerent flammis altissima moenia Troie,

Vdaq; Teucrorum cæde maderet humus,
 Ac pius Aeneas turbatus corde saluti
 Necquicquam posset consuluisse suæ,
 Talibus Anchisen uerbis affatur, & inquit:
 Cogimur heu patriam linquere, chære parens.
 Impendent nostro suprema pericula collo,
 Nosq; premit fati tristis & atra dies.
 Ergò benigne pater, senioq; grauate molesto,
 Te ceruice mea pondus inermis feram.
 Sors quocunq; cadet, nobis commune periculum,
 Communis pariter uita duobus erit.
 Sit comes Ascanius, coniux uestigia seruet,
 Speremus tutum numine matris iter.
 Hæc ait: Anchisæq; subit uenerabile corpus,
 Te quoq; parue sua ducit Iule manu.
 Deserit & patriæ limen genitore grauatus,
 Cui flammæ cedunt & uia tuta patet.

ALLEGORIA.

Lucida sincera docet hæc pietatis imago,
 Qualia sint natis efficienda pijs.
 Non pudet Aeneam medios portare per hostes
 Atq; senem flammis eripuisse patrem.
 Sic naturali donata ciconia storge,
 Anchisa geniti par imitatur opus:
 Hæc alit, hæc tergo gestat trepidante parentes,
 Vltima confectos quando senecta premit.

Polyphemus, Acis & Galatea. II.

Galatea, Nerei & Doridis filia, cum amore Acidis (quem Faunus ex Simethide progenit) iuuenis formosissimi caperetur, idemq; puellam pari ardore in loco quodam secreto conuenire solebant. Polyphemus autem similiter uirginē amare cœpit, & cōposita cantilena, mirum in modum eam commendat, si sit obsequens: sin abhorreat ab ipso, per antithesin illam uituperat. Deinceps etiam suas opes, imperium, formam, ut in se Nympham alliciat, uehementer extollit.

ENARRATIO.

Acids ardescit Galatæa cupidine mira,

Illius & iuuenis carpitur igne pari.
 Qui duo lætitiæ Veneris dum gaudia captant,
 Alternis dantes oscula grata genis,
 Sanguineus conspexit eos Polyphemus amantes,
 Ut viridi placidas gramine pascit oves.
 Corde repentinos flagrantis concipit æstus,
 Virginitis hunc uisæ nam simul urit amor.
 Explicat hirsutos ferrato pectine crines,
 Et barbam mento falce rapace secat.
 Multiplici pariter modulatur arundine carmen,
 Carmine quo Nymphæ flectere corda cupit.
 Horrescunt moti pastoria sibila rupes,
 Et crepitans clarum percipit unda sonum.
 Eximijs formam Nerines laudibus effert,
 Approbat & cunctis membra decora modis,
 Lætat opes uiuo Cyclops pendentia saxo,
 Antra boues, fructus, lanigerumq; pecus.
 Luminis ingentem quoq; prædicat unius orbem,
 Nil tamen hæc laudes uotaq; blanda ualent.

ALLEGORIA.

Contemnit Galatea feri Cyclopis amores,
 Promissis quanquam misceat ipse preces.
 Non tam uota Venus quam prospera fata requirit,
 Soluitur & fato iungitur omnis amor,
 Sæpius hinc inopi uirgo ditissima nupsit,
 Deformi pariter culta puella uiro.

Acis in fluuium. XII.

GAlateam cū Polyphemus nec minis, nec precibus, nec ullis pollicitis, in sui amorem pertrahere posset, uehementi correptus ira, ambos amantes trucidare cogitauit: Nam ē spelunca sua profiliens, auulsum à monte Aetna ingentem scopulum in eos coniecit. quo uiso, Galatea proximo mari mersa est: Acis autem, qui saxi non potuit effugere impetum, eo adobrutus & occisus, necnon in fluuium sui nominis eodē in loco cōuersus est.

ENARRATIO.

Instat amans cantu Cyclops, precibusq; minisq;

Nec Nympham precibus, nec mouet ille minis.
 Eripiam iuueni præsentis munera lucis,
 Et per aquas, inquit, uiscera uiua traham.
 Talia uociferans irarum concipit æstus,
 Virginis & cæco raptus amore, furit:
 Surgit, & incensus sylvarum saltibus errat,
 Ac fremit amissa ceu boue taurus amans.
 Sed mons dum seuo clamore perhorruit Aetna,
 Decidit auulsus rupe sonante laps.
 Vicina subito perterrita mergitur unda,
 Atq; diu uasto flumine Nympha latet.
 Euitare uolens fera fata Simæthius Heros
 Auxilium, clamat, ser Galatea mihi.
 Saxum delabens totum tamen obruit Acin,
 Protinus in liquidas quem Dea uertit aquas.

ALLEGORIA.

Inuidiam quicumq; fouet sub corde latentem,
 Alterius damnis gaudia læta capit.
 Econtra uultu si quem fortuna sereno
 Afficit, huic liuor pectora rodit edax.
 Flos igitur nigros homines fugisse memento,
 Quisquis es, & uitam tu tibi solus age.
 Arte doloq; mali, quoties non ledere possunt,
 Præbet eis facilem uis truculenta uiam.
 Inq; bonos rabidi telis grassantur apertis,
 Actis ab exemplo quod docet ipse suo.

Glaucus piscator in Deum marinum. XIII.

Glaucus Anthedonis filius, piscator, cū speciosos pisces caperet, eos in folio reconditos, seruare uoluit: prætōq; dum requiesceret, & retia ficaret, exposuit: Hi autē è folijs in mare resultabant. Vt igitur causam huius rei cognosceret Glaucus, herbam, quā fuerant reconditi, dentibus mandere coepit. Quod cū fecisset, statim natura mutata, in fretum se præcipitem dedit, & auxilio Deorum in marinum Deum transmutatus est, qui Scyllam, Phorci filiam postea uehementer adamauit.

ENARRATIO.

Scylla, maris bibula postquā spaciatur arena,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Nudaq; curuato gurgite membra lauat.
 Glaucus adest uise ceco correptus amore
 Virginis, & placida talia uoce refert:
 Quid fugis infelix? (Glaucum quia fugerat illa)
 Non sum fluctuagi bellua dira freti.
 Sum Deus equoreus, credas, moderorq; procellis:
 Mortali quondam corpore cinctus eram.
 Ceruleis pariter fueram tunc deditus undis,
 Piscibus ad ripam lina referta trahens.
 Hos ego dum capio pendentes ære recuruo,
 Littora florenti gramine picta peto.
 Annuerans certo squamosos ordine pisces,
 Et multum uiridi cespite cingo pecus.
 Protinus in folijs latitans præda mouetur,
 Membraq; uicinis uiuida mergit aquis.
 Obstupui pauidè, digitisq; ea gramina carpens
 Dentibus arrodo pabula secta meis.
 Post etiam corpus sinuato flumine mergens,
 Fio Deus pelagi, qui periturus eram.

ALLEGORIA.

Ceu Glaucus postquam gramen gustauit amarum,
 Incidit in rapidi flumina uasta maris:
 Sic homo qui lachrymis uitam deplorat acerbis,
 Fluctibus aduersæ tunditur usq; crucis:
 Enatat ille tamen lætè, superatq; procellas,
 Fitq; repurgato corde renatus homo,

FINIS LIB. XIII. METAM.

Scylla in monstrum marinum. I.

Glaucus cum Scyllæ amore potiri non posset, Circe ueneficam adiit: utq; à Nympha redameretur, artibus suis efficeret, eâ obnixè rogauit. Sed Circe statim Glauci amore capta, in ipsum exarsit: à quò spreta cum esset, omnem iram in Scyllam effudit: ac sinum quendam, in quem Nympha descensura erat, uenenis infecit: quibus pubetenus in uaria monstra conuersa, sibi displicuit, ac tandem in fretum Siculum desiluit, ubi in monstrum marinum transmutata est.

ENARRATIO.

Cym Glaucus nulla posset ratione potiri,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Scylla, quæ ponti gurgite mersa latet.
 Peruenit ad Circen Tyrrhena per æquora uectus,
 A qua submissa uoce precatur opem.
 Vera Dei soboles, inquit, precor aspice diuum,
 Nam mihi, quod quero, tu dare sola potes.
 Effice quæso tuis, faueat mihi Scylla uenenis,
 Hanc ad me dulci carmine flecte tuo.
 Illius at Circe flagranti carpitur igne,
 Inuitam dicens, cur adamare cupis?
 Tu Nympham potius spernentem sperne, uolentem
 Dilige, quæ parili gestit amore tui.
 Spem mihi si dederis minimam, te sponte rogabo,
 Quæ sum flammigero filia Sole sata,
 Huic Glaucus: Noster nunquam mutabitur ardor,
 Corpore dum nitido Scylla superstes erit.
 Protinus irascens pedibus terit æquora Circe,
 Ac diro magicos murmurat ore sonos.
 Inquinat & uirus sinuosa uolumina ponti,
 Desilit in gelidum nescia Scylla sinum,
 Cuius foedantur furibundis inguina monstribus,
 Quæ tamen & medijs illa coercet aquis.

ALLEGORIA.

Qui magicas animo dubitanti consulit artes,
 Agglomerat capiti nil nisi damna suo.
 Hoc etenim Sathanas mortalia decipit astu
 Pectora, quæ clare turbida lucis egent.

Polyphemus Vlyssis socios deuorat. II.

A Chæmenides Vlyssis comes, in antro Cyclo-
pis, cui Vlysses oculum dormienti effoderat,
à socijs relictus, Polyphemi tyrannidem, quam in
hospites exercuerat, coninus aspexit, & per tres
menses in Aetna monte, herbis & glandibus tan-
tummodo uescens, delituit. Ab Aenea autem præ-
ternauigante (cui supplex erat) inde auctus, &
ita uelut è faucibus Cyclopi ereptus fuit.

ENARRATIO.

Cum iam Cyclopi lumen terebasset Vlysses

OIDII METAM. LIB. XIII.

Dulichius, uentis uela secunda dedit.
 Sed socios uasto quosdam reliquit in antro.
 Qui post Cyclopi praeda fuere truci.
 Solus Achaemenides inter deserta ferarum,
 Euasit uiuens ultima fata, miser.
 Illi dant epulas uulsis radicibus herbae,
 Dum sub uirgultis corde tremante latet.
 Sanguine quæ cernit Polyphemum uescier atro,
 Moribus et socios dilaniare suos,
 Utque crepent, audit, tepidi sub dentibus artus,
 Faucibus et rursus frustra cruenta uomat:
 Mos ubi conspexit foedatos sanguine rictus,
 Membra timore graui diriguere uiri.
 Sed longo Phrygiam uidit post tempore puppim,
 Illi quæ dubiam spemque metumque tulit.
 Propterea supplex palmas ad littora tendens,
 Hinc me, clamauit, tolle Pelasga manus.
 rumpe moras, celeri que fuga tibi consule: nauis
 Hunc capit, et tranat per uada salsa uiam.

ALLEGORIA.

Ceu Polypheme tibi lumen terebauit Vlysses,
 Sic hodie multis lux rationis obit.
 Hinc oculus mentis ratio diuina uocatur,
 Virtutis rectam quæ docet ire uiam.
 Sed tamen effoditur prauis affectibus illa,
 In tenebris titubat tunc miserandus homo,

Vlysses

Vlyssis focij in porcos. IIL

Vlyssis focij uaria loca perlustrantes, tandem ad Circen peruenerunt, à qua liberaliter sunt excepti. Ea poculum mirificis pharmacis repletū hospitibus porrexit: quo hausto, omnes, præter unicum Eurylochum, in porcos mutabantur. Vlysses igitur ualde iratus, Circen stricto inuasit gladio, quem eodem modo decipere conabatur. Is autem remedio à Mercurio accepto tantū effecit, ut focij eius in pristinam formam restituerentur.

ENARRATIO.

Dvliſſij comites tendunt ad moria Circes,

Et magicæ subeunt tecta superba Deæ.
 Quæ fecere metum, primo dum limine sistunt,
 Versus, & immixtis seuæ leæna lupis.
 Sed prohibent ictus famulæ, placidoq; Pelasgos
 Excipit hospitio diua maligna uiros:
 Nam tacito nocuam uersabat pectore fraudem,
 Confuse miscens hordea, mella, merum.
 Porrigit hospitibus plenos dulcedine succos,
 Quos simul ardenti turba bibere gula.
 Post tangit summos baculo Dea callida crimes,
 Tristia submisso murmure uerba sonans.
 Protinus horrescunt uillosis corpora setis,
 Occupat & socios tetra figura suum.
 Solus at Eurylochus magicam quia senserat artem,
 Nec biberat Circes pocula, saluus erat.
 Deinde sed accepto medicamine fortis Vlysses
 Mercurij, socios uendicat ense suos.
 Vertit & in formam mutata uoce, priorem
 Dulichij monitis diua coacta suos.

· ALLEGORIA.

Vana uoluptatis designant pocula Circes
 Gaudia, quæ cæco corda furore replent.
 Eximit humanam uirus lethale figuram
 Omnibus, illecebras qui petulanter amant.
 Ac uero tales dicuntur nomine porci,
 Dum uelut in coeno suis lutulenta iacent.

Picus in auem. III.

Picus ex progenie Saturni, rex Tyrreniæ, cum in agro Laurenti crebris indulgeret uenationibus, à Circe Dea uisus, propter eximiam corporis uenustatem mirū in modum est adamatus. Is uerò cum coniugis suæ, cui nomen Canenti fuerat, amore firmissimo deuinctus, illicitum Deæ concubitum recusaret, ab eadem, ob contemptum eius in auem sui nominis est conuersus.

ENARRATIO.

Picus ut Ausoniæ quondam ditissimus Heros,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Per nemus horrendis insidiatur apris.
 Venit & in densas Titanis filia sylvas,
 Ut legeret pleno gramina picta sinu.
 Hæc postquam uidit uirgultis abdita Picum,
 Illius indomito carpitur igne Dea.
 Cursus equi uetuit, iuuenem ne posset adire,
 Hinc sibi consilium quo medeatur inît:
 Fingit apri fictam speciem, quò fallat amatum:
 Protinus hic regis curstat ante pedes.
 Quo uiso Picus, præda delusus inani,
 Leuia magnanimi tergora linqvit equi,
 Atq; seræ refugam cursu petit inscius umbram,
 Cui Dea flagranti fundit ab ore preces.
 Detegit & mentem, narratq; Cupidinis ignes,
 Sed negat uxoris Rex uiolare fidem.
 Proficiens Circe precibus nihil, utitur arte,
 Et Picum, facto murmure, reddit auem.

ALLEGORIA.

In uetis os Aëæ sui ceu lactat amores
 Ausonia, blandis uocibus orsa Ducem
 Sic falsa Sathanas eludit imagine multos,
 Ad scelerumq; uaser pellicit omne genus.
 Ast homo quem tangit supremæ cura salutis,
 Fœdera cum tetro Dæmone nulla ferit:
 Sed sponso potius Christo constanter inhaeret,
 Querit & in solo gaudia plena Deo.

Apulus in oleastrum. V.

IN Lauinia regione locus erat, quem Pan, Mercurij filius, aliquando tenuerat, is postea à Nymphis cultus est. Accidit auté, ut pastor quidam, Apulus nomine, ijs non modò metum grauissimum incuteret, uerùm & procacissimis eas uerbis & duris opprobrijs laceraret : nec prius desineret, quàm à Nymphis loquendi priuatus munere in arborem oleastrum, quæ succos amaros edere solet, conuersus est.

ENARRATIO.

Fertilis arboribus regio Lauinia quondam

ANymphis, longo tempore culta fuit.
 Appulus his pastor multa ratione molestus
 Exitit, & stolido terruit ore Deas.
 Sedibus hasq; suis moto clamore fugauit,
 Virginitas tristis nascitur inde pavor.
 Mens tamen his redijt, neq; curauere sequenti,
 Postmodò, sed solitum reppetiere nemus.
 Et motis hilares pedibus duxere choreas,
 Improbat illarum gaudia pastor iners.
 Ac Nymphas saltu petulans imitatur agresti,
 Inq; Deas audax scommata dira uomit.
 Iungit & obscenis conuicia turpia dictis,
 Aspera nec potuit uerba tenere prius.
 Ingens quàm fieret baccis oleaster amarus,
 Hanc ipsi poenam lingua proterua tulit.

ALLEGORIA.

Austeros ueluti fructus producit oliua
 . Syluestris, grati nilq; saporis habet.
 Sic obtrectator sermone redundat acerbo,
 Ac furiale suo uirus ab ore iacit.
 Pestiferum superat linguæ petulantia telum,
 Plusq; dat exitij quàm parat ensis atrox.
 Sed cordatus homo uulgi conuicia ridet
 Improba, nec magni liuida uerba facit.
 Effrenem clades sequitur certissima linguam,
 Qui sapit, is digito pressa labella domat.

Aeneas

Aeneas classis in Nymphas. VI.

CUm Turnus, Rutulorum Dux, aduersus Troianos, quibus Aeneas præerat, bellum gereret, tandem in classem illorum ignem immisit, eamq; penitus exurere statuit: Sed opinionem atq; conatum ipsius euentus fefellit. Deorum enim mater Berecynthia, eas naues, quia in Ida monte sibi dicato fabricatæ fuerant, flammis absumi non est passa. Verum ingenti missa tempestate in Nymphas marinas conuertit.

ENARRATIO.

Aeneas ubi cum Rutulis gerit aspera bella,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Sanguineaq; madens cæde rubescit humus.
Tecta faces infert rapidas in pinea Turnus,
Pinguia nigranti dans alimenta pici.
Protinus accensæ fumabant transtra carinæ,
Antennas ignis uelaq; summa petit,
Sed parat Ideo cæsas in uertice flammis
Diuorum genitrix eripuisse rates,
Et huius cælo transuecta leonibus imbrem
Mittit, et effusa grandine quassat aquas.
Aduersis turbant uenti concursibus æquor,
Astraq; nunc classis, nunc petit ima freti.
Flatibus Astræi miscent quoq; prælia fratres,
Ne celeri puppes Mulciber igne uoret.
Postremo crebris multum percussa procellis,
Mutat in æquoreas roborâ magna Deas.

ALLEGORIA.

Turnus ut accendit flamma rutilante carinæ
Æneæ, classis pars minor igne perit.
Cæsa sed Ideo sub uertice ligna supersunt
Tuta, nec his urens flamma nocere potest:
Sic etiam Sathanas hominem uirtute probatum
Obruit, ad lethum quem rapuisse studet.
Illius affligit corpus, bona diripit atrox,
Ast animam nulla ledere parte ualet:
Hæc manet incolumis, stirpem quia traxit Olympo,
Regis et hanc stygij uis abolere nequit.

Æneæ

Aeneas in Deum indigitem. VII.

Venus postquam animaduertit filium suū Aeneam, uarijs laboribus exhaustum, ad extremum uitæ terminum peruenisse, petijt à Ioue patre, ut promissorum memor, natum in numerum Deorum reciperet. Cuius precibus motus Iupiter effecit, ut in agro Laurenti, ad flumen Numitium Aeneas lauaret, & mortalitatem ablueret, interq; Deos, ut uocant, indigites referretur.

ENARRATIO.

Troius Aeneas longo iam debilis æuo,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Diuina passim laude perennis erat.

Tum puer Ascanius regno florebat & auro,
Pro patre confecto sceptrum superba gerens.

Ergo Iouem Citharea Venus sic uoce precatur:
Magne parens, gnato ser pietatis opem.

Pertulit immodicos (steterant ut fata) labores:
Iam nisi succurras, mortis ab ense cadet.

Sit satis ad Stygias hunc descendisse paludes,
Et semel umbrosos transiisse lacus.

Sit tandem quæso cœlesti dignus honore.
Clementi uotis annuit ore pater.

Cœlicolis placet hæc eadem sententia cunctis,
Pro nato genitrix gaudia multa capit.

Est flumen Latij resonante Numicius unda,
Quo iubet Aeneas membra lauare Venus.

Hoc ubi natus agit, mortales exuit artus,
Fertur & Indigitis nomen habere Dei.

ALLEGORIA.

Ad cœlum si quis recto contendere cursu
Nititur, ille sibi dura ferenda sciatur.

Cogitur infernas Plutonis adire tenebras,
Cogitur in terris tristitia multa pati.

Hunc decet & ueteres carnis deponere sordes,
Seq. lauare sacro fonte perennis aquæ.

Nam nisi quis uiua pius enascatur ab unda
Desuper, alta Dei regna uidere nequit.

Vertum=

Vertumnus in anum. VIII.

S Vb Proca rege Albanorum, Pomona fuit Nympha, horticulæ diligentissima cultrix: Hanc cum Vertumnus amaret, in varias se species mutare solitus est. Illa autem refugiente concubitus, nouissimè in anm abiit, Nymphæq; multis argumentis persuadere conabatur, ut sibi iungeretur. cui cum diu reluctata fuisset, tandem ab exemplo Iphidis eam permouit, & in suam conuersus formam, cum uirgine concubuit.

ENARRATIO.

Horticulæ Pomona fuit per sedula cultrix,

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Virginitatis amans arboribusq; studens.

— Hanc uaria teētus specie Vertumnus adibat,
(Virginis egregius nam decor oris erat.)

Nunc messoris habet formam, nunc militis arma,
Nunc piscatoris lucida signa gerit.

In uultus etiam sese transformat aniles,
Blanditijsq; Deæ corda mouere cupit,
Illa diu uetitos multumq; recusat amores,
Flectere nec dulces hanc potuere preces.

At tandem exemplo tandem deuicta uetusto,
Ictibus occubuit Nympha, Cupido, tuis.

ALLEGORIA.

Hic tibi depingit Sathanam Vertumnus atrocem,
Insidijs animam fallat ut ipse piam.

Mille sibi sumit species, ac mille figuras,
Vertit & in uultus ora subinde nouos.

Iam ceu messor adest, resecet quo stamina uitæ
Omnibus, incautum qui gradiuntur iter.

Iam uenit ut miles gladio præcinctus & armis,
Opprimat ut ualida pectora nostra manu.

Iam piscatoris faciem mentitur, ut hamo
Nos ad tartareas pertrahat usq; domos.

Nouit & in plures se transformare figuras,
Sæpius in Genium luck abire solet,

Ac uerbis nimium nobis blanditur amocens,
Ad Phlegetonta miser dum rapiatur homo.

Iphis suspendio perit. IX.

IN insula Cypri Anaxarete uirgo fuit, ex progenie Teucris, quæ forma cæteras puellas longè superabat, uerùm ut pulchritudo eius fuit excellentissima, sic à uirorum cõsuetudine prorsus abhorruit. Cũ igitur Iphis eam ardentissimo prosequeretur amore, nec aditus ad uirginẽ ipsi pateret, in tantum dolorem incidit, ut noctu ante fores puellæ seipsum suspenderit. Hæc autem iuuenis funus aspiciens, in saxum commutata est,

ENARRATIO.

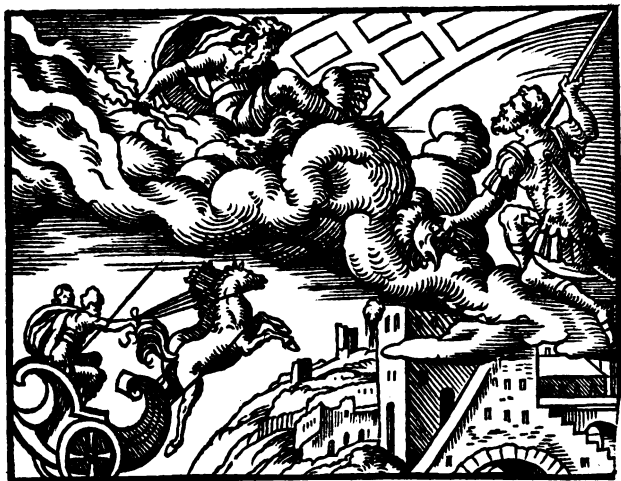
Iphis Anaxareten Teucris de sanguine cretam

Ardet, & inflicto pectore uulnus alit.
 Accedit supplex ad uirginis ostia primum,
 Et sibi nutricem conciliare cupit.
 Post & Anaxaretæ paruis sua uerba tabellis
 (Spem sub corde fouens) sæpe ferenda dedit.
 Insuper ad limen lacrymis iacuisse profusus
 Fertur, & occultè multa tulisse puer.
 Illa tamen ridens, miserum contemnit amantem,
 Inq; bonum iuuenem dicta superba iacit.
 Iphis præ foribus sua uerba nouissima promit,
 Vincis Anaxarete, gaudia læta trahere.
 Vincis, ego morior, claros age dira triumphos,
 Funere post obitum lumina pasce meo.
 Quem spernis niuum, supera dehinc luce carentem
 Dilige, forsitan erit mors mea grata tibi.
 Postibus & laquei religauit uincula, dicens:
 En tibi ferta, ferox, hæc placitura scio.
 Inseruitq; caput, stricta quoq; fauce pependit,
 Ac posuit uitam uirginis ante fores.
 Funus Anaxarete sed ubi miserabile uidit,
 In saxum duro corpore dirigit.

ALLEGORIA.

Fluctuat ambiguis euentibus ardor amantium,
 Ac rarò felix est male sana Venus.
 Semper & illicitos mœror comitatur amores,
 Exitiumq; procax ferre libido solet.

Romulus immortalitate donatur. X.

Post Amulij ac Numitoris (qui à patre suo Palatino, seu Proca, regnū Albanorum administrandum acceperant) interitū, Romulus urbis à se conditæ suscepit imperium. Qui cum aduersus hostes fortiter dimicasset, & bellatorem se strenuū gessisset, uictoriāq; potitus, omnia tandem composuisset, Martis precibus (iam senior effectus) in Deorum numerum fuit translatus.

ENARRATIO.

Fortibus ut patriam defendit Romulus armis,
Ac populis leges, iurāq; sacra dedit:

OVIDII METAM. LIB. XIII.

Horrida discussis mitescunt sæcula bellis,
 Et uiget Ausonia pacis in urbe decor.
 Iliades uerò numerosis obsitus annis,
 Exhaustusq; graui sorte laboris erat.
 Talibus ergò Iouem Mauors affatur, & inquit:
 Magne parens nostras accipe quæso preces.
 Res Romana suum crescit iam nata uigorem,
 Et noua præteritis prosperiora ualent.
 Tempus adest nostro Genitor promissa nepoti
 Soluere, pollicitis fac satis oro tuis,
 Et raptum terra coelis impone Quirinum,
 (Dicere te memini talia sæpe mihi.)
 Annuit omnipotens precibus Mauortis, & ipsam
 Alloquitur, uoti sit rata summa tui.
 Protinus obductis nigrescit nubibus aer,
 Mixtaq; cum tonitru fulgure sæua micant,
 Iliadesq; senex alto de colle palati
 Ablatus, celsi fertur ad astra poli.

ALLEGORIA.

Qui se magnanimos factis gessere probatis,
 Illorum celebris non aboletur honos,
 Gloria uirtuti debetur & inclyta merces,
 Præstantesq; uigent laude perenne uiri.
 Hinc olim ueteres heroas ad astra leuarunt
 Fortes, in superos & retulere Deos.

Hersilia in Oram Deam. XL

Hersilia, coniux Romuli, cum amissum maritum, post immortalitatem ei attributam, defleret, Iuno Iridem ad eam descendere iussit, ut ei nunciaret, si uidendi Romuli desiderio torqueretur, in collum Quirinalem se cōferret: Quod cum Hersilia fecisset, sidus ab æthere delapsum est, cuius lumine ipsa in altum sublata, Ora Dea nuncupari, & à Romanis coli cœpit.

ENARRATIO.

Flebat ut amissum coniux dilecta Quirinum,
Irim ad Hersilian uadere Iuno iubet,

Ut consternatam uerbis soletur amicis,
 Exequitur uirgo strenua iussa Deæ.
 Mandat & Herfiliæ stillantes sistere fletus,
 Tu nostros, inquit, nunc comitare gradus.
 Huic paret matrona lubens, collemq; sacratum
 Iliadæ scandunt, & iuga summa petunt.
 Protinus illustri delabitur æthere sidus,
 Vnde refulgenti luce coruscat humus.
 Herfiliæ corpus cum sidere tendit in auras,
 Excipit hanc manibus Romulus ipse suis.
 Fit Dea sic, nomenq; recens adipiscitur Oræ,
 Proq; sacro colitur numine iuncta uiro.

ALLEGORIA.

Vana superstitio sibi numina plurimà quondam
 Effinxit, uerum deseruitq; Deum.
 Nonnulli Solem, lunam, stellasq; uagantes
 Ignari magnos ceu coluere Deos.
 Pro superis etiam, quæ nos elementa uocamus,
 Elegit demens Ethnica turba sibi.
 Et sic in sensum gens est prolapsa nefandum
 Impia, deficiens à Genitore suo.
 Debuit è rebus tamen agnouisse creatis
 Stulta, Creatoris numina quanta forent.
 Vana sed est omnis præclara scientia mundi,
 Quæ salua Christi cognitione caret.

FINIS LIB. XIII. METAM.

Hippo-

Hippolytus ab equis distractus. I.

Hippolytus, propter odium Phædræ nouercæ, quæ ipsum ad amorem sui nefandum allicere conabatur, patria pulsus erat. Cum autem Trœzena (quæ est urbs Pelopónesi) proficisceretur, propterea quòd nouerca priuignum apud patrem accusabat, quasi ipsam de concubitu appellasset, & ob eam rem Hippolyto Theseus mortem esset imprecatus, illius equi à Phocis in mari perterriti, dominum suum in frustra dilaniarunt.

ENARRATIO.

Hippolytum frustra cum Pasiphaëia quondam

OVIDII METAM. LIB. XV.

Alliceret patrium commaculare torum,
Transfert in iuuenem conuerso crimine culpam
Postmodò, flagitium dissimulatq; suum.
Aestuat immeritumq; parens expellit ab aula,
Hostiles diro promit & ore preces.
Accelerat profugis natus Trœxena quadrigis,
Iamq; Corinthiaci littoris arua tenet.
Ecce fretum scuit, mons & præruptus aquarum
Tollitur, horrendum flumina uasta tonant.
Terribilis rupto propellitur equore Taurus,
Qui patulo fluctus euomit ore maris.
Corda pauent socijs, arrectiq; auribus astant
Quadrupedes, subito qui tremuere metu.
Culmine præcipitant currus, resupinus habenas
Attrahit Hippolytus, sed miser inde cadit.
Lora tenet manibus, rabies augetur equorum,
Viscera qui domini dilaniata trahunt.

ALLEGORIA.

Pellicis exemplum tibi Pasiphaëa spurcæ
Exhibet, Hippolyto quæ necks autor erat.
Dum patri uetitos nati mentitur amores,
Pestibus heu quantis cor muliebre scatet.
Vxor Iosephum simili Potipharis olim
Crimine damnatum nequitiosa cupit:
Carcere propterea binos includitur annos,
Innocuus tandem compede liber abit.

Cippus cornutus. II.

Cippo Romano Pratori, priusquam ab hoste victor rediens atq; triumphans portam intraret, nouum prodigium incidit: Nanq; in capite eius subito ueluti cornua emerferunt, respōsumq; est, eum regem fore si in urbem reuerteretur. Quod ne accideret, perpetuum sibi elegit exilium, Romani uerò decreuerunt, ut ei tantum agri, quantum uno die agricola bobus posset exarare, donaretur, & capitis eius effigies æreæ portæ, qua excesserat, includeretur.

ENARRATIO.

Iam victor domito Cippus ueniebat ab hoste,

OVIDII METAM. LIB. XV.

Cum sua flumineo cornua fonte uidet,
 Quæ sibi temporibus fuerant enata superne,
 Ominis ast illum terret imago noui.
 Consulit hic uatem. sanctus respondet aruspex,
 Rex eris in Latio, maxime Cippe, solo.
 Rex, ait, ô salue, sceptro potiere perenni.
 Ad uocem uatis rettulit ille pedem.
 Et procul auertit uultus à moenibus urbis.
 Omina dij, clamat, pellite tanta precor:
 Nam potius cernant quàm me Capitolia regem,
 A patrio uitam limine pulsus agam.
 Dixit, & in campum populos sanctumq; senatum
 Conuocat, atq; humeris excutit illud onus.
 Huic igitur tantum ruris conceditur, una
 Nempe die quantum taurus arare solet.
 Postibus effigiem procures quoq; sculpere curant
 Aeratis, miræ ceu monumenta rei.

ALLEGORIA.

Curua representant quæ Cippus cornua gestat
 Robur, & excelsi pectora magna ducks.
 Tali si quis erit donatus munere, regnum
 Hunc decet, & cingens pulchra corona caput.
 Attamen à Cippo dominandi prona libido
 Abfuit: is tenui sorte beatus erat.
 Scandere nunc multi cupiunt sublime tribunal,
 Aptos ad stiuam quos magis esse uides.

Aesculapius inter Deos relatus. III.

ROmani grati pestilentia laborantes, post ubi maxima totam urbem trepidatio inuaderet, per legatos oraculum Apollinis, de uitanda tam dira lue, cōsuluerunt. à quo cum responsi hoc accepissent, ut Aesculapij praestantissimi medici opererentur, nobilissimi legati in urbem Epidaurum, iuxta Argos sitam, ad accersendum ipsum transmissi sunt: qui noctu per somnum illis baculo, nexibus serpentis circumdato, apparuit.

REARRATIO.

Dira lues quondam Latij inuaserat oris,

OVIDII METAM. LIB. XV.

Multaq; perdiderat corpora pestis atrox.
Romani querunt tristi medicamina morbo,
Quem tamen ars hominum tollere nulla potest.
Protinus accedunt Delphos, oracula Phœbi
Poscentes, adyto vox resonante uenit.
Quid petis hic Romane loco medicamen ab isto?
I, pete præsidium nunc propiore loco.
Vos sanare nequit Phœbus, sed Apolline natus,
Ite bonis auibus, ite uocate Deum.
Classibus instructis Epidauria littora tangunt
Legati, Graios et petiere patres.
Orauere simul reddi sibi numen, acer bi
Quod luctus Romæ finiat omne malum.
Disidet, et uariat sententia tota senatus,
Suadet is auxilium, sed negat alter opem.
Nox, ea diuersa dum parte geruntur, opaca
Aduolat, in requiem corpora quisq; locant.
Tunc Deus in somno baculum serpente reuinctum
Gestans, Romanum constitit ante torum.

ALLEGORIA.

Filius ob medicam recte Phœbeius artem,
Diuinum cuncto tempore nomen habet:
Namq; bonus laudem, iustumq; meretur honorem,
Et docta medicus qui simul arte uolet:
Sed malus, ac rerum cui nulla scientia dignus
Est odio, nomen carnificisq; gerit.

Aesculapius in serpentem. IIII.

A Esculapius, cum à legatis Romanis uocaretur, repente, stupentibus admiratione omnibus, in draconē mutatus, & primò in Templum suum congregato Senatu, deinde per mediam Epidaurum serpens, nauem legatorū ad extremum conscendit, cum quibus uectus Romam uenit, & pestiferum aërem fugans, salutiq; Romanorū arte sua medica consulens, in pristinam tandē formam est conuersus, & anguinam pellem deposuit.

ENARRATIO.

Solubi Phæbea lustrabat lampade terræ,

ŌVIDII METAM. LIB. XV.

In Templum procures mox rediere sacrum,
Rursus & apparent miſi de gente Latina,
Vt reſponſa ferant ciuibus inde ſuis.
Ecce Deus colubri proſerpit imagine teſtus,
Ac media tardum ſiſtit in æde gradum.
Territa turba pauent, factum mirantur, & omnes
Vnanimi numen pectore & ore canunt.
Colla dehinc retro ſeſtit draco ſibila mittens,
Per uicusq; ſuum dirigit urbis iter.
Auſonia tandem ponit pate corpus, & una
Cum ſocijs Latium limen adire parat.
Huic, ubi iam claſſis Lauinia littora tangit,
Obuia de populis maxima turba ruit.
Atq; Deum leto cuncti clamore ſalutant,
Qui tulit aduentu proſpera fata ſuo:
Nam gratus toti uenitq; ſalutiſer urbi,
Et medica finem luctibus arte dedit.

ALLEGORIA.

Ceu Deus hic Latijs fictus pulſauit ab oris,
Graſſantem rabide per loca multa luem:
Sic uerum Chriſtus medicum ſe præſtat, & atræ
Pellit ab ægrota mente pericla necis.
Corporis hic animiq; poteſt auferre dolores,
Sanat & humanum ſi medicamen abeſt.
Hunc igitur quoties te fata miſerrima torquent,
Poſce ſalutarem non dubitanter opem.

Julius Cæsar in stellam. V.

[V]lius Cæsar factis suis præstantibus celeber, multisq; uictorijs nobilitatus, cum à Cæsio & Bruto per insidias interfectus esset, Venus animam eius excepit, & ad astra retulit, utq; memoria eius per ætuo uigeret, ac posteritati nota essent illius egregia facinora, in stellam, quem Cometam uocant, eandem transmutauit.

ENARRATIO.

Vilius ut fortem se Marte, togaq; probauit
Egregium, cœli dignus honore fuit.

OVIDII METAM. LIB. XV.

Huius enim diram cum uidit Curia cædem,
Aeneadum genitrix luctibus astra replet.
Ac secum mœstos uersat sub corde dolores,
Tristia sed retrò uertere fata nequit.
Ne tamen omnino careat solamine Diua,
Iuppiter huic aliqua parte leuauit onus,
Iussit & ad cœlos animam transferre beatam
Cæsaris, ac rutilum protinus esse iubar.
Hanc igitur Cytherea polo de corpore raptam
Inclusit, nec eam passa perire fuit.
Iulius ad celsum sic est euectus Olympum,
Stellaq; flammifero crime serena micat.

ALLEGORIA.

Cæsaris ad superas animam ceu sustulit arces,
Inter & hanc posuit sidera clara, Venus.
Sic animas Christus de carcere corporis arcto
Euehit ad cœli libera templa piæ.
Nempe tabernaculum fragili de puluere cretum
In cineres quando (morte uocante) redit,
Tunc mens pura Dei fruitur lætissima uultu,
Degit & Angelicos inter amœna choros.
Dum ueniat summi certissima meta diei,
Quo Deus è tumultis ossa sepulta ciet.
Tunc animæ corpus iungetur, & utraq; factis
Præmia portabunt quæ meruere suis.

F I N I S.

IMPRESSVM FRANCOFVR-
TI APVD GEORGIVM CORVINVM, S^{ci}
gismundum Feyerabent, & hæredes
VVygandi Galli.

1 5 6 3.

ÖSTERREICHISCHE
NATIONALBIBLIOTHEK

ÖNB

+Z119568801

Digitized by Google

